

Szabó Lászlóné

A FŐISKOLAI HALLGATÓK SZABADIDŐS TEVÉKENYSÉGÉNEK VIZSGÁLATA

KÜLÖNÖS TEKINTETTEL A BIOLÓGIA SZAKOS HALLGATÓKRA

Bölcsestdoktori értekezés

SZEGED, 1979.



TARTALOMJEGYZÉK

Bevezetés	1
I. Az életmód fogalma és különböző értelmezése	3
II. A vizsgálat célja, hipotézise és módszerei	29
III. A vizsgálat elemzése	32
1. A szakpárok szerepe a hallgatók szabadidejének alakulásában	32
1.1. A főiskolai hallgatók kötött ideje	32
1.2. A főiskolai hallgatók szabad ideje	51
2. A szakpárok szerepe a szabadidős tevékenységi formák megválasztásá- ban és jellegében	56
2.1. A szervezett szabadidő	57
2.2. A nem szervezett szabadidő	67
IV. Összegezés	87
Irodalomjegyzék	92
Mellékletek:	
Statisztikai táblák	103
Kérdőív	136
Időmérleg	151
Diagramok	153



B E V E Z E T É S

Az utóbbi években sok szó esik a fiatalságról, a fiatalok viselkedéséről, kulturájáról, vagy kulturátlanságáról. A világ szinte minden fontosabb központjában az ifjúság friss forgószélként kavarja maga körül a kedélyeket. Az indítékok, amelyek a fiatalokat mozgásba hozták, sok mindenben eltérőek. Különböznek vállalt értékrendjeik és szokásaik. Ám mindezek ellenére az utóbbi évtizedekben fokozottabban vált közügygé, lelkesedés vagy megdöbbenés tárgyává az ifjúság.

Az ifjúság megítélésében az emberről, társadalomról, az ember és a társadalom jövőjéről formált nézetek öltének testet, hiszen az ifjúság nem öntörvényű világ. Nem öntörvényű még akkor sem, ha életmódjában egyre több sajátos, csak reá jellemző színárnyalat és törekvés bukkan fel.

Az utóbbi évtizedben az ifjúságkutatás hazánkban is önálló tudományos kutatási irányvá vált, melynek keretében szociológusok, pszichológusok és pedagógusok kutatják az ifjúság életmódját és annak sajátosságait. E vizsgálatok a tanulóifjúságra is kiterjednek. Középiskolások és felsőfoku oktatási intézmények hallgatóinak életmódját kutatják a szakemberek.

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán is

folytak hasonló jellegű vizsgálatok. Ezen vizsgálatok keretében, valamint az Ifjúsági Parlament küldötteinek felszólalásaiban merült fel, a készségi szakos hallgatók nem készségi szakos hallgatókhoz viszonyított túlterhelésének, szabadidő csökkenésének problémája. Erre a problémára egy további életmód vizsgálat adhatott választ.

A részletes életmód vizsgálat keretében igyekeztünk feltárni a két szakpár hallgatóinak életmódjában meglévő eltéréseket. Hogyan alakul a munkaidő és a szabadidő aránya a készségi és nem készségi szakos hallgatói esetében? Van-e olyan eltérés a szabadidős tevékenységek gyakoriságában, amelynek oka a készségi és nem készségi szakpárok követelményrendszere közötti különbségből adódik?

Ezekre a kérdésekre a választ a vizsgálat adta meg.

I. AZ ÉLETMÓD FOGALMA ÉS KÜLÖNBÖZŐ ÉRTELMEZÉSE

Az életmód a marxista szociológia egyik alapvető kutatási területe. Értelmezésének, operacionalizálásának, az egyes társadalmi rétegek, csoportok életmódja kutatásának ma már nagy irodalma van a marxista szociológián belül.

Az irodalomban egymástól eltérő életmód-felfogások találhatók. /1/ Az eltérő értelmezések azonban többségükben abban megegyeznek, hogy az életmód lényege az ember élettevékenységében, tevékenység-struktúrájában keresendő. Ezért az életmóddal összefüggésben a tevékenység-struktúrát, valamint annak feltételeit és eredményeit vizsgálják. A tevékenység-struktúra feltételein belül megkülönböztetik az objektív társadalmi feltételeket és a szubjektív egyéni feltételeket. Megtalálható azonban az életmód tartalmi, formai oldalra való tagolása és tipizálása is.

1. Az életmód irodalmi áttekintése

A Filozófiai Enciklopédia az életmódot így határozza meg: "Az életmód - a társadalomtudomány terminusa - az emberi lét nem-termelő szféráját tükrözi, amely szféra közvetlenül összefügg az anyagi és kulturális szükségletek kielégítésével; az étkezésben, a ruházatban, a lakás terén, a kommunális szolgáltatások, a gyógykezelés, az egészségvédelem terén, a pihenésben, a szórakozásban,

stb. jelentkező szükségletek kielégítésével.

Az életmód terén kialakulnak a megatartás-szabályok, vagy például az izlés, amelyek elsősorban a történelmi fejlődéssel, a termelőmód változásaival - folyton változnak. A termelőmód mellett a társadalmi helyzet, az osztályhelyzet, a kultúra, a vallás nyoma rá sajátos jegyeit az életmódra." /2/

V. Szinyicin az életmódról a következő definíciót adja: "Az életmód az emberek mindennapi életének vitele vagy rendje, a termelési és társadalmi tevékenység szféráján kívül, amelyet a különböző anyagi és kulturális szükségletek kielégítésének módja és formái közvetlenül meghatároznak." /3/

Szántó Miklós /4/ egyik meghatározást sem tartja kielégítőnek. Véleménye szerint ezek a meghatározások nem veszik figyelembe, hogy az életmód a társadalom életének sajátos metszete, nem a tevékenységek szféráján kívül eső önálló szektor, hanem a tevékenységek oldaláról jellemzi az emberi életet.

Szerinte: "Az életmód olyan általános és komplex szociológiai kategória tehát, amely az anyagi és szellemi oldal szétválaszthatatlan egysége.... Pontosabban: Az életmód a társadalmi osztályok, rétegek, egyének ismétlődő tevékenységeinek rendszere és ezek szokásos formája. Nem maga az aktivitás, hanem a cselekvések hogyanja. Például az ember, mint fiziológiai lény táplálkozik, alszik, - maga a táplálkozás, mint absztrakt aktivitás

minden korban változatlanul van, az ember létezésének feltétele. A táplálék elkészítésének módja, elfogyasztásának hogyanja, azonban már az életmód eleme." /5/

A fenti megfogalmazás szerint tehát az életmód az ismétlődő lényeges tevékenységek sajátos struktúrája. Az embereket hajtja az a törekvés, hogy társadalmi tevékenységeik során időt és energiát takarítsanak meg. Ezért az életvitelük során felmerülő szükségleteiket szeretnék minél nagyobb időmegtakarítással, minél kisebb energiaráfordítással kielégíteni. Ennek érdekében keresik szüntelenül az új megoldásokat. Ha az új megoldások eredményesnek bizonyulnak, állandósulnak. A megtakarított idő és energia új levezető csatornákat keres s vagy a régi tevékenységek terjeszkednek, vagy új tevékenységi formák kapcsolódnak be.

A tevékenységek között új erőviszonyok, új idő és ráfordítási arányok alakulnak ki. Az idő és energia alap újra felosztásra kerül. Ezzel azonban más helyen, más területeken keletkeznek szűk keresztmetszetek, amelyeket új módon kell megoldani. A társadalom mindezekhez alternatívákat kínál, amelyek között az ember lehetőségeinek, körülményeinek megfelelően választ, attól függően, hogy milyen erők hajtják, milyen irányban. Az emberre sokféle tényező hat, amelyek lehetnek állandó jellegűek vagy átmeneti jellegűek. Szerepet játszanak a tartósan érvényesülő érdekek, jelentkeznek presztizesszemponatok, és befolyásolják az időnként felmerü-

lő és eltűnő divatok is. A választásnál szerepe van a kialakult szokásoknak, a környezet által kínált magatartásmintáknak, a betöltött státus tekintélyének. Mindezek összhatásaként változik az ember életmódja.

Szántó Miklós vizsgálja az életmódon belül a tevékenység összetételét a termelőtevékenység, a családi környezet, az iskolai végzettség, a keresők és nem keresők, a munkamegosztás mutatói alapján. Vizsgálja a tevékenység időarányait a napirend alapján. Vizsgálja a tevékenység tartalmi - minőségi oldalát a kölcsönhatás, ingázás, szórakozás, életmódtevékenységek egyensúlya /munkaidő-szabadidő/, pihenés, a személyiségfejlesztés funkciói, ritmusa és hierarchiája alapján.

Az életmód-probléma emberközpontuságát Losonczy Ágnes hangsúlyozza. Az emberi életvitel oldaláról vizsgálja a társadalmi feltételrendszert, ahogyan megjelenik, kifejezésre jut és érvényesül annak folyamatában. Az életmódkutatás komplexitása a valóság összetettségéből fakad. Szerinte "Az életmód alapvetően két feltételen nyugszik: az objektív külső tárgyi világ lehetőségein, az anyagi, gazdasági, társadalmi viszonyokon, valamint a belső szubjektív képességen, amelyet ugyancsak a társadalmi adottságok érlelnek, fejlesztenek, hívnak elő, vagy sorvasztanak el, illetve kondicionálnak a történelmileg, társadalmilag meghatározott szinten." /6/

A külső feltételrendszerről, valamint a létezési feltételekről Marx a következőket mondja: "...bár a társadalom hozza létre őket, mintegy természeti feltételként, azaz az egyének által nem ellenőrizhető feltételként jelennek meg." /7/

Losonczi Ágnes az életmódkutatásnál egyrészt nem pusztán a társadalmi struktúra kereteit veszi figyelembe, hanem vizsgálja az ezzel összefüggő szükségletstruktúrákat, emberi aktivitási rendszereket, illetve az objektív feltételek történelmi és társadalmi folyamatában értelmezi a kialakult érték-, norma-, és szokásrendszereket. Életmód fogalmában a marxista alapon értelmezett szükségletek központi szerepet kapnak. Felhívja a figyelmet arra, hogy a társadalmi lehetőségeket elemezve, nem szabad szem elől téveszteni a gondolkodó, érző, cselekvő embert. Az aktivitási rendszer, valamint az érték- és normarendszer elemzésén keresztül válik lehetővé annak megértése, hogy az adott társadalmi-történelmi-gazdasági feltételek között miért éppen úgy játszódnak le az egyes folyamatok, ahogy a valóságban történnek. Így az életmódban egyszerre lehet megragadni egy társadalom anyagi szintjének minőségét, és az emberek antropológiai értelemben vett kulturális készenlétét.

Béres Csaba szerint az életmód megmutatja, hogy az emberek milyen módon élnek az adott társadalmi keretek között. Szerinte az életmód az összetevékenység

"hogyanja", "minősége" a főbb tevékenységterületek /munka, társadalmi-politikai-, kulturális-, pszichoszociális tevékenység/ arányaiban jelenik meg. Ezt a "minőséget" definiálja az életmód fogalmában a következőképpen: "Az életmód az emberi élet folytatásának "hogyanja", az egyének állandó és szakadatlan készenléte a felmerülő problémák megoldására. Az életmód az egyének olyan alkalmazkodása a természeti és társadalmi környezethez, melynek során aktívan elsajátítják, életük szerves részévé teszik azokat az anyagi, kulturális, politikai és egyéb társadalmi feltételeket, amelyek között élnek. Ennek során az egyének a szükségleteiknek leginkább megfelelő életkörülményeket igyekeznek megteremtteni, mialatt cselekvéseik rangsorolásával / e rangsorolásnak megfelelő mértékben, minőségben/ létüket és személyiségüket szakadatlanul megújítják."

/8/

Béres Csaba az életmód tartalmának a tevékenységstruktúrát tartja. Vizsgálatánál a tevékenység-struktúra időarányait, hierarchiáját, intenzitását és ritmusát emeli ki. Az életmód tipizálását az életmód tartalmi jellemzői alapján végzi el.

Ferge Zsuzsa szerint az életmód komplex, nehezen körülhatárolható fogalma sok elemet foglal magába. Az életmódba "Beleértjük az adott keretek között végzett /vagy előforduló/ tevékenységeket, vagyis, hogy milyen célokra használja az egyén a rendelkezésre álló kerete-



ket; a tárgyi feltételeket és körülményeket - az életkereteket -, amelyek között az egyén élete folyik; a személyi feltételeket, vagyis azt, hogy milyen "interperszonális mezőben" mozog az egyén, kikkel milyen kapcsolatban van, mely kapcsolatok hatása kölcsönös. Végül a fogalomkörbe tartozik az is, hogy hogyan, milyen módon tevékenykedik az egyén. Mindebből következik, hogy az életmód nem redukálható csupán valamilyen tartalomra, hanem alapvető jelentőségű a forma is, amiben és ahogyan a tartalmak testet öltenek." /9/ Ferge Zsuzsa az életmód alábbi elemeit emeli ki: keretét, melyhez a lakást és ellátottsági viszonyokat; tartalmát, amelyhez a fogyasztási strukturát; és a tevékenységi oldalát, amelyhez az időfelhasználást és az időmérleget mint mutatót sorolja.

A hazai életmód-kutatások tapasztalatai azt mutatják, hogy a legnagyobb problémát az objektív és szubjektív tényezők összefüggésének és kölcsönhatásának megismerése okozza. A problémák megoldásában jelent segítséget Heller Ágnes álláspontja, aki az életmód meghatározó elemének a mindennapi életet tekinti: Szerinte a tevékenységtípusok tartalma és jelentősége szempontjából a mindennapi élet heterogén és hierarchikus. "A hierarchia konkrét formája ... a különböző társadalmi, ökonómiai szerkezetekben rendkívül eltérő." /10/ A hierarchiát jellemzi a spontaneitás is. "Természetesen nem valamennyi mindennapi tevékenység egy-ugyanazon

szinten spontán, ahogy ugyanaz a tevékenység sem egyformán spontán különböző szituációkban." /11/ A spontán hierarchia eltérő mozgásteret biztosít a különböző egyéniségeknek, így az életben az egyének választanak és döntenek a különböző lehetőségek között. A választás és a döntés azonban már önmagában is hierarchiálja a tevékenységet.

Gazsó Ferenc-Pataki Ferenc-Várhegyi György hasonló elvek alapján végzik vizsgálatukat. Az életmódot ők is úgy tekintik, mint a személyiség által viszonylagos autonómiával hierarchikus rendszerbe szervezett személyiség-strukturát. Felfogásuk szerint az életmód alapja és hordozója mindig az egyén. Egy-egy társadalmi csoportra jellemző életmód szerintük az "egyéni életvitel halmazódása, tipikus életmódminták kialakulása révén jön létre." /12/ Az életmódot a szerzők a következő dimenziókban vizsgálják:

1. a tevékenység időtartamában;
2. a tevékenységek gyakoriságának mértékében;
3. a tevékenységek kedveltségi fokában;
4. a tevékenységet közvetlenül alakító értéktudat és orientációs rendszer megvalósításának mértékében. /13/

Szentirmay László az egyetemi hallgatók életmódját vizsgálja. /14/ Felveti a kérdést, hogy a felsőfoku intézmények hallgatói homogén társadalmi csoportot képeznek-e. "Az inhomogenitás mellett szól, hogy külön-

böző társadalmi rétegekből kerülnek az egyetemre, a homogenitást pedig az bizonyítja, hogy tanulmányaik idején külön társadalmi csoportot alkotnak, életmódjuk lényegesen eltér a középiskolai diákéletmódtól, de az értelmiségi életmód néhány sajátossága már észlelhető." /15/ Hasonlóan foglal állást Szczepanski is, az egyetemi hallgatók szerinte is homogén társadalmi csoportot alkotnak, mert az egyetem zárt társadalmi rendszer, amely alcsoportokra oszlik, saját szubkulturát alakít ki, saját hagyományokat, normákat és értékrendszereket teremtenek meg, amelyek csak saját kereteiken belül kötelezőek. Másként fogalmazva: minden egyetemen a társadalmi élet természetes törvényei érvényesülnek, amelyek minden csoportra hatnak." /16/

A felsőfoku intézménybe kerülő hallgató magával hozza a diákifjúságnak, mint társadalmi csoportnak sajátos szubkulturáját, és a szülei életmódja által meghatározott körülményeket. A hallgatók többségének ezt kell adoptálni az egyetemi városhoz, a hallgatói státuszhoz és művelődési lehetőségekhez.

Szentirmay is a "Diákéletmód Budapesten" című mű szerzőinek felosztása alapján vizsgálja a hallgatók tevékenységének hierarchiáját. Szerinte a tevékenységek hierarchiája nemcsak a különböző cselekvésmódok fontossági és időbeli végrehajtása nyomán alakul ki, hanem a hierarchia megmutatkozik a tevé-

kenység időarányaiban is. Ő a hierarchikus mérlegelés alapjául a következő tényezőket veszi: "1. Fordít-e az egyén időt /mikor és mennyit/ az egyes tevékenységekre? Hogyan alakulnak ezek időarányai? 2. A tevékenység-strukturában szereplő elfoglaltságoknak milyen az intenzitása? 3. A tevékenységek idő- és energia-ráfordítása milyen időközökben és mértékben változik? Milyen a ritmusa?" /17/

Vizsgálatunkhoz a szegedi egyetemisták életmód vizsgálata áll legközelebb, illetve azok a kutatások, amelyek a hazai egyetemi és főiskolai hallgatók élet- és munkakörülményeit vizsgálják, és ezek eredményeiről számolnak be. /18./

Kutatásunk az életmód keretébe tartozik, ezért szükségesnek tartjuk - a teljesség igénye nélkül - az életmód rövid áttekintését. Ennek alapjául Bóros Csaba: Életmód című műve szolgál.

2. Az életmódot meghatározó tényezők

Az életmódot meghatározó tényezők körébe a szociológia a természeti és társadalmi feltételeket, az egyéni létfeltételeket valamint a személyiségtényezőket sorolja.

2.1. A természeti és társadalmi feltételek

Az életmódot meghatározó tényezők közül feltét-

lenül figyelembe kell venni azokat a természeti és társadalmi feltételeket, amelyek között az emberek élettevékenysége megvalósul.

A természeti tényezők az emberi élet időtartama alatt keveset változnak - eltekintve az évszakok, illetve a nappalok és az éjszakák változásától -. Ezért ezeknek a tényezőknek az életmódra gyakorolt hatása állandó jellegűnek tekinthető.

A társadalmi feltételek ezzel szemben a történelmi fejlődés egyes szakaszaiban módosulnak, és ez maga után vonja az életmód megváltozását. Meghatározó tényező a tulajdonviszonyok rendszere, a termelőerők fejlettségi szintje, a társadalmi munkamegosztásban elfoglalt hely, a társadalmi feltételek dinamikája, a nagy társadalmi folyamatok, mint az iparosítás, átrétegződés, urbanizáció, a mezőgazdaság szocialista átalakítása. Ezek a társadalmi folyamatok az egyes osztályok, rétegek társadalmi helyzetváltoztatását vonják maguk után, és a társadalom jelentős hányadának életmódját változtatják meg szerte a világon. Nagy hatással vannak az életmód alakulására a települési viszonyok, a nemzeti kultúra, a hagyományok valamint a csoportnormák és szokások.

2.2. Az egyéni létfeltételek

Az egyéni létfeltételek olyan objektív realitások, amelyek szorosan kötődnek az egyes emberhez, és ezeket

a realitásokat figyelembe kell venni az élettevékenységek során. Ilyen realitások a munkakör, a képzettség megszerezhető szintje, a beosztás, a személyes jövedelem mértéke, a lakás nagysága, felszereltsége, közművesítése, a család birtokában levő tartós fogyasztási javak összessége, valamint a család nagysága, a kor, a nem, és az egészségi állapot.

Az egyéni feltételek és a társadalmi létfeltételek együttesen határozzák meg, hogy az egyén életmódját milyen határok között alakíthatja ki.

2.3. A személyiségtényezők

Az adott határok között az egyén viszonylag szabadon formálhatja életét. Azt azonban, hogy az egyén milyen életmódot, milyen tevékenység-strukturát alakít ki, a személyiségtényezők döntenek el.

A személyiségtényezők a következők lehetnek: az egyén szükségletei és felismert érdekei, az egyén kulturális szintje és igényei, a személyiség típusa, az egyén beállítottsága, értékorientációja, motivációs élete ezen körülményeivel kapcsolatban.

Minden ember életmódja a létfeltételek, valamint a személyiségtényezők kölcsönhatásán alakul ki.

3. A tevékenységek időarányai

Minden ember számára a nap 24 órája adja az idő-

keretet. Ezen belül vannak olyan tevékenységek, amelyek minden körülmények között el kell végezni, mint a munka, a közlekedés, a háztartás és az önfenntartás /alvás, étkezés, stb./, amelyek összessége az un. kötött időt jelenti. Ami a kötött időn felül marad a 24 órából, azt nevezhetjük szabadidőnek.

A kötött idő és a szabadidő aránya jellemzője az életmódnak és az életkörülményeknek. A kötött idő nagysága már önmagában is elárulja, hogy az egyén milyen életkörülmények között él, mennyi ideje marad a szabadidő-tevékenységre. Mennyire áll módjában a személyiségéből eredő kulturális, társadalmi szükségleteinek kielégítése. A kötött idő még két nagyobb egységre különíthető el: a kereső tevékenységre fordított időre, valamint a közlekedésre, a háztartásra és az önfenntartásra fordított időre.

3.1. A kereső tevékenységre fordított idő

A kötött időből legnagyobb részt a kereső tevékenységre fordítunk. Annak ellenére, hogy a munkaidő a foglalkozások számszerű többségében törvényesen szabályozott, a valóságban a munkához kapcsolódó elfoglaltság mégis nagyobb, mint a törvényes munkaidő. A nap 24 órája c. KSH kiadvány /19/ szerint hétköznapon a munkával eltöltött idő eléri vagy meghaladja a 9 órát a vezető állású értelmiségi dolgozók 34 %-ánál, az

egyéb fizikai dolgozók 31 %-ánál. A század elei helyzethez képest a munkaidő jelentősen csökkent, mégis kívánatos lenne a további rövidítése.

3.2. A közlekedésre, háztartásra és önfenntartásra fordított idő

A közlekedésre fordított idő nagysága a lakóhely és a munkahely közötti távolságtól függ. Ez a távolság elsősorban a nagyvárosok lakói számára, vagy a nagyvárosokban dolgozó, de a közeli vagy más távolabbi kisebb településekről bejáró /ingázó/ dolgozók számára jelent komoly idővesztést. Hallgatóink esetében a főiskolához közeli kollégiumokban lakó, vagy a város távolabbi pontjain albérletben élő, illetve a közeli településekről naponta bejárók esetében jelent lényeges időbeni eltérést.

A háztartásra fordított idő mennyisége nemtől és a munka jellegétől függően változik. Általában a nők több, a férfiak kevesebb munkaórát fordítanak a háztartásra.

A kötött időt növeli az egyén önfenntartásra fordított ideje is, /alvás, étkezés, testápolás./ Az önfenntartásra fordított idő egy biológiaiilag meghatározott szint alá nem csökkenthető a szervezet károsodása nélkül. Ebből a legtöbb időt az alvás tölti ki. Az átlagos napi alvásidő nőknél 7,7-9 óra között, míg fér-



fiaknál 7,4 - 8 óra között van. A társadalmi rétegek között nagy eltérések e tekintetben nincsenek.

3.3. A szabadidő

Szántó Miklós szerint "szabadidő" mint időkeret a munkán kívüli időnek az a része, amelyet az anyagi - tehát gazdasági, társadalmi, fiziológiai - kényszer alapján feltétlenül szükséges elfoglaltságok idején felül, e kényszeren kívül eső tevékenységekre fennmaradhat." /20/ Szabadidőnek nevezzük a napi időalapnak azt a részét, amely a munkára, a közlekedésre, a fiziológiai szükségletek kielégítésére és a szűkebb értelemben vett háztartási tevékenységekre fordított idő után fennmarad.

A szabadidőt az egyén hajlamainak megfelelően töltheti el, felhasználhatja politikai-közéleti tevékenységre, művelődésre, szórakozásra, pihenésre.

A szabadidő nagysága és időbeni /heti, havi, évi/ elosztása egymagában is jellemző az életmódra, de összefügg bizonyos mértékben a munka jellegével is. Az életmód jellegét mutatja, hogy szabadidő keretét hogyan használja fel az egyén. A szabadidő mennyiségét hogyan osztja fel a társadalmi-politikai tevékenység, a közéleti aktivitás, a családi kapcsolatokat ápoló pszicho-szociális tevékenység, valamint a szórakozás és önművelés között. A felsorolt tevékenységek gyako-

risága, a ráfordítások időtartama egyaránt az életmód jellegéről tanuskodnak.

Az életmód jellemzésénél elengedhetetlen, hogy ne csak a tevékenységek pusztá időarányait, hanem azok intenzitását is figyelembe vegyük. A cselekvések intenzitásán értjük, hogy végrehajtásuk az egyén számára milyen fizikai és szellemi erőfeszítést igényel és milyen időtartamon keresztül végzik /pl. színházba járás vagy TV-nézés/.

Az életmódot azonban nem tölthetik ki csupán magas intenzitású aktivitások. Az egészséges életmódnak tartalmaznia kell az intenzív munkavégzést és a pihenést egyaránt. Ezeken belül tartalmaznia kell a kisebb energiát igénylő passzívabb formákat és a nagyobb intenzitású aktivitásokat. Ezeknek a váltakozása ritmizálja az életmódot és elősegíti az elhasználódott szellemi és fizikai energia újratermelését. Az életmód ritmusához tartozik a munkanapok és pihenőnapok váltakozása is. Nagyon fontos az egyén önmegújítása szempontjából, hogy eltérő legyen a munkanapok és pihenőnapok szerkezete.

4. Az életmód típusai

Az életmódtípusok megmutatják, hogy az egyén vagy az egyének milyen módon termelik ujjá személyiségüket, biológiai és szociális létüket, hogyan old-

ják meg az életkörülményeik és szükségleteik összehatkozását jelentő probléma-szituációt.

Béres Csaba az életmódot az emberi élettevékenység hogyanjaként definiálja, így az életmód tipizálását is az élettevékenység elemeiből kiindulva, azok megvalósításának hogyanja és tartalmi jellemzői alapján végzi el. Az életmód jellemzőiként tárgyalja a tevékenységek idő - és energia ráfordításait, az idővel a szellemi és fizikai energiával, valamint a rendelkezésre álló eszközökkel való gazdálkodást.

4.1. Életmódtípusok az időgazdálkodás alapján

Századunkban különleges jelentőségre tesz szert az időgazdálkodás. A végbement technikai és társadalmi változások gyorsabb ütemét az egyén szubjektíve az idő felgyorsulásaként éli át és ez átformálja az emberek időgazdálkodását.

4.1.1. Tudatos és ösztönös, produktív és impro- duktív időgazdálkodás

Az egyén időgazdálkodása lehet tudatos és ösztönös is. A tudatos időgazdálkodásnál az egyén rangsorolja szükségleteit, és ennek megfelelően tervszerűen alakítja ki tevékenység-strukturáját. Időgazdálkodása így produktív lesz, ami különösen fontos mind-

azok számára, akik kötetlen munkaidőben dolgoznak. Ezek közé sorolandó a tanulóifjúság is, ahol a személyiségformálás fontos területe a produktív időfelhasználásra nevelés.

Ösztönös időgazdálkodásról akkor beszélünk, ha az egyén nem tervszerűen végzi tevékenységét, hanem életmódját az adott környezeti hatásoknak vagy változó hangulatának megfelelően alakítja ki. Így az idő szétfolyik számára anélkül, hogy számottevőt produkálna. Ezért időgazdálkodása improduktív lesz. Improduktív időgazdálkodásra az életkörülmények, valamint a személyiségtényezők hajlamosítanak.

4.1.2. Feszített és harmonikus időgazdálkodás

A produktív időgazdálkodáson belül megkülönböztetünk feszített és harmonikus időfelhasználást.

A feszített időgazdálkodásu egyéneknél a szabadidő rovására eltorzulnak az időarányok. Egyes tevékenységekre /pl. kereső tevékenység, közlekedés/ fordított idő olyan nagymértékben megnő, hogy elveszi a szabadidőt, sőt gyakran a biológiai lét újratermelését is akadályozza. Előfordulhat, hogy a funkcióhalmaz, a társadalmi munka rossz elosztása vezet feszített időgazdálkodáshoz; más esetben az anyagi javak megszerzésének vagy gyarapításának mértéktelen igénye

készíteti az egyént erején felüli munka vállalására. Ezek az egyén kulturális beszűküléséhez, egészségi állapotának idő előtti romlásához vezetnek.

A feszített időgazdálkodás szinte elkerülhetetlen minden ember számára hosszabb-rövidebb ideig, de tudatosan kell úgy szervezni a tevékenységeket, hogy ez az idő minél rövidebb legyen.

A feszített időgazdálkodású egyén a majdani jobbért feláldozza a jelen lehetőségeit. A harmonikus időgazdálkodású egyén viszont a jelenben felmerülő szellemi, anyagi és szociális szükségleteit igyekszik egymással összhangban kielégíteni.

4.2. Életmódtípusok az eszközgazdálkodás alapján

Az eszközgazdálkodás tulajdonképpen az életforma tárgyi feltételeit képező eszközök megszerzését, megtartását és gyarapítását jelenti. A helyes eszközgazdálkodás a jövedelem észszerű felhasználása alapján valósul meg.

4.2.1. A beosztó típus

Jövedelme felhasználásában a tényleges szükségletek kielégítését tartja szem előtt. Igyekszik a fogyasztás és a felhalmozás közötti harmóniát biztosítani az adott kereteken belül.

4.2.2. A felhalmozó típus

A felhalmozó típus könnyen enged a látens szükségletek nyomásának. Emiatt gyakran eladósodik. Fogyasztását sokszor a divat, a presztizs határozza meg. Az ilyen egyén közéleti érdeklődése alacsony. Nem hajlandó olyan közéleti aktivitásra, amely közvetlenül anyagi hasznot nem jelent számára. A tulzott felhalmozás többnyire kulturális beszűküléssel jár, vagy a passzív művelődési formák /tv/ki-zárólagosságát vonja maga után.

4.2.3. A pazarló típus

A pazarlóra jellemző a tulzott fogyasztás. Ő nem gyűjt tartós fogyasztási javakra. Jövedelmét fel-éli, vagy költséges és felesleges passziókra fordítja /lóverseny, alkohol/. Kulturális szintje alacsony. Csak azért és addig dolgozik, amíg közvetlen szükségleteit kielégíti. Éppen ezért munkahelyét gyakran változtatja. Az ilyen egyén családját is többnyire elhanyagolja.

4.3. Életmódtypusok a főbb tevékenység-fajták alapján

4.3.1. Életmódtypusok a munkatevékenység alapján

A munkatevékenységet figyelembevéve beszélhetünk munkakerülő, hajtós, szabadidőre orientált és produktív

kiegyensúlyozott típusról.

A munkakerülő típusnak nincs állandó munkahelye és rendszeres munkája. Többnyire a társadalom periferiáján él. A törvénnyel gyakran összeütközésbe kerül. Idejét és jövedelmét elpazarolja. Ez a típus családjával nem törődik, társadalmi kapcsolatait nem ápolja.

A hajtós típus megragad minden lehetőséget ahhoz, hogy jövedelmét növelje. A munkában nem válogat, ha jól megfizetik. Munkahelyéhez csak a jövedelem köti, könnyen odébb áll, ha másutt több fizetést kap. A politikai életben nem vesz részt. Többnyire családcentrikus.

A szabadidőre orientált típus munkáját csupán a megélhetés eszközének tekinti. Munkahelyén csak a legszükségesebb követelmények teljesítésére törekszik. Legfontosabb számára a minél több szabadidő. Munkahelyének társadalmi-politikai problémái iránt felszínesen érdeklődik. Önmegvalósításának igazi területe a "hobby".

A produktív, kiegyensúlyozott típus felel meg legjobban a mi társadalmi viszonyainknak. Ez a típus munkáját nemcsak megélhetése forrásának tartja, hanem abban látja önmegvalósításának legfőbb eszközét. Tud összhangot teremteni a munka és pihenés, a munkahely és a család között. Munkahelyén aktívan részt vesz a társadalmi, politikai életben. Önzetlen áldozatvállaló.



lásra is képes. Kulturális igényeinél az önművelés és szórakozás harmóniájára törekszik.

4.3.2. Életmódtípusok a kulturális tevé- kenység alapján

A kulturális tevékenység alapján megkülönböztethetjük a kulturálisan aktív és inaktív típust.

A kulturálisan aktív típus lehet szórakozás-centrikus, képzés központú és harmonikus. A szórakozás-centrikus típusnál olyan kulturális javak fogyasztásáról van szó, amelyek befogadása az egyén részéről nem igényel magasabb ismeret vagy aktivitás szintet /pl. csak TV-nézés, csak tánczene hallgatás, stb./.

Az önképzés központú típus az egyén szervezett önképzését, a tanulást jelenti. Ez az egészséges életmódban csak mint átmeneti életmód-elem képzelhető el, mert nagyfokú idegrendszeri megterhelést jelent. Ha a szervezett tanulás, kereső munka mellett történik, többnyire mobilitási szándék motiválja. Mai társadalmi körülményeinknek leginkább a harmonikus típus felel meg, amelynél a szórakozás, az önművelés és az önképzés funkciója egymást kiegészítve valósul meg.

A kulturálisan inaktív típust jellemzi az alacsony iskolai műveltség, mely rendszerint rossz szociális körülményekkel, nehéz életviszonyokkal párosul.

4.3.3. Életmódtípusok a társadalmi-politikai tevékenység alapján

Azért szükséges az életmód tipizálása a társadal-

mi-politikai tevékenységek alapján is, mert ez nagyon befolyásolja az egyén időstrukturáját és társadalmiságának ujratermelését. Ezen a területen a passzív, a kritikus, a funkció halmozó és az aktív, kiegyensúlyozott típusokat említhetjük meg.

A passzív típusra jellemző, hogy bezárkózó, nem érdeklődik a társadalmi-politikai kérdések iránt, tartózkodik a vélemény nyilvánítástól. Politikailag passzív.

A kritikus típus érdeklődik a politikai kérdések iránt, olykor véleményt is nyilvánít, de hajlamos a túlzásokra az objektíve létező ellentmondások felnagyítására. A gyűléseken, rendezvényeken a részt vételesen tulmenő aktivitást ritkán fejt ki.

A funkció-halmozó típus nem mond nemet a különféle felkéréseknek, ezért állandóan rohan, időzavarban van. Társadalmi-politikai munkája főhivatásának, de gyakran pihenésének és családi életének rovására megy. Így érdemben nem tudja ellátni egyik funkcióját sem. Mai társadalmi körülményeink nem indokolják a funkció-halmozást, de igénylik az olyan életmódot, ahol a magán- és közélet, a szakmai és politikai munka egymással összhangban valósul meg.

Az aktív kiegyensúlyozott típus felel meg legjobban a fenti elvárásoknak. Ez a típus rendszeresen végez társadalmi munkát, szívesen vállal megbízatást, de csak ott és annyit, ahol segíteni és használni tud.

4.3.4. Életmódtípusok a pszicho-szociális tevékenység alapján

Az életmód egyik fontos területe a szűkebb társadalmi környezettel való kapcsolat ápolása, a pszicho-szociális tevékenység. Ezen az alapon megkülönböztetjük a társadalmi kapcsolatokat leszűkítő elzárkózó típust, amelyre az otthonülés, a családi élet kereteibe való bezárkózás jellemző.

A társadalmi kapcsolatokat ápoló típusnál a kapcsolatok a rokonságra, szomszédságra - vagy sokszor ezeket háttérbe szorítva - a munkahelyen vagy szórakozóhelyen szerzett baráti körre épülnek.

5. Az egyes társadalmi rétegek életformája

5.1. Az értelmiségi, alkalmazotti réteg életformája

Ezt az életformát az jellemzi, hogy a benne élők igyekeznek felhasználni minden lehetőséget, amit a kultúra, a szolgáltatások és a technikai haladás nyújt. Jellemzi a magasfoku szellemi-kulturális aktivitás. Jól el vannak látva könyvekkel, kulturális eszközökkel. Több hetilapot is járatnak a napilapok mellett. Kulturális célokra viszonylag magasabb összeget költenek. Nagyobb és komfortosabb lakással rendelkeznek mint a munkások vagy a mezőgazdasági munkások.

5.2. A munkáséletforma

A mai munkáséletforma nagyot változott a felsza-

badulás előttihez viszonyítva. A felszabadulás előtt sokkal zártabb, egységesebb jellegű volt. Ma sokkal összetettebb, heterogénebb arculatú. Az érettséggel és a magasabb jövedelemmel rendelkező szakmunkások életformájuk kialakításában az alkalmazottakhoz és az értelmiségiekhez közelednek. Ugyanakkor a betanított és segédmunkások a paraszti életformához állnak közelebb. Így a munkáséletforma közbülső helyet foglal el az értelmiségi és paraszti életforma között, amint a munkások jelentős hányada is átmenetet képez az értelmiség és a parasztság között.

5.3. A paraszti életforma

A felszabadulás előtt a földbirtok nagyságától függően sokféle életforma alakult ki a mezőgazdaságban. Ezt a sokféleséget tüntette el a társadalmi tulajdon kialakulása, és helyette új típusokat hozott: a termelőszövetkezeti és a heterogén összetételű /kétlaki/ családok életformáját.

A termelőszövetkezeti gazdálkodás agrotechnikai-műszaki fejlődése sokat változtatott a paraszti életformán, ennek ellenére a mezőgazdaságban dolgozók munkakörülményei még több vonatkozásban eltérnek. A paraszti életforma sajátossága a munkaidőnek a munkásokéhoz képest lényegesen hosszabb volta, valamint az is, hogy a pénzbeli fizetés mellett még mindig jelentős szerepe van a természetbeni juttatásoknak és a háztáji gazdálkodásnak.

Jellemző a falusi életformára az alacsonyabb intézményi ellátottság, a szórakozási lehetőségek hiánya, a szolgáltatások és a kereskedelem alacsonyabb színvonal. Ezért a fiatalokat sokszor nehéz otthon tartani, ami egyes falvak előregedéséhez vezet.

A termelőszövetkezetek eredményes gazdálkodása, a havi bérezésre való áttérés, a paraszti munkán belüli szakmások és a falvak urbanizálódása jelentősen átalakítja a paraszti életformát. Az életforma átalakulásában döntő szerepe lesz a kulturának, amely a tudatformálás alapvető eszköze. Ezen a téren még nagyok a lemaradások, hiszen a parasztság az összes társadalmi rétegnél kevesebbet költ kulturális kiadásokra. Az életforma változó jellegére mutat, hogy kezd általánossá válni a sajtóolvasás, a rádió és a televízió, pedig már életük szerves részévé vált.

II. A VIZSGÁLAT CÉLJA, HIPOTÉZISE ÉS MÓDSZEREI

A Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán a biológiához kapcsolódó szakok között vannak készségi /testnevelés, rajz/ és nem készségi /földrajz, mezőgazdasági ismeretek és gyakorlatok/ szakpárok. A különböző szakpárok esetében eltérő a hallgatók kötelező jellegű és órán kívüli elfoglaltsága.

A vizsgálat célja, kimutatni

- hogyan viszonyul egymáshoz a munkaidő és szabadidő a különböző szakpárok esetében /pl. biológia-földrajz, biológia-testnevelés/
- milyen a szabadidő szerkezete
- mennyire van arányban a szabadidő szerkezete a pedagógus pályára való felkészítéssel.

Kutatásunk során abból a feltevésből indultunk ki, hogy a kötelező órarendi és órán kívüli megterhelés hallgatóinknál a heti 48 órát meghaladja. Különösen jellemző ez a készségi szakok hallgatóira, ahol a programban előírt szintek teljesítéséhez a tanítási órákon túlmenő gyakorlás szükséges /rajz, testnevelés szak/, illetve rendszeres edzéseken vesznek részt, vagy a hétvégét versenyeken töltik el /testnevelés szak/. Feltételezzük tehát, hogy a hétvégi szabadidejük egyrésze is

munkaidő. Ezért a készségi szakok hallgatói a nem készségi szakosokhoz viszonyítva, a munkaidő és a szabadidő gyakori változása miatt a kevés szabadidőt igénylő tevékenységeket választják, ami sok esetben nem önművelő, hanem rekreatív szabadidő elfoglaltság.

Feltételezzük, hogy hallgatónk heti órakerete munkaidőből, munkához kapcsolódó időből és szabadidőből áll. A munkára fordított időben eltérések, évfolyamok nemek, készségi és nem készségi szakos hallgatók között vannak.

Az első éves hallgatók még nem tudják idejüket helyesen megszervezni, ezért az aktív szabadidő tevékenységek mellett jelentős a szabadidő passzív eltöltése is. A felsőbb évfolyamokon viszont a munkaidő racionálisabb szervezése jellemző.

A nemek közötti eltérés a munkára fordított időtartamban van. A nőhallgatók több időt fordítanak rendszeres tanulásra, ezért náluk fokozottabban jelentkezik a hétvégi munka.

A szabadidő aktív tevékenységekkel történő kihasználása viszont a férfi hallgatóknál jobb.

A nőhallgatók több időt fordítanak fiziológiai szükségletekre, ezért náluk magasabb a szabadidő passzív felhasználásának aránya a férfi hallgatókhoz viszonyítva.

Vizsgálatunk a biológia szakos hallgatók teljes körére kiterjedt. Egyik módszere az írásos csoportos

interju volt, amelyet 1976 október utolsó hetében készítettünk. Az interju időtartama 60 perc volt. A kérdőív 70 kérdést tartalmazott. A kérdőív szerkezete hasonló volt a József Attila Tudományegyetem e témakörben végzett felmérésének kérdőívével.

Hallgatóinktól 196 feldolgozásra alkalmas kérdőívet kaptunk, ami a szakos hallgatók kb. 80 %-ának felel meg. Ezen belül a nőhallgatók aránya magasabb /74 %/ a férfi hallgatók aránya alacsonyabb /26 %/ volt.

Másik módszerünk az időmérleg felvétel volt. Az egy hetes időmérleg 0 órától 24 óráig 15 perces bontásban kérte az elfoglaltságok jelölését. Az időmérleget kitöltő hallgatók nagyrésze azonos volt az interju alanyokkal. A minta nagysága 20 %-os volt. Ezen belül a nőhallgatók aránya 80 %, a férfi hallgatók aránya 20 % volt. Az időmérleg 1976 november második hetében készült.

Az interjuba bevont hallgatók szakok szerinti megoszlása az alábbi volt: rajz szakos 20 %, testnevelés szakos 28 %, földrajz szakos 24 % és mezőgazdasági ismeretek és gyakorlatok szakos 28 %. /1.sz. ábra/

Az adatok feldolgozását statisztikai módszerekkel végeztük a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Mezőgazdasági Ismeretek és Gyakorlatok Tanszékén, a Matematika Tanszék Számítástechnikai Csoportjának segítségével.

III. A VIZSGÁLAT ELEMZÉSE

1. A szakpárok szerepe a főiskolai hallgatók szabadidejének alakulásában

A főiskolai hallgatók a társadalmi munkamegosztásban tanulmányi munkájukkal vesznek részt. A tanév folyamán eleget tesznek a főiskolai tanulmányi előírásoknak, megfelelnek a vizsga követelményeinek. Időalapjuk kötött időből és szabadidőből tevődik össze. A kötött időn belül van a munkaidő, a közlekedésre, a fiziológiai szükségletekre, és a háztartási munkára fordított idő. Ami ezen felül marad a 24 órából, azt nevezhetjük szabadidőnek. Tehát a szabadidő nagysága a kötött idő nagyságától függ.

1.1. A főiskolai hallgatók kötött ideje

A főiskolai hallgatók kötött idejének jelentős részét alkotja a tanulmányi munka, amely a főiskolához kötött munkából és az otthon folytatható munkából áll.

Hallgatóink számára kötelező a Tanterv által előírt órák látogatása. Ezért munkaidejüket a Tanterv által előírt kötelező órarendi órák, a szabadon választott kötelező órák és a tanulásra fordított idő alkotja. A készségi szakpárok hallgatóinál a főiskolához kötött munkaidőt még kiegészíti a gyakorlásra, edzésekre és a versenyekre fordított órák száma.

Hallgatóink munkaideje nem összefüggő. Gyakran arra kényszerülnek, hogy egy-egy munkafázist naponta többször elkezdenek és a kötelező elfoglaltságok miatt abbahagyják. Ezért nem tudják egy időblokkban folytatni munkájukat, hanem az egyes munkafázisok alkalmanként több részben kerülnek megvalósításra. Különösen jellemző ez a testnevelés szakos hallgatókra, ahol a tornatermek és egyéb sportlétesítmények szűkös volta miatt még nehezebb a tanítási órák folyamatosságát biztosítani. Bár ez kisebb mértékben ugyan, de nem csupán a testnevelés szakos hallgatóink munkaidejét jellemzi. A főiskola tanterem ellátottsága ugyanis a meglévő 1369 nappali tagozatos hallgatóval szemben csak 700-800 hallgatóra méretezett. /21/

Igy a kötelező jellegű elfoglaltságok jelentős százalékban a délutáni órákban is jelentkeznek. Hiába kezdtek a hallgatók a munkát reggel 7 vagy 8 órakor, délután a kötelező munkaidejük 20-21 óráig is elhúzódhat.

Hallgatóinkra a rendkívül kedvezőtlen munkaidőbeosztás jellemző, amely néhány speciális foglalkozástól eltekintve egyetlen társadalmi rétegnél vagy csoportnál sem tapasztalható.

A főiskolai hallgatók időbeosztásának alapját a heti tanítási órák száma adja, /22/ amely az órarend szerint hetente átlagosan 28,6 óra a készségi, és 27,7 óra a nem készségi szakpárok hallgatóinál nyolc félév átlagában. /1.sz. táblázat/

A Tanterv által kötelezően előírt órák száma
szakonként /félévenként/

1.sz. táblázat

s z a k	f é l é v								átlag
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
testnevelés	29	34	32	33	29	29	28	18	29,0
rajz	29	32	32	30	27	30	26	19	28,2
földrajz	29	31	32	29	28	27	26	21	27,9
mezőgazda- sági ism.	27	32	30	28	30	29	25	19	27,5

Az átlagon belül eltérések vannak félévenként, évfolyamonként és szakonként. Legmagasabb mind a négy szaknál a II. és III. félév óraszámát /30-34 óra között/. Legtöbb órájuk az I., II. éves testnevelés szakos hallgatóknak van /32-34 óra/. Az órarendi órák számának csökkenő tendenciája a nem készségi szakosoknál a IV. félévtől, készségi szakosoknál az V. félévtől tapasztalható.

Ha a Tanterv szerinti átlagos heti órarendi terhelést nézzük, lényeges eltérést nem találunk a készségi és nem készségi szakpárok hallgatóinak óraterhelése között. Azonban ha a heti átlagos, kötelező órák számát előadásra, gyakorlatra, szemináriumra, nyelvórára és egyéb órára felbontva kérjük, /2.sz.táblázat/ ezek összege lényeges eltérést mutat a készségi és nem készségi szakpárok hallgatói között. 39,9 óra a készségi szakpárok, és 30,4 óra a nem készségi szakosok kötelező elfoglalt-

sága. Az eltérés az egyéb foglalkozásra fordított órák magas számából adódik, amelyeknél a rajz szakosok a festés, rajzolás, grafika gyakorlását jelölték meg, a testnevelés szakosok pedig a különböző szakosztályokban kötelezően végzett edzéseket, illetve a főiskolai programban előírt egyes gyakorlatok bemutatásához szükséges gyakorlást. Ezek az órák a készségi szakos hallgatók főiskolához kötött munkaidejét 31 %-kal növelik meg, a nem készségi szakosok munkaidejéhez viszonyítva, amely így heti 9 és fél óra különbséget jelent. Az egyes évfolyamok között kiemelkedik a II. évfolyam 46,2 órás heti főiskolához kötött elfoglaltsággal, amely már a napi 8 órás munkaidő heti óraszámát közelíti meg. Ez a tény igazolni látszik azt a hipotézisünket, hogy a készségi szakos főiskolai hallgatók kötelező elfoglaltsága lényegesen magasabb, mint a nem készségi szakos hallgatóké.

Az interju adatainak a Tantervvel történő összehasonlítása során tapasztaltuk, hogy mind a készségi, mind a nem készségi szakos hallgatók a II., III. évfolyam I. félévében a tantervileg előírt heti órák számát magasabban jelölték meg, mint a tényleges órák száma. Az eltérés heti többletórában a következő: készségi szakosoknál a II. évfolyamnál 4 óra, a III. évfolyamnál 2 óra, nem készségi szakosoknál a II. évfolyamnál 2 óra, a III. évfolyamnál 4 óra. A hallgatók nem ismerik pontosan a Tanterv által előírt órák számát, feltevésünk szerint az általuk közölt órák száma a



gyakorlatot tükrözi. Ebben az esetben nem hivatalos óraemelésről lehet szó, amelynek egyik módja a zárt-helyi dolgozatok előadáson, szemináriumon vagy gyakorlaton kívüli kötelező irattatása, valamint a kötelezővé tett rendszeres évközi konzultáció is.

A főiskolához kötött munkaidőt kiegészíti az otthoni munka: a tanulás, a szemináriumra, referátumokra, és nyelvvórákra való készülés, valamint a kötelező irodalom jegyzetelése. Ezek arányosan növelik mind a készségi, mind a nem készségi szakos hallgatók munkaidejét. A heti munkaidő - az időmérleg alapján - készségi szakosoknál heti 50,6 óra, hasonló az egyetemi hallgatók heti 51 órás munkaidejéhez, /23/ a nem készségi szakosoknál 42,1 óra, 8,5 órával kevesebb, mint a készségi szakosoké. /3.sz.táblázat/ Amíg a nem készségi szakosok heti munkaideje nem éri el a 48 órát, a készségi szakosok munkaideje 2,6 órával meghaladja azt. A főiskolához kötött munkaidőnél a készségi szakosok többletórájaként jelentkező 31 % az össz munkaidő vonatkozásában már 17 %-ra csökken, ami azt jelenti, hogy a főiskolai tanulmányaikhoz kapcsolódó, otthon is végezhető munkára a nem készségi szakos hallgatók 14 %-kal több időt fordítottak, mint a készségi szakosok.

A magas heti órarendi elfoglaltság miatt, annak ellenére, hogy a főiskolán kötelező az órákra járás, hallgatóink szelektálják az órákat és az egyes foglalkozásokról való távol maradással igyekeznek sza-

badidejüket növelni. Az interju során megállapítottuk, hogy a készségi szakosok 66,2 %-a, a nem készségi szakosok 68,7 %-a rendszeresen, 31,7 %-a, illetve 31,3 %-a pedig alkalomszerűen jár előadásra. /4.sz.táblázat/ Ez az arány főiskolai viszonylatban jónak mondható, mert a készségi szakosoknál 11 %-kal, a nem készségi szakosoknál 14 %-kal haladja meg a főiskola összhallgatóságára jellemző átlagot. /22/

A második évtől a negyedik év felé haladva csökken a rendszeresen előadásra járók aránya. Ezt bizonyítja az egy hetes időmérleg is. Az évfolyamok mellett a nemek között is különbséget találunk az előadások látogatásában. A lányoknál a rendszeres előadásra járók aránya magasabb. Ezzel szemben a fiuknál az alkalomszerűen előadásra járók száma dominál.

Az előadás alatti aktivitás fő mutatója a jegyzetelés. Az előadáson mindig jegyzetelők aránya 71,7 %, a készségi szakosoknál, szemben a nem készségi szakosok 51,8 %-ával. /5.sz. táblázat/. A készségi szakosok nagyobb aktivitása /20 %-os eltérés/ véleményünk szerint azzal magyarázható, hogy jóval kevesebb a szabadidejük és a tananyag óra alatti elsajátításával is igyekeznek az otthoni tanulás idejét lerövidíteni, ami végső soron kihat a szabadidő mennyiségére.

Az előadás nem jegyzetelése olyan indok alapján, hogy az a jegyzettel vagy a tankönyvvel megegyezik, 10 % alatti értéket képvisel.

A főiskolai hallgatók munkaidőjének másik része

az otthoni tanulásra fordított munkaidő, amelyet két tényező határoz meg: a tanterv által előírt és a tan-
székek által közvetített követelményrendszer, valamint
a hallgatók körülményei. A tantervi követelmények ma-
gukba foglalják az elsajátítandó tananyagot, az elsa-
játítás módját, fokát, és az ezekről számotadó vizs-
gák típusát. A hallgató körülményei között saját ké-
peségének megítélése, a munkához való viszonya, a
pedagógus hivatásához való viszonya és szubjektív em-
beri magatartása található. A követelményrendszer és
a tanárjelölt szubjektív emberi magatartásának talál-
kozása eredményeként jelentkezik a tanulásra fordí-
tott idő, amit a tanulás lehetőségek, mint környezeti
feltételek nagymértékben befolyásolnak. Amíg a kötele-
ző órákra járásnál a hallgatóknak, mint szubjektív té-
nyezőknek másodlagos szerepük van a munkaidő szempont-
jából /mert az órákra járás kötelező/ addig a tanulás-
ra fordított időnél ez egyik fő tényezővé lép elő. Így
a hallgató részéről az évközi tanulásra fordított idő
azt tükrözi, mennyire akar megfelelni a vele szemben
támasztott követelményeknek.

Az interju során megkérdezett hallgatók közül
a készségi szakosok 48,9 %-a, a nem készségi szakosok
51,9 %-a tudott megjelölni konkrét időt, melyet egy
átlagos héten a tanulásra fordít /6.sz.táblázat/. Ez
az idő a készségi szakosoknál 7,8 óra. Legalacsonyabb
a IV. éveseknél 5 óra, és legmagasabb a II. éveseknél
11,5 óra. A nem készségi szakosoknál magasabb a heti

tanulásra fordított órák száma, 11 óra. Legmagasabb a III. éveseknél 14,5 óra, legalacsonyabb itt is a IV. éveseknél 8,1 óra. A nem készségi szakosok magasabb heti tanulásra fordított óraszámra összefügghet a rendszeresen jegyzetelő alacsonyabb százalékaival. A gyengébb előadás alatti aktivitást több otthoni tanulással kell ellensúlyozni. Mindkét szakpárnál legalacsonyabb a IV. évesek heti tanulási ideje, ami valószínű az alacsonyabb óraszámra függ össze. Az otthon végezhető tanulmányi munkára fordított heti időtartam ugyanis náluk 7-8 órával magasabb, mint a tanulásra fordított idő. Ez részben a tanítási órákra való felkészüléssel, részben a szakdolgozatok készítésére fordított idővel magyarázható.

A nemek között a heti folyamatos tanulásra fordított idő mennyiségében lényeges eltérést nem tapasztaltunk.

Az otthoni tanulással szorosan összefügg az előadások követésére fordított idő. Az interjú során a készségi szakosok 38,3 %-ának, a nem készségi szakosok 54,3 %-ának az volt a véleménye, hogy változó az az időtartam, amelyet hetenként az előadások követésére fordítanak. E csoport aránya a felsőbb évfolyamoknál nagyobb. A másik két számottevő csoport egy-öt órát /15 %/, illetve öt-tíz órát /19%/ fordít hetenként az előadások követésére. Előbbi csoportban az I. évesek, utóbbiban a II. évesek aránya magasabb. Az előadás követésére meghatározott óraszámokat fordító csoportokon belül a lányok aránya magasabb, mint a fiuké. /7.sz. táblázat/

Az előadások követéséhez felhasznált heti óraszámot többnyire a kiegészítő irodalom feldolgozására fordítják hallgatóink. Hogy ezt milyen intenzitással végzik, az a tanulmányi munkával való identifikációnak egyik mutatója lehet. Az előadások kiegészítéséhez alkalomszerű irodalom tanulmányozás szükségességét vallja a készségi szakosok 80,7 %-a, a nem készségi szakosok 81,6 %-a. /8.sz. táblázat/ Ez az álláspont az átlagtól felfelé emelkedő tendenciát mutat, a készségi szakosok I., II., III. évfolyamainál /83,3-87,4 %/, a nem készségi szakosok I., II. évfolyamainál /83,5-84,6 %/.

A másik csoport az előadások kiegészítéséhez szükségesnek tartja a rendszeres irodalomtanulmányozást. Ezek között a készségi szakosok 14,8 %-ot, a nem készségi szakosok 10,9 %-ot képviselnek. A csoporton belül kiemelkednek a készségi szakos IV. éves hallgatók 31,3 %-kal. A kiegészítő irodalom tanulmányozásának szükségességét a készségi szakosok 4,5 %-a és a nem készségi szakosok 6,6 %-a tagadja.

A kiegészítő irodalom tanulmányozásán kívül hallgatóinknak a gyakorlatokra és szemináriumokra is készülni kell. A készségi szakosok 34,8 %-a, a nem készségi szakosok 42,8 %-a úgy véli, hogy ezekre a foglalkozásokra rendszeresen kell elméletet tanulni. /9.sz. táblázat/ Ugyanakkor, jelentősebb százalékban /63,6 %, illetve 57,2 %/ vélekednek úgy, hogy az említett foglalkozásokra elméletet tanulni csak alkalmanként kell. A gyakorlatokra, szemináriumokra való elméleti felkészülés szükséges-

ségét 1,6 % tagadja.

Az évközi rendszeres készülés egyik munkafázisa a kötelező irodalom jegyzetelése. Hallgatóink ezt nem végzik, vagy - főleg a készségi szakosok - nem tudják olyan gyakorisággal végezni, ahogyan ez szükséges volna. A nem készségi szakosok 28,9 %-a azt vallja, hogy az átlagos héten 3-4 órát fordít a kötelező irodalom jegyzetelésére. Ezzel szemben a készségi szakosoknál csak 11,9 %-a sorolható ebbe a csoportba. /10.sz. táblázat/ Az eltérés 50 %-os nagyságrendű, amely véleményünk szerint a készségi szakosok magasabb kötelező óraszámával is magyarázható. A hallgatók nagyobb csoportja /56,8 %, illetve 60,9 %/ vélekedik úgy, hogy nincs minden héten kötelező irodalom, tehát nem kell folyamatosan jegyzetelni. Ez véleményünk szerint összefügg azzal is, hogy az ajánlott és kötelező irodalmat több utánajárással, esetleg néhány hetes várakozással tudják megszerezni, akár az Egyetemi Könyvtárból, akár a tanszéki vagy a városi könyvtárakból. Így egyszerre több irodalmat is összegyűjtenek és egyszerre pótolják a mulasztottakat, ami azt jelenti, hogy ebben az időszakban naponta átlagosan több mint egy órát fordítanak erre a munkafázisra, amely a heti 6-7 órás jegyzetelésnek felel meg. Azt, hogy nincs idő a kötelező irodalom jegyzetelésére a készségi szakosok 3,5 %-a állítja, ezen belül legmagasabb az első évesek /10 %/ és a fiúk /8 %/ aránya. Társai jegyzetének másolását mindössze a nem készségi szakosok 0,8 %-a jelzi.

Hallgatóink évközi tanulmányi munkájának szer-
ves része a nyelvtanulás. Az interjuba bevont hallgatók
58-59 %-a tanul idegen nyelvet. Az idegen nyelv tanulása
egyrészt az I., II. éves hallgatók - szaktól független -
kötelező orosz nyelv tanulásából, másrészt a szabadon
választott kötelező nyelvtanulásból áll, amelyet a Lek-
torátus, valamint a szakkollégiumi rendszer keretében
folytatnak hallgatóink. /11.sz. táblázat/Szabadon válasz-
tott formában a III. éves készségi szakosok 12,5 %-a, a
nem készségi szakosok 13,8 %-a, valamint a IV. éves hall-
gatók 25 %-a, illetve 31,8 %-a tanul nyelvet. Házi fel-
adataik elkészítésére és a nyelvtanulásra hetenként 2-3
órát fordítanak. Ebben lényeges eltérés a készségi és
nem készségi szakosok között nincs.

Hallgatóink félévenként 8-10 alkalommal irnak
zárthelyi dolgozatot. /12.sz. táblázat/ Egy-egy féléven
belül a zárthelyi dolgozatok száma szakoktól és évfolya-
moktól függően eltérő. Eltérés van a tanítási hetek te-
kintetében is. A szaktanszékek és általános tanszékek,
de sokszor az egyes szaktanszékek között sincs meg a
koordináció, abban a tekintetben, hogy ki, mikor irat
zárthelyi dolgozatot. Ezért különösen a félévek máso-
dik részében egyes évfolyamokon és szakokon 3-4 zárthe-
lyi dolgozat is jut egy-egy hétre. Ez minimális felké-
szülési idő mellett is 10-15 óra többletterhelést je-
lent. Így az adott félév heti megterhelése eltérő.

A gyakori számonkérés, a magasabb szintű oktatói
követelmény a folyamatos tanulást igényli. Ezzel szem-



ben, éppen a zárthelyi dolgozatok időszakos volta, a tanulás időszakosságát vonja maga után. Hallgatónk véleménye szerint azon a héten, amikor zárthelyi dolgozatot írnak a felkészülésre 1 - 5 órát fordít a készségi szakosok 25,8 %-a, a nem készségi szakosok 15,5 %-a, illetve 17,2 %-a. Azok a hallgatók, akik 5-10 órában készülnek a zárthelyi dolgozatra, készségi szakosoknál alsóbb évesek, a nem készségi szakosoknál pedig a II. és III. évesek./14.sz. táblázat/

Hallgatónk számára a zárthelyi dolgozatok azért jelentősek, mert eredményük elsődlegesen a vizsgajegyben és a gyakorlati jegyben tükröződik. Ezt vallja a készségi szakosok 71,6 %-a, a nem készségi szakosok 64,3 %-a. /13.sz. táblázat/ A másik jelentős csoport a zárthelyi dolgozatok eredményét csak a gyakorlati jegyekben érzékeli /17,8 %, illetve 29,8 %/. A zárthelyi dolgozatok egyéb módon történő beszámítása is fellelhető a hallgatók munkájának értékelésénél, de ez nem számottevő.

Az évközi konzultáció a tanszéki követelményrendszer közvetítésének egyik módja, a hallgatók önálló munkáját elősegítő útmutatás egyik formája. Ugy tűnik hallgatónk még nem ismerték fel annak jelentőségét, milyen fontos segítség lehet a konzultációkon való részvétel, az önálló munka és a főiskolai normarendszer megismerésében. Nem veszi igénybe ezt a lehetőséget a készségi szakosok 61,9 %-a, a nem készségi szakosok 74,7 %-a. Akik a konzultációkra rendszeresen eljárnak

6,4 %-ot képviselnek a készségi és 9,3 %-ot a nem készségi szakpárok hallgatóinál.

Hallgatóink^{nak}/mind kényszerhelyzetből, mind autonóm választás alapján megvan a lehetőségük, hogy aktívan dolgozzanak. Ehhez utmutatást kapnak a konzultációkon, erre készítetik őket a szemináriumi beszámolók, a zárthelyi dolgozatok. Az évközben lelkiismeretesen készülő hallgatónak délelőtt és délután egyaránt tanulnia kell ahhoz, hogy felkészülhessen a soron következő szemináriumra, vagy gyakorlati foglalkozásra, majd később a vizsgákra. Interjunkban megkérdeztük hallgatóinkat, hogy mikor készülnek vizsgáikra. A készségi szakosok 25,9 %-a, a nem készségi szakosok 16,9 %-a válaszolta azt, hogy csak vizsgaidőszakban készül, a többiek úgy ítélték meg, hogy vizsgaidőszakban és szorgalmi időszakban egyaránt készülnek. A szegedi József Attila Tudományegyetem megkérdezett hallgatóinak 44 %-a adott olyan választ, hogy csak vizsgaidőszakban készülnek vizsgáikra. /25/ Az adatokat összehasonlítva megállapíthatjuk, hogy a főiskolai hallgatók nagyobb százaléka folytat a szorgalmi időben is olyan tanulmányi tevékenységet, amellyel már a vizsgákra készül elő.

Készségi szakos hallgatóink is nagyobb számban jelezték azt, hogy csak vizsgaidőszakban készülnek vizsgáikra. Az eltérés 9 %-os nagyságrendű. Oka lehet, feltételezésünk szerint, hogy a magasabb kötelező jellegű munkaidő miatt kevesebb időt tudnak évközben a folyamatos tanulásra fordítani, amint ez az otthon végezhető tanulmányi munka adataiból is kitűnik. Előidé-

zője lehet még az is, hogy az edzésekről, gyakorlóórákról fizikailag kifáradva érkeznek haza és otthon már nem tudnak aktív tevékenységet kifejtteni. /2.sz. ábra/

A felsőoktatási reform következtében a főiskolai hallgatóknak is alkalmuk nyílt arra, hogy megtegyék az első lépéseket az önállóan végzett munka felé. Megkezdődött az a folyamat, amelynek során a leendő pedagógus már főiskolás éveiben kezdi megtanulni azt, hogy hogyan kell egyedül, önállóan dolgozni. A hallgatók önálló munkára nevelését segíti többek között a szemináriumi referátumokra, szaktárgyi kiselőadásokra való felkészülés. Megkérdezett hallgatóink 75-76 %-a a félév során két-három alkalommal tart referátumot. A referátumot készítők között a felsőbb évesek aránya magasabb. /15.sz. táblázat/ Nem kellett referátumot készíteni 23,1 %-nak, itt viszont az alsóbb évesek aránya nagyobb. A referátumot készítők egy-egy referátumra való felkészüléséhez 6-8 órát vettek igénybe. /16.sz. táblázat/ Ez a tény kihat az irodalomjegyzetelés időszakosságára, intenzitásának hullámlására.

Hallgatóink a referátumok, beszámolók elkészítéséhez szükséges legfontosabb szakirodalmat és egyéb tudományos műveket az Egyetemi Könyvtárban, a tanszéki könyvtárakban, vagy a városi könyvtárakban találhatják meg. Szakos hallgatóink legnagyobb csoportja az Egyetemi Könyvtár tagja. Arányuk a készségi szakosoknál 37,8 %, a nem készségi szakosoknál 43,1 %. /17.sz. táblázat/ Hallgatóink elsősorban tanulmányi munkájukhoz és önművelésükhöz tartják szükségesnek az Egyetemi Könyvtár láto-

gatását. A főiskolának központi könyvtára és olvasóterme nincs. Ezért hallgatóink nemcsak könyvkölcsönzés céljából látogatják az Egyetemi Könyvtárat, hanem kötelező olvasmányt olvasnak, szakirodalmat jegyzetelnek, van aki saját jegyzetéből tanul, vagy önművelés, szórakozás szándékkal helyben olvas. Igen gyakori a lyukas órák Egyetemi Könyvtárban való eltöltése a felsorolt tevékenységek valamelyikével. Az Egyetemi Könyvtárnak tehát nemcsak közvetítő szerepe van a tudásanyag rendelkezésre bocsátásában, hanem a főiskolai hallgatók jelentős részének munkahelyet is biztosít. Itt készülnek egy-egy beszámolóra, referátumra és többen a vizsgákra is. A másik számottevő csoportot azok a hallgatók képezik, akik a Somogyi Könyvtár tagjai. Arányuk a készségi szakosoknál 25,9 %, a nem készségi szakosoknál 23,9 %. A tanszéki könyvtáraknak 25,2 %-ban, illetve 19,2 %-ban tagjai hallgatóink.

Az ismertetett értékek között legalacsonyabb százalékot valószínűleg azért képviselik tanszéki könyvtáraink, mert ezek könyvvállománya 1-2 példányos könyvekből áll. Ezért a tömeges hallgatói igényeket nem tudják kielégíteni, inkább 1-1 referátum, TDK-dolgozat, szakdolgozat elkészítéséhez, vagy a tanárjelöltek gyakorlótanításaihoz szükséges szakirodalom biztosításában tudnak segítséget nyújtani.

Egyéb könyvtárhoz a készségi szakosok 9,2 %-a, a nem készségi szakosok 16,2 %-a kapcsolódik. Hallga-

tóink jelentős része tagja egyidőben több könyvtárnak is. Könyvtárhoz nem kapcsolódó hallgatóink aránya 2 % alatti értéket képvisel.

A rendszeres könyvtárlátogatás a II.félévben kezd kialakulni és a II., III. évben manifesztálódik. A könyvtárak látogatásának gyakoriságát nagymértékben befolyásolja a hallgatókban megrögződött vélemény a könyvtárlátogatás szükségességéről. Készégi szakos hallgatóink 22,6 %-a, a nem készégi szakosok 20,4 %-a eltérő időtartamban /2-5 óra/, de rendszeresen látogatja a könyvtárakat. /18.sz. táblázat/ Jelentősebb arányt képviselnek 71,2 %-os, illetve 74,1 %-os arányban, akik csak alkalmanként töltenek 3-4 órát a könyvtárban. A könyvtárba nem járó hallgatók aránya 6,2 %, illetve 4,4 %, túlnyomó része az I. évesek köréből adódik.

A munkához kapcsolódó egyéb kötelezettségek közé tartozik a közlekedés. A közlekedésre fordított idő nagysága a lakóhely és a munkahely közötti távolság függvénye. Hallgatóink lakóhely szerinti megoszlása a főiskola szűkös kollégiumi ellátottságának következménye. A vizsgálatba bevont hallgatók többsége albérletben lakik. Ez az arány, a készégi szakosoknál 47,2 %, a nem készégi szakosoknál 40,3 %. A kollégiumban lakók aránya mindkét szakpárnál csak a 36 %-ot éri el.

Szüleinél vagy rokonainál lakik a készégi szakosok 16 %-a, a nem készégi szakosok 23,6 %-a.

Az albérletben lakók, valamint a szülőktől, rokonoktól bejáró hallgatók közlekedésre fordított ideje jóval meghaladja a kollégiumban lakó hallgatók közlekedésre fordított idejét.

Az egyhetes időmérleggel vizsgált évfolyamok eltérő időt fordítanak utazásra. A készségi szakosok átlagosan heti 8,7 órát utaznak. Ezen belül a II. évesek 10,7 órát, a III. évesek 9,3 órát töltenek utazással.

/19.sz. táblázat/ A heti közlekedésre fordított idő egyenes arányban áll az albérletben lakók számával, amennyiben a II. évesek 62,5 %-a, a III. évesek 58,3 %-a lakik albérletben, kollégiumban viszont az átlag alatti értékben 25 % a II. évesek, illetve 29,2 % a III. évesek aránya. Nem kedvezőbb a helyzet a nem készségi szakosoknál sem. A heti utazással eltöltött idő itt 9,5 óra. Bár náluk alacsonyabb az albérletben lakók aránya, viszont magasabb a szülőktől, rokonoktól bejáró hallgatók száma, ami sok esetben hosszabb napi utazási időt eredményez, mint egy jól megválasztott albérlet. Ezért elsősorban a nem kollégista hallgatóknál beszélhetünk arról, hogy az utazás kötött idejük és szabadidejük nagyságának alakulását befolyásolja.

A fiatal szervezet megköveteli, hogy a heti idő-alap egy részét alvásra, étkezésre és személyi higiénéjére fordítsa. A szervezet erős megterhelése fokozza az élettani szükségletek kielégítésének igényét, amely egy biológialilag meghatározott szint alá



nem csökkenthető a szervezet károsodása nélkül. Ennek az időnek jelentős részét az alvás tölti ki.

Az interjuba bevont hallgatóktól megkérdeztük, hogy naponta hány órát fordítanak alvásra. A készségi szakos hallgatók 6,9 órában, a nem készségi szakosok 7,2 órában jelölték meg a napi alvásidőt. Számottevő eltérést sem az évfolyamok, sem a nemek között nem találtunk. Más képet kapunk, ha az interjú adatait a heti időmérleg adataival hasonlítjuk össze, amelyet két héttel későbbi időben készítettünk. Itt a heti alvásra fordított időre a készségi szakosoknál 56,1 órát, a nem készségi szakosoknál 57,4 órát kaptunk, amely heti átlagban 8-8,2 óra napi alvásidőnek felel meg. A hét napjai közül mindkét szakpárnál a hét középső napjai /szerda, csütörtök, péntek/ szerepeltek 8 óra alatti alvásidővel, a hét többi napján a 8 órát elérte vagy meghaladta a napi alvásra fordított idő.

Az interjunál és az időmérlegnél kapott eltérő adatok, véleményünk szerint a tanítási hetek eltérő megterhelését tükrözik. Ha a hallgatóknak egy héten több zárthelyi dolgozatot kell írniuk, vagy a zárthelyi dolgozatok írása mellett referátumot is kell készíteni, munkaidejük aránytalanul megnő.

A megnövekedett munkaidő vagy a szabadidejüket csökkenti vagy az alvásra és személyi ellátásra fordított idő lesz kevesebb. Az alvásra, személyi ellátásra fordított idő több hazai kutató szerint a legrugalmasabb tevé -

kenységcsoport, amely a harmonikus életviteli hallgatók időfeszítésének is enged. Ezért a munkával terhelt heteknél jelentkezik az alvásra és személyi ellátásra fordított idő csökkenése, amelyet a munkával kevésbé terhelt hetekben igyekeznek pótolni. Az interjunál kapott adatok a hallgatók által jellemzőnek vélt alvásidőt, az időmérleg adatai pedig egy adott hét alvással eltöltött idejét tükrözik. A két adatot összehasonlítva megállapíthatjuk, hogy az időmérlegfelvétel hete a közepesen terhelt hetek közé tartozik.

Az alváshoz hasonlóan a nélkülözhetetlen fiziológiai tevékenységek körébe sorolható a személyi ellátás /mosakodás, öltözködés, étkezés/ és a szűkebb értelemben vett háztartási tevékenység. A személyi ellátásra és a háztartási tevékenységre fordított heti időkeret a készségi szakosoknál 19,8 óra, a nem készségi szakosoknál 20,7 óra. A nem készségi szakosok magasabb óraszámra összefügg a rendelkezésükre álló több szabadidővel. Az évfolyamok közül a készségi szakosoknál a IV. évesek /20,3 óra/ a nem készségi szakosok közül a III. évesek /23,5 óra/ emelkednek ki. A nemek közül a lányok élettani tevékenységekre fordított heti óraszám² magasabb. Készségi szakosoknál 21,9 óra, a fiuk 17,3 órájával szemben, nem készségi szakosoknál 21,4 óra a 18,2 órával szemben. Az eltérő értékek a két nem között testkulturában és étkezési kulturában meglévő különbségekre utalnak.

1.2. A főiskolai hallgatók szabadideje

A főiskolai hallgatóknál azt az időtartamot értjük szabadidő alatt, amely a főiskolához kötött és az otthoni munkaidő teljesítése, a közlekedés, a fiziológiai szükségletekre fordított idő, és a szűkre szabott háztartási munka után fennmarad. A munkaidő magas órárszáma nem zárja ki a napi 3-4 órás szabadidőt.

A főiskolai hallgatók szabadideje két fő részből tevődik össze: az önként vállalt szervezett szabadidőből és a szabadon választott szabadidős tevékenységből. Elkötelezett, önként vállalt szabadidős tevékenységhez soroljuk a KISZ tagsággal, vezetéssel járó munkát, a Tudományos diákköri, kulturális alkotóköri, sportköri tevékenységet, a szabadidőre vállalt keresőmunkát, és a társadalmi megbízatásokat. A szabadon választott szabadidős tevékenységekhez a mindenkor alkalom vagy lehetőség szülte tevékenységet soroljuk.

A szabadidő időtartamának vizsgálatára mindkét módszerünk alkalmas volt. A standardizált interju segítségével választ kaptunk arra, hogy hallgatóink véleménye szerint mennyi szabadidő áll rendelkezésükre. /20.sz. táblázat/ A tevékenységnapló segítségével pedig feltárhattuk, hogy milyen elemekből tevődik össze a heti szabadidő strukturája. /20/a. sz. táblázat/

Szentirmay szerint "... a heti 35 óra szabadidő a racionális limit, amellyel a kiegyensúlyozott életvitelt folytató hallgató él." /26/ Az időmérleg

tanulása szerint a készségi szakos hallgatóink heti szabadideje 28,7 óra, a nem készségi szakosoké 34,6 óra. Utóbbi megközelíti a szabadidő racionális limitét. Az évfolyamok és nemek között mindkét szakpár esetében eltérések vannak.

A készségi szakosoknál legtöbb szabadidővel rendelkeznek a III. évesek /36,3 óra/ és legkevesebb szabadidővel a II. évesek /22,8 óra/. A II. évfolyam túlterheltsége már a főiskolához kötött munkaidőnél is kitűnt, /40,2 óra/ a szabadidő alakulása pedig fordított arányban áll a munkaidővel.

A nem készségi szakosoknál az egyes évfolyamok között kiegyenlítettebb a szabadidő. Itt is a III. évesek szabadideje a legmagasabb /35,8 óra/ és a II. éveseké a legalacsonyabb /33,1 óra/. Itt azonban a legalacsonyabb szabadidő érték is 10,3 órával magasabb, mint a készségi szakosoknál, ami azt jelenti, hogy a készségi szakosok heti szabadideje 36,8 %-kal alacsonyabb, mint a nem készségi szakosoké.

A szabadidő nemek közötti eltérése a készségi szakosoknál +6 óra, a nem készségi szakosoknál +9 óra a fiúk javára. Ez egyértelműen mutatja a lányok nagyobb megterhelését. Ha a két szakpár között hasonlítjuk össze nemenként az adatokat, a következőket tapasztaljuk: a készségi szakos lányok szabadideje 26,3 óra, a nem készségi szakosoké 33 óra, ami azt jelenti, hogy a nem készségi szakos lányok 6,7 órával több szabadidővel rendelkeznek hetenként, mint

a készségi szakos lányok. Még nagyobb az eltérés a fiúk esetében. A készségi szakos fiúk heti 32,3 órájával szemben, a nem készségi szakosoknál 42 óra heti szabadidő értéket kapunk. Az eltérés 9,7 óra többletidő, a nem készségi szakosok javára. Ezek a tények bizonyítják azt a hipotézisünket, hogy a készségi szakos hallgatók szabadideje lényegesen alacsonyabb, mint a nem készségi szakos hallgatóké.

A heti szabadidő a napi szabadidőből tevődik össze, amely naponként, évfolyamonként és szakpáronként eltérő. Ennek az eltérésnek alapját adja a heti és a napi munkaidő alakulása.

Mind a készségi, mind a nem készségi szakpárok abban megegyeznek, hogy legtöbb szabadidejük szombaton és vasárnap van. Ugyanakkor az is igaz, hogy a hétvégi napok tanulónapok átlag 3-4 órás tanulási idővel. A hétvégi szabadidő nagysága nem készségi szakosoknál a hallgató időbeosztásától függ, de a testnevelés szakosoknál befolyásolja a szabadidő nagyságát az edzéseken és versenyeken kötelező részvétel.

Mindkét szakpárra jellemző, hogy a szombat, vasárnap után csütörtökön van a legtöbb szabadidejük. Készségi szakpárnál ez 4 óra, a nem készségiéknél 5,5 óra. A csütörtök délután, mozgalmi délután, ezért csak 14 óráig van tanítás. A hét nem említett napjaitól eltérően ekkor rendelkeznek hallgatóink hétközben a legtöbb szabadidővel, bár ez szervezett szabadidőnek minősül. Legkevesebb szabadideje van mindkét szakpár

Hallgatóinak a hét első három napján és pénteken. Ennek fő oka az egésznapos oktatás, amely determinálja ezeken a napokon a szabadidő nagyságát.

A szabadidő nagysága szempontjából a hét napjainak hármas tagolódása utal a heti szabadidő jellegének, használhatóságának összetételére. A heti 28-34 órás szabadidő egymástól jól elkülöníthető részekből tevődik össze. Első csoportba a napközi lyukasórákból származó szabadidő tartozik, amely az összes heti szabadidőnek készségi szakosoknál 25 %-a, a nem készségi szakosoknál 16,5 %-a. A főiskolai tornatermek hiánya miatt a testnevelés szakosok heti órarendjének összeállításánál alkalmazkodni kell mindkét gyakorló iskola testnevelés óráihoz és ez a lyukasórák számát 8,5 %-kal megnöveli a nem készségi szakosokéhoz viszonyítva. A lyukasórákból származó szabadidő jellemzője a rövidség és az, hogy nem összefüggő egész. Ennek oka az órarendi órák és a lyukasórák váltakozása. Ezért komoly, tartalmas szabadidő tevékenységre nem alkalmas, s amint tapasztaltuk a gyakorlatban ilyen tevékenységekre nem is használják fel hallgatóink.

Második csoportba a csütörtöki mozgalmi délután adta szabadidőt soroljuk, amely a heti összes szabadidőnek 14,3 %-a a készségi, és 16,2 %-a a nem készségi szakos hallgatóknál. A csütörtöki szabadidő jellemzője, hogy összefüggő egész és célszerűen szer-

vezett. Célszerű szervezettsége és rendszeressége miatt a tanárjelöltek nem is tartják a szó valódi értelmében vett szabadidőnek.

A heti szabadidő harmadik csoportjába a munkanapok este nyolc óra utáni szabadideje sorolható. A gyakorlatban ez napi 3-4 órát jelenthetne - mert a hallgatók többsége este 11-12 óráig tevékenykedik - de a valóságban a 3-4 óránál kevesebb, mert a lyukas órákhoz hasonlóan ez sem összefüggő egész. Az esti szabadidő tanulással, edzéssel, gyakorlással és egyéb élettevékenységekkel váltakozik. Ez a váltakozás kizárja az aktív, hosszabb időt igénylő szabadidő tevékenységet, ezért inkább szórakozásra, pihenésre használják.

A negyedik csoportba a hétvégi /szombat déltől vasárnap estig terjedő/ szabadidő sorolható. Jellemző rá, hogy folytonosságát a szombati és vasárnapi tanulás, edzés, vagy a sportversenyek megszakítják, de még így is 6-7 óra szabadidőt jelent egy-egy napra.

A szabadidő felsorolt négy csoportja szempontjából az évfolyamok abban különböznek egymástól, hogy mindkét szakpárnál a III. éveseknek a legtöbb a csütörtöki szabadidejük. A szabadidő nemek közötti különbsége pedig azt mutatja, hogy a készségi szakos fiúk szabadideje a vasárnap kivételével egész héten nagyobb a lányok szabadidejénél, a nem készségi szakosoknál pedig a hét minden napjára ez jellemző.

2. A szakpárok szerepe a szabadidős tevé- kenységi formák megválasztásában, jelle- gében

A szabadidő tartalmát a külső lehetőségek /városi, főiskolai/; a hallgatókkal szembeni tanulmányi munkán kívüli elvárások mennyisége és tartalma; valamint a hallgatók ambíciói, törekvései határozzák meg. Ezek találkozása adja az alapját hallgatóink szabadidős tevékenységének, a tevékenységek összetételének és jellegének.

A marxista személyiségelmélet embereszménye az egyetemes és sokoldalú személyiség /27/. Pedagógusképző munkánk egyik legfontosabb célkitűzése e sokoldalú személyiség kialakítása. Ehhez jelentős segítséget ad a szabadidős tevékenységi formák rendszere. A város és a főiskola egyaránt sokféle lehetőséget kínál a szabadidő tartalmas eltöltésére és elvárjuk hallgatóinktól, hogy a pedagógusmodell követelményrendszere alapján éljenek ezekkel a lehetőségekkel.

A pedagógus modell követelményrendszerén belül a következőket találjuk: legyen szakmájának jó ismerője; tudományos világnézettel rendelkezzen, melynek alapja a marxizmus-leninizmus; legyen alkalmas a szocialista társadalom emberének kialakítására; rendelkezzen hivatástudattal; legyen képes önművelésre, alkotókészségének fejlesztésére; legyen meggyőződött a kommunista világnézet igazában és tudja terjeszteni annak elveit; legyen aktív közéleti ember, aki lelkiismeretesen teljesíti kötelességét;

a politikai, társadalmi kérdéseket a munkásozttály, a szocializmus, a haladás érdekeit figyelembevéve ítélje meg; a szocialista haza iránti szeretet^{et}/kapcsolja egybe a proletár internacionalizmussal, más népek tiszteletével. Ezeknek a követelményeknek hallgatóink egyrészt a munkaidőben, másrészt a szabadidőben, illetve mindkettőben igyekeznek eleget tenni, ha a modellt és annak követelményeit elfogadták. Ezek a követelmények a főiskolai életben konkrét tevékenységekre bontódnak le, amelyekkel mint elvárásokkal találkozunk a tanárjelölt főiskolás évei során.

2.1. A szervezett szabadidő

A szervezett szabadidő keretébe soroltuk a KISZ-munkát, a tudományos diákköri, a kulturális- és alkotóköri tevékenységet, a sportköri munkát, a keresőmunkát, egyéb megbízatások és feladatok teljesítését.

Az interju során megkérdezett hallgatók közül a készségi szakosok 82,3 %-a, a nem készségi szakosok 96,3 %-a KISZ-tag. A nem készségi szakos KISZ-tagok száma a nem válaszolókkal együtt is alacsonyabb, mint a készségi szakos KISZ-tagoké. Ennek szerint vizsgálva a készségi szakosoknál másfél százalékkal alacsonyabb a fiúk aránya, mint a lányoké, a nem készségi szakosoknál csaknem azonos. /21.sz. táblázat/

A KISZ vezetőségi tagok aránya a készségi szakosoknál magasabb /23,5 %/, mint a nem készségi szakosoknál /17,8 %/. Az évfolyamok közül a készségi sza-

kosoknál a II. és IV. évesek, míg a nem készségi szakosoknál a II. és III. évesek emelkednek ki a KISZ vezetőségi tagok számával. /22.sz. táblázat/A nem készségi szakosoknál megegyezik a KISZ-vezetők évfolyamonkénti elosztásának aránya a főiskola egészére jellemző aránnyal. A legtöbb KISZ-alapszervezetnél ugyanis a hetedik félévben egyéb elfoglaltságukra való tekintettel a IV. évesek többségét felmentik a KISZ funkcióval járó kötelezettségek alól.

A KISZ-vezetők nemek szerinti megoszlását vizsgálva azt állapítottuk meg, hogy a készségi szakosoknál a lány KISZ-tagok 26,1 %-kal, a fiú KISZ-tagok 8 %-kal vannak képviselve a vezetőségben. A nem készségi szakosoknál kisebb az eltérés 21,1 % a lányok, illetve 11,6 % a fiúk aránya. Mindkét szakpárra jellemző, hogy a lányok aránya a KISZ-vezetőségben nagyobb, mint a fiúk aránya és ez eltér az össz-főiskolai aránytól, ahol a vezetésben még a fiúk aránya magasabb, noha a hallgatóság több mint 80 %-a lányhallgató. /28/

A KISZ-tagok a szervezett munkával kapcsolatos heti átlagidőt 1,9 órában jelölték meg a készségi és 1,6 órában a nem készségi szakpároknál. Ennél a KISZ-vezetők heti szervezeti munkája lényegesen magasabb.

Készségi szakosoknál 3,4 óra, nem készségi szakosoknál 2,5 óra heti átlagot mutattak az interjú adatai.

A KISZ-vezetőségi tagság a II. és IV. évfolyamoknál mindkét szakpárnál heti két órás szabadidős elfoglalt -

ságot jelent, míg a II., III. éves készségi szakos KISZ-vezetők heti 4,8 órában, a nem készségi szakosok pedig 2,9 órában tesznek eleget a funkcióval járó követelményeknek.

A KISZ-vezetőkön kívüli szabadidejükben az egyes KISZ tagok is végeznek társadalmi munkát, bár ezek aránya az egyéni feladatvállalási és a KISZ tagságot évenként megújító rendszer ellenére is csak 59,9 % a készségi, és 65 % a nem készségi szakosoknál. /24.sz. táblázat/ Ezen belül is jellemző, hogy a többség csak alkalmyszerűen végez társadalmi munkát. Rendszeresen elsősorban a KISZ vezetők dolgoznak, a többiek főleg időszakonként, és van egy passzív réteg is, amely nem dolgozik. Ugy tűnik, hogy az egyéni feladatvállalási rendszer bevezetése a rendszeres társadalmi munkát végzők csoportjának nagyságán nem változtatott, az alkalmyszerűen dolgozók csoportja lett a legnagyobb és a korábbi vizsgálatoknál legnagyobb számot képviselő passzívok csoportja lett a legkisebb a főiskolán.

A vizsgált időszakban a társadalmi munka heti óraszámára 1,7 órát jelöltek meg a készségi és 2,1 órát a nem készségi szakosok. Az évfolyamok között eltérések vannak, a nem készségi szakosok /III.évf./ emelkednek ki heti 4 órás társadalmi munkával. Közöttük legmagasabb a rendszeres társadalmi munkát végzők aránya is. Az Állami Nevelőotthonok tanulóihoz, a tanyai

kollégistákhoz, a Gyermekkorház betegeihez járnak rendszeres korrepetáló, patronáló munkát végezni.

Hogy a rendelkezésre álló szabadidőből mennyit fordítanak hallgatóink KISZ társadalmi munkára, az nemcsak a munkaidő nagyságától függ, hanem a hallgatók orientációján keresztül egyéb elkötelezettségektől is. Ilyen többek között - a tudományos diákkörökben kifejtett tevékenység.

A tudományos diákköri tagság előfeltétele a jó tanulmányi eredmény, a szaktárgy iránti fokozott érdeklődés és az önkéntesség. A diákköri munka elősegíti a hallgatók önállóságra nevelését, a korszerű tudományos ismeretek elsajátítását, a helyes tudományos szemlélet kialakulását és a tudományos munka alapvető módszereinek alkalmazásában szerzett jártasságot. Az önálló tudományos diákköri munka az elért eredménytől, illetve a pályamunkában való előrehaladástól függően, különböző óraszámokban veszi igénybe hetenként hallgatóink idejét, és kihat bizonyos fókig az életmódra is. Különösen az "alkotás" időszakában növeli az otthonülőkhöz számát, csökkenti ezen hallgatók más területen kifejtett aktivitását. Összefügg ez a KISZ munkában kifejtett aktivitással is, amint erre a későbbiekben még visszatérünk.

A főiskolán működő diákkörök valamelyikének tagja a készségi szakosok 18,6 %-a, a nem készségi szakosok 38,9 %-a. /23.sz. táblázat/ A készségi szakosok aránya messze alatta marad a főiskolai 32,4 %-os átlagnak,

a nem készségi szakos diákköri tagok aránya viszont 6,5 %-kal meghaladja a főiskolai átlagot. A veszprémi Vegyipari Egyetem hallgatóinak 20 %-a /29/ a szegedi József Attila Tudományegyetem hallgatóinak 36,7 %-a /30/ kapcsolódik be a tudományos diákköri munkába. Nem készségi szakos hallgatóink diákköri tagságának aránya elég jónak mondható mind az egyetemek, mind a főiskolai átlaghoz viszonyítva. Készségi szakos hallgatóink alacsonyabb részvételi aránya véleményünk szerint a rendelkezésükre álló kevesebb szabadidő következménye.

Az évfolyamok között a diákköri tagok aránya legmagasabb a IV. évfolyamokon mindkét szakpárnál, ezt követi a III., majd a II. évfolyam. A II., III. évfolyamok aránya véleményünk szerint azért is alacsonyabb, mert közülük kerül ki a KISZ vezetők többsége, ők végzik szabadidejükben is a legtöbb társadalmi munkát, ezért nem jut idejük a diákköri munkába való szélesebb körű bekapcsolódásra. Így az aktív hallgatók egy része előtt a kérdés vagylagosan vetődik fel, vagy a KISZ munka, vagy a diákköri munka, de időben a kettő nem egyeztethető. A kérdés alternatív felvetődésének és eldöntésének okai között a két féle szabadidős tevékenység presztizsének különbsége, anyagi és erkölcsi megbecsültsége is megtalálható. A KISZ társadalmi munka, vagy a tudományos diákköri munka alternatíváját igazolja a diákköri tagsággal járó heti elfoglaltság megoszlása is.

Diákköri munkára a készségi szakosok heti 2,4 órát, a nem készségi szakosok heti 2 órát fordítanak. Az évfolyamok között a diákköri munkával járó heti elfoglaltság megoszlása fordítottja a társadalmi munkára felhasznált idő megoszlásának. A társadalmi munkát magasabb heti óraszámokban végző évfolyamoknál kevesebb idő jut a diákköri munkára, míg a társadalmi munkára kevesebb időt fordító évfolyamok a diákköri munkában magasabb óraszámúak tűnnek ki.

A főiskolai kulturális csoportoknak szakos hallgatóink közül igen kevés tagja van. A készségi szakosok I-III. évfolyamából és a nem készségi szakosok III. évfolyamából kapcsolódik be néhány lányhallgató. Arányuk csupán 1,9 %-ot, illetve 0,8 %-ot képvisel. /26.sz. táblázat/

A szervezett szabadidő fontos tevékenységi csoportja a sportköri munka, amelynek nagy jelentőségűnek kell, lenni a tanárjelöltek körében.

Életünkre ma általában is jellemző a mozgásszegénység. Az egyre több tanulmányi követelmény teljesítésére kötelezett főiskolai hallgatóság életére - a testnevelés szakosok kivételével - még inkább jellemző lesz a beszűkült mozgástevékenység. A kettő pedig alapvető ellentmondásban van egymással. Az aktív pihenésnek egyre nagyobb szerepet kellene biztosítani hallgatóink életében.

A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. Kongresszusán elhangzott beszámolók és a kongresszus határo-

zatai is jól demonstrálták, hogy pártunk és államunk fontos feladatnak tekinti a testkultura közkinccsé válását, a testnevelés és sport egészségfejlesztő, munkaképesség- és teljesítménynövelő, szórakozást és felüdülést biztosító hatásainak széles tömegekre történő érvényesítését. Ezt a szándékát a következő megfogalmazásban olvashatjuk a XI. kongresszus határozataiban: "A sokoldaluan fejlett szocialista ember kialakításában elengedhetetlenül szükséges a fizikai felkészültség is. Társadalmi ügyé kell tenni az iskolai testnevelést, a tömeges testedzést, a tömegsportot."

A kongresszus részletesen foglalkozott a tömegszervezetek feladataival. Nevelési vonatkozásban különösen a KISZ feladatát hangsúlyozta, célul tűzve ki, hogy a KISZ szervezetek neveljék fiatalságunkat önállóságra, kezdeményezésre és kötelességtudásra. A KISZ megfelelően érzékelte ezt a feladatot a testnevelés területén is. Igyekszik mozgósítani az ifjúságot a testkulturális tevékenységek rendszeres formáinak kialakításában.

Ebben a munkában nagy feladat hárul a főiskola sportkörére is. Kapacitálni kell hallgatóságunkat, hogy ismerjék fel a mozgástevékenység megváltozott jelentőségét, alakítsanak ki helyes testkulturális tevékenységet életmódjukban és tudják majd erre nevelni tanítványaikat is.



A főiskola sportkörének korábbi felmérés alapján 28,4 %-os tagsága van. Ebben természetesen ott találjuk a testnevelés szakos hallgatókat is, akiknél tanulmányi kötelezettség a sportkör valamelyik szakosztályában tevékenykedni.

Az interjuba bevont hallgatók közül a készségi szakosok 54,8 %-a, a nem készségi szakosok 10,3 %-a vallotta magát a sportkör tagjának. /25.sz. táblázat/ A készségi szakosok magasabb aránya a testnevelés szakosok már említett kötelező sportköri tevékenységével magyarázható, amely ha különválasztjuk a rajz szakosoktól megközelíti a 100 %-ot. A rajz szakos készségi hallgatóknál viszont épp oly alacsony a sportköri tagok száma, mint a nem készségi szakos hallgatóknál. Rajz szakos és nem készségi szakos hallgatóinknál IV. éves hallgatók már nincsenek is a sportkörben. Az alsóbb évfolyamok heti átlagban csupán 1,1 órában jelölték meg a sportköri elfoglaltságokat, ami arra enged következtetni, hogy a sportköri tagok egy része nem végez rendszeres testmozgást, hanem csak alkalmanként vesznek részt a sportrendezvényeken.

Az interjuban feltett külön kérdéseinkre, hogy "Sportol-e rendszeresen?" a készségi szakosok 61,2 %-a, a nem készségi szakosok 29,9 %-a válaszolt igennel. A nemek között a fiúk aránya magasabb 76, illetve 50 %-os arányu. Az évfolyamok közül mindkét szakpárnál az I. évesek emelkednek ki.

A nem sportolók aránya 34,9 % a készségi, és 72,1 % a nem készségi szakosoknál. Évfolyamok között a legalacsonyabb az I. évesek aránya 33,3 %, illetve 54,2 %. Bár még ez is jónak mondható, ha összehasonlítjuk a Budapesti Műszaki Egyetem I. éves hallgatói körében végzett felmérés adataival, ahol a sporttevékenységet nem folytatók aránya 59,2 % volt a fiuk és 80,2 % a lányok körében. /31/

A rendszeresen sportolók közül sportegyesületek versenyzője a készségi szakosok 81,6 %-a, a nem készségi szakosok 17,6 %-a, akik heti 10-12 órában jelölték meg az edzésekre, versenyekre fordított elfoglaltságot. A nem versenyszerűen, de rendszeresen sportolók heti 2-4 órai sporttevékenységet jelölték meg, amely az időmérleg adatai szerint főleg az uszást, futást és a labdajátékokat foglalja magába.

Hallgatóink testkulturális tevékenységére vonatkozó adataink azt bizonyítják, hogy főiskolai életmódjukat a mozgásszegénység jellemzi. Bár ez a mozgásszegény életmód a legtöbb felsőfoku oktatási intézmény hallgatóságára, sőt továbbmenve egész ifjúságunkra és a felnőtt lakosságra is jellemző. Az utóbbi néhány hónapon belül több jelentős fórumon tárgyalták a testnevelés és a sport helyzetét és azokat a tennivalókat, amellyeket a sporttevékenységek kiszólesítése és fejlesztése érdekében el kell végezni. Ezt erősítette meg a Minisztertanács 1979 augusztus 23-án hozott határozata, amely felhívja a figyelmet, hogy szocializ-

must építő társadalmunkban egyre fontosabb helyet foglal el az ifjúság sokoldalú nevelésének, az emberek egészségvédelmének, kulturált szórakozásának és aktív pihenésének ügye.

A határozat kimondja, hogy: "A felsőfoku oktatási intézményekben a testedzési igények differenciált kielégítése a követendő út. A feltételek javításával, illetőleg megteremtésével párhuzamosan - elsősorban a pedagógusképző intézményekben - a felső évfolyamokban is a kötelező testnevelés bevezetése a feladat; " Fontos feladatként jelöli meg továbbá a határozat, hogy "... az Edzett ifjúságért mozgalomban a rendszeres testedzés kapjon nagyobb hangsúlyt és növekedjen a résztvevők száma." /32/

A rendeletben foglaltak mielőbbi megvalósításában nagy szerepe van az intézmények sportlétesítményekkel való ellátottságának és az intézményeken belüli tömegsportakciókkal kapcsolatos szemléletváltásnak. Utóbbi hatására a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Természettudományi Karán a III.-IV. éves kómia-fizika tanárszakos hallgatók már az 1978/79. tanévre hivatalosan is bevették tanrendjükbe a heti 2 testnevelési órát. /33/

Főiskolánkon is elő kell segíteni, hogy több edzési lehetőséget teremthessen a sportkör és a főiskola testkulturális milliójének formálásával minél szélesebb körű sportmozgalom bontakozhasson ki a hallgatóság körében.

A szervezett szabadidő keretébe soroltuk a rendszeres és alkalmoszerű keresőfoglalkozást is. A készségi szakos hallgatók 47 %-ának, a nem készségi szakos hallgatók 39,7 %-ának van kereső foglalkozása. /27.sz. táblázat/ Az évfolyamok közül a készségi szakosoknál a II. évfolyam hallgatói /75 %/, a nem készségi szakosoknál az I. évfolyam hallgatói /54,2 %/ dolgoznak legnagyobb számban. A lányoknál mindkét szakpár esetében alacsonyabb a keresőmunkát végzők száma, mint a fiuknál.

Rendszeres kereső foglalkozással rendelkezők közül a készségi szakosok 3,3 órát, a nem készségi szakosok 6,5 órát dolgoznak hetenként; míg az alkalmoszerű kereső foglalkozást folytatóknál heti 5,6 óra, illetve 7,9 órában jelölték meg a munkaidőt. /28.sz. táblázat/ Mind a rendszeres, mind az alkalmoszerűen végzett keresőmunkánál azt tapasztaltuk, hogy a nem készségi szakos hallgatók heti óraszámuk magasabb, mint a készségi szakosoké. Ezt feltételezésünk szerint a nem készségi szakos hallgatók magasabb heti szabadideje teszi lehetővé.

2.2. A nem szervezett szabadidő

A nem szervezett szabadidős tevékenységeket több csoportba soroltuk. Megkülönböztetjük a nem kötelező jellegű olvasást, mint igen fontos szabadidő tevékenységet. Vizsgáltuk a művelődési lehetőségekre /színház, mozi, hangverseny stb./ és a tömegkommu-

nikációs eszközök /rádió, tv stb./ használatára fordított időtartamot. Különválasztottuk a baráti társasággal /séta, tánc stb./ valamint a pihenéssel eltöltött időt.

A nem szervezett szabadidő sajátos részét képezi a tanrend szerinti heti lyukasóra. Ez az egyes évfolyamokat eltérően érinti, de számottevő, mert heti 3 órától heti 9 óráig terjed a lyukasórák száma. Legalacsonyabb a lyukasórák száma szombaton és csütörtökön, míg az egésznapos tanítási napokon a lyukasórák száma és az érintett hallgatók köre is nagyobb. Mivel ezek a lyukasórák rövid időt jelentenek, a hallgatók eltérő módon használják fel. Tanulással tölti a készségi szakosok 19,6 %-a, a nem készségi szakosok 22,9 %-a. /29.sz.táblázat/

A könyvtárba megy kötelező olvasmányt olvasni 7,8 %, illetve 8,6 %; míg a nem kötelező olvasmányt olvasók aránya 27 % a készségi, és 15 % a nem készségi hallgatók körében. Sétélásra fordítja a lyukasórákat a készségi szakosok 21,8 %-a, a nem készségi szakosok 42,3 %-a és egyéb elfoglaltsággal tölti idejét 23,7 %, illetve 10,6 %. A készségi szakosok az egyéb foglalkozáson belül nagy számban jelölték meg a gyakorlást, ami tulajdonképpen a lyukasórák hasznos eltöltését jelenti. Mindkét szakpár esetében a lányok inkább tanulásra és olvasásra fordítják a lyukasórákat, a fiúk időtöltését pedig a séta és egyéb elfoglaltság jellemzi.

A csütörtöki mozgalmi délután egy részét a

hallgatók tanulásra használják fel, az időmérleg tanulsága szerint pedig sokan az egész napos tanítás utáni estéket is.

A szabadidő nagyságánál már utaltunk arra, hogy a vacsora utáni 3-4 óra szabadidő nem fogható fel teljes értékű szabadidőnek, mert a lyukasórákhoz hasonlóan ez sem összefüggő egész. Nagysága is változó attól függően, hogy milyen a délutáni munkaidő. Ha a tanítási órák a kora délutáni időben befejeződnek, a menzai vacsorát már 6 órakor elfogyaszthatják a hallgatók és így viszonylag nagyobb összefüggő idő birtokába jutnak, ahol már programjuk tervezettebb lehet és a rendelkezésre álló szabadidőt észszerűbben tudják felhasználni. Ha azonban a tanítás csak az esti órákban fejeződik be, vagy még vacsora után is kötelező jellegű elfoglaltságok vannak /pl. edzés/, az esti szabadidő szétforgácsolódik, aktív szabadidős tevékenységekre kevésbé alkalmas.

Interjunk során megkérdeztük hallgatóinkat, hogy az elmúlt hét nap alatt hányszor mentek el otthonról este 8 óra után. Az interju hetében minden estéjét otthon töltötte a készségi szakosok 22,4 %-a, a nem készségi szakosok 26,3 %-a. /30.sz.táblázat/ Őket nevezhetjük otthonülő hallgatóknak. Ez a jelenség, ha a szabadidő szempontjából vizsgáljuk, leszűkíti a tevékenységek körét, kizárja a városi lehetőségek felhasználását, vagy pedig rendszeres esti tanulást jelez. Az otthonülők ezen a héten ki-

vétel nélkül lányok voltak. Igaz, hogy a lányok többet tanulnak, mint a fiuk, szabadidejük is kevesebb, de kizárólagos okai ezek nem lehetnek az otthonülésnek. Feltételezhetjük, hogy nincs kedvük egyedül elmenni, vagy köti még őket a társadalom konvenció rendszere, az otthonról hozott családi szokások, előírások.

A fiuk közül a legnagyobb csoportot adja az esténként otthonról rendszeresen eljárók csoportja. Ez jellemző a készségi szakos fiuk 75 %-ára és a nem készségi szakosok 52,2 %-ára. Az évfolyamok közül mindkét szakpárnál a II-III. éves hallgatók járnak el rendszeresen otthonról. A hetenként 2-3 alkalommal eljárók aránya a nem készségi szakosoknál magasabb, az egy estére eltávozók aránya 8-10 % körül van.

Az este 8 óra utáni otthonmaradás, illetve otthonról eljárás meghatározza a választott tevékenységek körét is. Este 8 óra után a készségi szakos hallgatók 31,5 %-a, a nem készségi szakosok 36,9 %-a tanul. /31. sz. táblázat/ Olvas mindkét szakpárnál 23 %, szobatársakkal beszélget 11,1 %, illetve 15,8 %. A hallgatók meglepően alacsony százaléka /8-9 %/ nézi a televíziót. Az esték egyéb elfoglaltságokkal való eltöltése a hallgatók 25,2 %, illetve 14,1 %-os arányára jellemző.

A hallgatók esti tevékenységének eloszlása azt mutatja, hogy a tanárjelöltek fele egyedül tölti el az esti szabadidejét, szakmailag hasznos, önművelő vagy szórakoztató tevékenységgel; míg a másik része társas tevékenységet választ.

Hogy a délutáni, esti vagy hétvégi szabadidőben hallgatóink milyen szabadidős tevékenységeket részesítenek előnyben, arról a szabadidő tevékenységek rangsora tájékoztat bennünket.

A hallgatói életmód is "... közvetlenül a személyiség egészére jellemző értéktudatra, az élettel szembeni elvárások és igények meghatározott rendszerére épül. A szubjektív beállítódások elsősorban a szabadidős aktivitások tartalmát befolyásolják, és ezért a szabadidőre vonatkozó elvárásokban ragadhatók meg leginkább tényszerűen." /34/ A szabadidő tevékenységek kedveltségi rangsora éppen a hallgatók szabadidővel kapcsolatos elvárásairól tájékoztat bennünket, míg a szabadidős tevékenységek gyakorisági rangsora már a hallgatói elvárások realizálását tárgyalja élénk.

Hallgatóinknak 18 szabadidős tevékenységet soroltunk fel /32-33. sz. táblázat/ és arra kértük őket, hogy rangsorolják a tevékenységeket attól függően, melyikkel töltেনék legszivesebben idejüket, illetve melyek azok, amelyekre ténylegesen a legtöbb időt fordítják.

A készségi szakosoknál a legkedveltebb tevékenység /a kedveltségi skálán az első öt helyet foglalja el/ az olvasás, a mozi- és színházlátogatás, zenehallgatás magnóról, múzeumok, tárlatok látogatása és a baráti körben folytatott beszélgetés. A nem készségi szakosoknál ugyanolyan kedveltségi kör-

nek örvend az olvasás, a mozi- és a színházlátogatás, de ezek után már ők a sétát, és a rádióhallgatást részesítik előnyben. A tizedik helyig egyetlen évfolyam sem sorolta be a fényképezést, a hangszeres zenegyakorlást és a szobrászkodást, valamint a nem készségi szakosok a festést, rajzolást.

A legkevésbé kedvelt tevékenységekként jeleztek a készségi szakosok a táncot, a pihenést és a turisztikát, míg a nem készségi szakosok szintén a táncot, és ezen kívül a hangversenyt és muzeumlátogatást. A kedvelt szabadidő tevékenységek szórakozást, művelődést nyújtó jellegűek, de egyben a kikapcsolódást, a pihenést is szolgálják. A két szakpár közötti különbségként kiemelhetjük - bár ez a szakok jellegéből is adódik - hogy a készségi szakok kedveltségi skáláján inkább a művelődésjellegű tevékenységek dominálnak, ezzel szemben a nem készségi szakosoknál a szórakozást, kikapcsolódást jelentő tevékenységeket találjuk nagyobb számban.

A pihenésre és szórakozásra orientáltság tekintetében az évfolyamok és nemek között is vannak különbségek. Az olvasás, évfolyamok és nemek között vizsgálva is a legkedveltebb szabadidős tevékenység, amely önművelő jellegénél fogva a pedagógus modell követelményeinek megfelel. Az egyes évfolyamok közötti pihenésre vagy önművelésre orientáltság összefügg az évfolyamok terhelésével. Nemek szerint a lányoknál

inkább a pihentető, szórakoztató jellegű tevékenységek kedveltek, míg a fiúk körében - készségi és nem készségi szakosoknál egyaránt - a legkedveltebb tevékenységek közé tartozik a magnó- és rádióhallgatás mellett a sport, úgy is mint aktív versenyszerű tevékenység és úgy is, mint szórakozás.

Az önművelésre, szórakozásra, pihenésre orientáltság egyben azt is jelenti, hogy a hallgatók ezekre a tevékenységekre fordítják a legtöbb időt. Mind a készségi, mind a nem készségi szakpárok hallgatóinál a legnagyobb gyakorisággal előforduló, tehát legtöbb időt igénylő szabadidős tevékenység az olvasás. Eltérések sem évfolyamok, sem nemek szerint nincsenek.

Az olvasáson kívüli szabadidős tevékenységekkel kapcsolatban azonban a tevékenységek értékrendjéről kialakított hallgatói vélemény már nem mindig esik egybe a valóságos magatartással. Hallgatóink különböző objektív és szubjektív természetű okok összjátéka következtében gyakran csak kis mértékben képesek megvalósítani jelentősnek tartott törekvéseiket. Ilyen például vizsgálatunknál többek között a sport, amely nem készségi szakosainknál a kedvelt tevékenységek között található, de ha időráfordítás tekintetében vizsgáljuk, a legritkábban előforduló tevékenységek között szerepel. Az ilyen jelenség mögött véleményünk szerint elsősorban szubjektív természetű okok húzódnak meg / akaratgyengeség, a szabadidő megszer-

vezéséhez szükséges készségek fejletlensége, vagy az elvártnál jóval fejlettebb igények./

Az olvasástól eltekintve a szabadidős tevékenységi formák gyakoriságában már eltéréseket találunk szakpárok, évfolyamok és nemek között egyaránt. /33.sz. táblázat/ A készségi szakosoknál legnagyobb gyakorisággal előforduló szabadidős tevékenységek a mozilátogatás, sportolás, magnó- és rádióhallgatás. A nem készségi szakosoknál eltérés abban van, hogy ők a magnóhallgatással szemben előnyben részesítik a sétát. Feltételezhető, hogy ebben szerepet játszik a kevesebb sportoló nem készségi szakosok mozgásszegény életmódja is. Náluk ugyanis a lyukasórák eltöltésénél vagy a szabadidős tevékenységek kedveltségi és gyakorisági skáláján egyaránt előkelő helyet foglal el a séta.

A legkevesebb időráfordítást igénylő tevékenységek közé tartozik a készségi szakosoknál a tánc és a turisztika, míg a nem készségi szakosoknál a hangversenyek, muzeumok, kiállítások látogatása, a sport és a tánc. A nem készségi szakos hallgatók rangsorolása viszont azt bizonyítja, hogy a képzőművészet és a komolyzene iránti érdeklődésük alacsonyabb.

Amint eddigi vizsgálatainkból kiderült, hallgatóinknál az olvasásnak elsődleges szerepe van a szabadidős tevékenységek strukturájában, a szabadon választott szabadidős tevékenységek között pedig a hierarchia élén áll. Ez megegyezik a felsőfoku ok-

tatási intézmények hallgatóira jellemző olvasással kapcsolatos elvárásokkal. Megállapíthatjuk, hogy hallgatóink - a többi felsőfoku intézmény hallgatóihoz hasonlóan - az olvasók kategóriájába sorolhatók még akkor is, ha a Központi Statisztikai Hivatal által felállított mércét szigorubban vesszük. A KSH vizsgálata ugyanis olvasónak tekinti mindazokat, akik az akkori felvétel 3 hónapja alatt legalább egy könyvet elolvastak. /35/ Ilyen értelmezés szerint az ország lakosságának csupán 38,4 %-a tekinthető olvasónak. A felsőfoku intézmények hallgatóinak olvasottságával kapcsolatban viszont megállapítást nyert, hogy: "... a vizsgálat megelőző évében a hallgatók átlagosan 22 olyan művet olvastak, amely nem szerepelt kötelező olvasmányként, de a legkevesebbet olvasó 15 % is minimalisan 10 könyvet olvasott el." /36/ Tehát a legkevesebbet olvasó hallgató is 2,5-szeresét olvasta el a KSH által felállított normának.

A főiskolai hallgatók olvasottságát vizsgálva Nánási Miklós a következőket állapítja meg: "Érdeklődésük fő területe az irodalom. A megkérdezett 300 hallgató /a fele humán, fele reál-szakos/ 73 %-a rendszeresen olvas, ritkán 25 %, egyáltalán nem 2 %. A rendszeres olvasók 40 %-a szellemi felüdülés, kikapcsolódás, pihenés céljából keresi a betűt. 33 %-a időtöltésből /" a legolcsóbb



szórakozás"/, 20 %-át az általános művelődés vágya, 12 %-át az irodalom szeretete hajtja a könyvek felé és 3 %-a maga sem tudja, miért olvas." /37/

Az olvasás lehet egyszerre aktív pihenő, kulturális igényt kielégítő és szakmai feladatpótló. Hallgatóink olvasnak szakkönyveket, szépirodalmi műveket, tudományos és képes folyóiratokat, hetilapokat, napilapokat. Hogy ezek olvasására hetenként mennyi időt fordítanak, azt a 34.sz. táblázat mutatja be. Összességében heti átlagban az interjú adatai szerint a készségi szakosok 12,3 órárt, a nem készségi szakosok 13,3 órárt - heti 1 órával többet olvasnak. Készségi szakosoknál a lányok, nem készségi szakosoknál a fiúk olvasnak többet. Az évfolyamok közül legtöbbet olvasnak /heti 15,4 óra/ a IV. évesek, nem készségi szakosoknál a III. évesek /heti 15,4 óra/. A legtöbbet olvasó évfolyamok heti óraszámá megegyezik, de a legkevesebbet olvasó évfolyamoknál - készségi szakos III. év, heti 9,6 óra, nem készségi szakos I. év, heti 11,1 óra - már másfél óra eltérés van a nem készségi szakosok javára.

A Népeségtudományi Kutató Csoport 1964-ben végzett reprezentatív felmérése szerint a diákok heti átlagban 11,7 órát fordítanak olvasásra. /38/ Mindennemű olvasást ideértve. Ehhez viszonyítva hallgatóink heti olvasásra fordított óraszámá magasabb. Ugyanezen tanulmány szerint a diákok heti

5,4 órát fordítottak szépirodalom olvasására. Hallgatóinknál ez alacsonyabb 3,6 - 3,8 óra, de a szakkönyvek olvasására fordított idő is megközelítően ennyi, 3,3 - 3,6 óra. Tehát megállapíthatjuk hallgatóinknál, hogy a szakkönyvek és szépirodalmi művek olvasására fordított idő 6,9 - 7,4 óra, és ezen belül a szépirodalmi és szakkönyvek megközelítően 1:1 arányban olvasottak.

A kisebb településekről Szegedre kerülő főiskolai hallgatók számos olyan művelődési lehetőséggel és intézménnyel ismerkednek meg, amelyek rendszeres látogatására középiskolás éveikben nem volt alkalmuk. Kevés olyan város található az országban, ahol állandó kőszínház működik, fejlett komolyzenei élet van, vagy a múzeum kiállítótermeiben rendszeresen cserélődnek a tárlatok. Szeged mindezt nyújtani tudja a hallgatóknak, és ezek mellett a filmkultúrát kedvelőknek is van alkalmuk heti többszöri mozilátogatásra. Vizsgálatunkban kitértünk arra is, hogy mennyire élnek hallgatóink ezekkel a lehetőségekkel.

Előre megállapíthatjuk, hogy a színház a népszerű művelődési tevékenységekhez tartozik. A rendszeres színházlátogatáshoz bérlettel rendelkezik a készségi szakosok 11,1 %-a, a nem készségi szakosok 10,8 %-a, arányuk néhány százalékkal alatta marad a színházbérlettel rendelkező egyetemisták 14-15 %-os arányának. /39/ Nincs bérlete, de évenként 3-4 alkalommal megy színházba a készségi szakosok 30,2 %-a, a nem készségi szakosok 50,4 %-a, és csupán 1-2 al-

kalommal néz meg színházi előadást 31,8, illetve 31,7 %. Nem jár színházba a készségi szakosok 6,1 %-a. Itt a különbség igen nagy a nem készségi szakosok javára. /3.sz. ábra/ Okát nem az érdeklődés, hanem az időhiányában látjuk. A testnevelés szakos hallgatók többségének esti órákban is van edzése, és a különböző versenyekre gyakran utaznak el vidéki helységekre, ami ismét kizár 1-2 estét az adott héten. Az esti órákhoz szigorúan nem kötött művelődésjellegű szabadidős tevékenységek viszont előkelő helyet foglaltak el náluk a tevékenységek ranglistáján, ami a művészetek iránti érdeklődésüket bizonyítja. A készségi szakosoknál - az egyetemistákhoz hasonlóan - magasabb a színházba járók aránya a lányok között, nem készségi szakosoknál is magasabb a rendszeresen színházbajáróknál /bérlettel rendelkezők és negyedévenként legalább egy előadást megnézők/, míg az évenként csak 1 - 2 előadást nézők között a fiúk aránya magasabb. Évfolyamok között a készségi szakosoknál a rendszeres színházlátogatók az I. évesek közül kerülnek ki legnagyobb számban /63,4 %/, úgy tűnik, élnek e város nyújtotta lehetőséggel. Legalacsonyabb a rendszeres színházlátogatók aránya a II. évfolyam hallgatói között 29,2 %, viszont itt a legmagasabb a színházba nem járók aránya /50 %/. Ez a jelenség a II. évfolyamnál tapasztalt túlterheléssel magyarázható.

Nem készségi szakosoknál a II. és IV. éveseknél a legmagasabb a rendszeres színházbajárók aránya, 69,2 %, illetve 74,3 %. Még a IV. évesek legmagasabb értéket képviselő aránya is elmarad azonban a szegedi egyetemnek rendszeres színházbajáró hallgatóit jellemző 86,1 %-os aránytól.

A komolyzene iránti érdeklődés mindkét szakpárnál alacsonyabb a színházi előadások iránt tanúsított érdeklődéstől. Rendszeres hangversenylátogatókhoz sorolhatjuk a készségi szakos hallgatók 32,6 %-át, a nem készségi szakos hallgatók 29,1 %-át. Évenként 1-2 alkalommal jár hangversenyre 32,1 %, illetve 42,4 %. A hangversenyre nem járók aránya mindkét szakpárnál elég magas, 35,3 %, illetve 27,4 %. /4.sz. ábra/ A hangversenylátogatás gyakoriságát értékelve úgy tűnik, a fiuk szívesebben járnak hangversenyre, mint színházba. A hangversenylátogatóknál a fiuk között magasabb a hangversenyre járók aránya mindkét szakpár esetében. Az évfolyamok között az első és IV. évesek tűnnek ki a hangversenylátogatók magasabb arányával, ugyancsak mindkét szakpárnál.

A mozilátogatás két évfolyam kivételével a második helyet foglalta el a legtöbb időráfordítást igénylő szabadidős tevékenységek között. Interjünkban a mozilátogatás gyakoriságát vizsgálva a következő adatokat kaptuk. Hetenként 1 alkalommal jár

moziba a hallgatók többsége. Készségi szakosoknál 54,2 %, nem készségi szakosoknál 47,6 %. Gyakrabban heti 2 alkalommal néz filmet 27,4 %, illetve 40,3 %, míg a heti 3 alkalommal moziba járók aránya 10,4 %, illetve 5,2 %-ot képvisel. A moziba nem járók aránya 7-8 %. /5.sz. ábra/

A harmonikus életmód, a szabadidő és a munkaidő összhangja nem zárja ki a tömegkommunikációs eszközök igénybevételét, a hallottak, látottak befogadását, egymás közötti megbeszélését. Interjunk és időmérlegünk adatai egyaránt azt mutatják, hogy a tömegkommunikációs eszközök jelentős helyet foglalnak el hallgatóink időgazdálkodásában.

A szabadidős tevékenységek gyakorisági listáján, mindkét szakpár esetében megelőzi a rádiózás a televíziózást. A szabadidős tevékenységek kedveltségi listáján még a készségi szakosoknál a 9. helyen, nem készségi szakosoknál az 5. helyen szereplő rádiózás a gyakorisági listán már az 5. illetve a 2. helyet foglalja el. A rádióhallgatók aránya a készségi szakosoknál 44,7 %, a nem készségi szakosoknál 55,5 %. /36.sz táblázat/

Annak ellenére, hogy a legtöbb időráfordítást igénylő szabadidős tevékenységek listáján a rádióhallgatás megelőzi a televíziónézést, az interjú adataiból nem tűnik ki, hogy többen hallgatnák a rádiót. Ugyanis a televíziót rendszeresen és alkalmanként nézők aránya magasabb, mint a rádióhallgatók aránya.

Ez az eltérés véleményünk szerint a háttérrádiózással magyarázható. A tevékenységi naplókba ezt be is jegyezték hallgatóink. Hallgatják a rádiót reggeli készülődés közben, kézimunkázás alatt, a háztartási munkák végzésénél, beszélgetés közben. Többen jelezték a tanulás alatti rádiózást is, amely már nem önálló hallgatási szándékkal, hanem inkább zajforrásként szerepel a szobában magányosan tanuló hallgató számára, s mint "hangkulissza" segít eloszlatni a magányosság érzését.

A készségi szakosoknál a fiú hallgatók fordítanak több időt a rádiózásra, a nem készségi szakosoknál viszont a rádióhallgató lányok aránya a magasabb. Az évfolyamok között a készségiéknél a III. éveseket, amíg a nem készségiéknél a IV. éveseket jellemzi a legmagasabb rádiózási arány.

Ugy gondoljuk, hogy hallgatóink egy része a különböző érték- és normarendszer alapján, már olyan szelektív képességre tett szert, hogy ki tudja választani a műveltségi szintjének vagy érdeklődésének az adott pillanatban megfelelő műsort. A műsorválasztás a két szakpár között eltérő. A készségi szakosok első helyen választják a komolyzenei műsort, majd ezt követi a tánczene és ezután választják a híreket, ismeretterjesztő műsorokat és a sportműsort. Nem készségi szakosaink első helyen a híreket, az ismeretterjesztő műsort választják, ezt követi a tánczene, majd a komolyzene és a politikai műsorok.

A sportműsor a legkedveltebb műsorok közé nem is került be. Legritkábban hallgatott műsorokként az operettet és a színházközvetítéseket jelölik. /38. sz. táblázat/

Az a tény, hogy a hírek, az ismeretterjesztő műsorok, illetve a politikai műsorok a ranglista elején helyezkednek el, azt bizonyítja, hogy hallgatóink információszerzésében jelentős szerepe van a rádiónak és ismereteiket sokoldalúan gyarapítva készülnek pedagógus hivatásukra.

Bár a televíziót rendszeresen és alkalmanként nézők aránya magasabb a rádióhallgatók arányánál, e kérdést vizsgálva mégis azt tapasztaljuk, hogy a televízió műsorait kevés hallgató nézi rendszeresen. /35. sz. táblázat/ Mindössze 2 - 3 %. Ennek oka egyrészt, hogy hallgatóink televízióval való ellátottsága gyengébb, mint középiskolás korukban volt, amikor a szülőknél rendelkezésükre állt a tv-készülék, másrészt épp a családi környezetben a tv-nézés is kényelmesebb volt, mint a kollégiumi tv-szoba 30 - 40 fős hallgatói csoportja között. Az albérlletben lakók számára pedig nem is biztosított minden esetben a tv-nézés lehetősége.

A tv-nézésnek a főiskolások körében már különben is csökkenő szerepe van a középiskolásokhoz viszonyítva. Valószínűnek tartjuk azért, mert a főiskolás korban újrafelosztásra kerül a szabadidőalap és ez kevesebb teret enged ennek a tevékenységnek.

Ezért is magas a televízió műsorát csak alkalmanként nézők aránya. Készségi szakosoknál 66 %, nem készségi szakosoknál 70,1 %. Mind a rádiózás, mind a tv-nézés terén a nem készségi szakosok tűnnek ki magasabb aránnyal.

A készségi szakosoknál a televíziót néző fiúk és lányok száma között nincs nagy eltérés, a nem készségi szakosok közül viszont lényegesen több lányhallgató nézi /77,2 %/ a tv műsorát, mint fiuhallgató /40 %/. Az évfolyamok között az I. és IV. évfolyam tűnik ki mindkét szakpár esetében a tv-nézők magasabb számával. Ez azzal is magyarázható, hogy az I. éveseknél még nem alakult ki a racionális időgazdálkodás, ezért viszonylag többször nézik a tv-műsort más szabadidőstevékenységek rovására. A negyedéves hallgatóknál pedig már kezd kialakulni az értelmiségre jellemző otthonülő életmód és így a városi lehetőségeket kizárva, több idő jut az esti szabadidőben a tv-műsor nézésére.

A tv-nézés gyakorisága a ranglistán mindkét szakpárnál több helyezési értékkel alatta marad a rádióhallgatásnak. Ebből arra következtethetünk, hogy mivel ritkán nézik a televíziót, csak a tudatosan előre kiválasztott műsorok megnézésére fordítanak hosszabb időt.

A televízió műsorválasztásánál mindkét szakpárra jellemző, hogy elsőként választják a tv tudó-

mányos és ismeretterjesztő műsorait. A készségi szakosok ezen kívül a játékfilmeket, a színházközvetítéseket és a tv-riportot sorolják a legszívesebben választott műsorok közé. A nem készségi szakosok műsorválasztási skálája gazdagabb. Ők az említetteken kívül még a politikai műsorokat és a vetélkedőket is a legszívesebben választott műsorok közé sorolják. A műsorválasztásban a fiúk és lányok között annyi eltérés van, hogy a fiúk a sportműsorokat részesítik előnyben a színházközvetítéssel szemben. /37.sz. táblázat/

A sajtótermékek közül a napilapok, hetilapok, tudományos és képesfolyóiratok olvasására vonatkozó adatokat kaptunk az interjú során. A készségi szakosok 5,3 órában, a nem készségi szakosok 5,6 órában jelölték meg azt az időt, amit hetenként a sajtótermékek olvasására fordítanak. A részídőkből és a tevékenységi naplók adataiból arra következtethetünk, hogy az újságolvasás a lyukasórák kitöltésére, óraközi szünetekben és az esti szabadidős tevékenységek közötti rövidebb időtartamok kitöltésére szolgál. Hosszabb újságolvasásra fordított időt, csak a hétvégi szabadidőben találunk.

Társas élet címszó alatt foglaltuk össze a hallgatók baráti társaságban, zenés táncos szórakozóhelyen, udvarlással, sétával eltöltött idejét, a családi kapcsolatok ápolására, a hétvégi kirándulásokra fordított időt. A szabadidő szerkezetében az olvasás után következik a társas élet a szabad-

időalapból való részesedés szerint /20/a. sz. táblázat/ A szabadidős tevékenységek kedveltségi és gyakorisági skáláján az első öt tevékenység közt találjuk a baráti összejövetelt. Interjünkban a baráti kör alakulását, összetételét, a baráti körben eltöltött idő mennyiségét vizsgáltuk.

A főiskola beiskolázási körzete négy megyére terjed ki. Így hallgatónk nagyrésze a főiskola székhelyétől távoli településekről érkezik. Baráti körüket egyrészt a főiskolán, főleg csoporttársak, évfolyamtársak köréből alakítják, másrészt egyéb ismeretség révén alakul ki. Csoporttársakból áll a baráti köre mindkét szakpárnál az interjuba bevont hallgatók 41-42 %-ának. Ez az arány kedvezően hat a tanulócsoportok aktív közösségé formálására is. Egyéb ismerősökből álló baráti köre van a készségi szakosok 47,3 %-ának a nem készségi szakosok 37,9 %-ának. Középiskolai osztálytársakból álló baráti köre 8,8 % illetve 19,6 %-nak van. /39.sz. táblázat/

A baráti körben folytatott beszélgetésre hetenként 0-5 órát jelzett a készségi szakosok 47,6 %-a, a nem készségi szakosok 42,4 %-a /6.sz. ábra/. 5-10 órában jelölte meg ezt az időtartamot 42,7 %, illetve 41,7 %. A legkisebb csoport heti 10 óránál több időben jelölte meg a baráti beszélgetések időtartamát. /9,7 és 15,9 %/ Itt a fiúk aránya magasabb mindkét szakpárnál. Az évfolyamok közötti arányok igen vál-

tozatos képet mutatnak.

A kirándulás a készségi szakosainknál nem tartozott a kedvelt szabadidős tevékenységek közé. Ezt bizonyítja a rendszeresen kirándulók alacsony száma /11,7 %/ is. A nem készségi szakosok a kedvelt tevékenységek közé sorolták, itt a rendszeresen kirándulók csoportja is nagyobb /19,5 %/. Mindkét szakpárnál a ritkán kirándulók képezik a legnagyobb csoportot 85,9 %, illetve 80,5 %. /40.sz. táblázat/

Ha kirándul, csoporttársai körében indul el az interjuba bevont hallgatók 22 %-a, egyéb ismerősök társaságában 51 %-a és családtaggal 25 %-a. A szakpárok között eltérések nincsenek, de nemek és évfolyamok között adódnak. /41.sz. táblázat/

A táncolás a szabadidős tevékenységek rangsorolásánál a kevésbé kedvelt és legkevesebb időráfordítást igénylő tevékenységek között szerepelt. Mégis, az interjuban feltett kérdéseinkre a megkérdezettek nagyobb része /67 és 60 %/ igennel válaszolt. /42.sz. táblázat/ A táncot kedvelők mindkét szakpárnál az I. évesek közül kerülnek ki. /70 %/ A táncolni járók legnagyobb csoportja a tevékenység gyakoriságát alkalmankénti előfordulásban jelölte meg. /73,8 % illetve 58 %/. A hetenkénti illetve havonkénti gyakoriságot kisebb arányban jelölték. /43.sz. táblázat/

IV. ÖSSZEGEZÉS

Az összegezésben nem szeretnénk gyakran ismétlésekbe bocsátkozni. Kutatásunk elemzése során igyekeztünk elmondani azokat a tényeket, amelyeket a készségi és nem készségi szakos főiskolai hallgatók életmódjának sajátosságaiként észlelhattünk.

Vizsgáltuk a hallgatók kötelező órarendi és órán kívüli megterhelését. Megállapítottuk, - és ez igazolja egyik hipotézisünket - hogy a készségi szakos hallgatóinknál a heti munkaidő meghaladja a 48 órát. Ezen belül az órarendileg kötelezően előírt órák számában nincs nagy eltérés készségi és nem készségi szakok között, de a készségi szakosoknál a programban /40/ előírt szintek teljesítéséhez szükséges gyakorlással, illetve a testnevelés szakosoknál a kötelező szakosztályi munkával, az edzéseken és versenyeken való részvétellel a heti főiskolához kötött munkaidő óraszám 39,9 órára emelkedik, szemben a nem készségi szakosok 30,4 órájával. Ez a készségi szakos hallgatók munkaidejét 31 %-kal növeli meg a nem készségi szakosokéhoz viszonyítva.

Különösen magas - a szakra jellemző átlagot jóval meghaladva - az I. és II. éves készségi szakos hallgatók heti munkaideje. Ennek okát abban lát-

juk, hogy a hallgatók közül sokan kisvárosban, vagy községben érettségiztek, ahol a testnevelés oktatása alacsonyabb szintű, mint a nagy- vagy középvárosok iskoláiban. Ha egy-egy sportágban kiemelkedő teljesítményt nyújtottak is a tanulók középiskolás éveik alatt, mégis sokkal többet kell behozniuk, az első két évben ahhoz, hogy minden sportágban teljesíteni tudják a főiskolai program által előírt normákat. Az erre fordított gyakorlás munkaidejüket az első két évben megnöveli és a túlterhelés ezért jelentkezik az első két évfolyamnál.

Hallgatóink számára a szombat, vasárnap egyrésze is munkaidő. Az otthon végezhető munkákra fordított időben jelentős eltérést nem tapasztaltunk a két szakpár hallgatói között. Mindkét szakpárra jellemző, hogy szombat és vasárnapi munkaidejük annyiban különbözik a hét többi napjának munkaidejétől, hogy a munkára való ráfordítás a főiskolán folytatható tevékenységekhez szükséges idővel kevesebb.

Megállapítottuk, hogy a készségi szakos hallgatók magasabb heti munkaideje mellett alacsonyabb a heti szabadidő, 28,7 óra, a nem készségi szakos hallgatók 34,6 órájával szemben. Különösen alacsony a szabadidő heti óraszám a túlterhelt készségi szakos I., II. évfolyamnál /23,6 és 22,8 óra/, ahol a legmagasabb^a munkaidő. Ez már 11-12 óra különbséget jelent a nem készségi szakosok átlagos heti szabadidejéhez viszonyítva. Ez a tény indokolja a két évfolyam

alacsonyabb részvételi százalékát az egyes szabadidős tevékenységek végzésében.

Megállapítást nyert, hogy a készségi szakos hallgatók időgazdálkodása racionálisabb, mint a nem készségi szakos hallgatóké. Az előadásokon aktívabban /magasabb a rendszeresen jegyzetelők aránya/ és a szabadidő szerkezetében sem jelentkeznek nagyobb százalékban a hipotézisünk szerinti pihenő jellegű tevékenységek, mint a nem készségi szakosoknál. Sőt azt tapasztaltuk, hogy az aktív szabadidős tevékenységek egyes területein nagyobb aktivitással tűnnek ki, mint a nem készségi szakos hallgatók. A készségi szakos hallgatók szívesebben választják és több időt fordítanak a művelődésjellegű szabadidős tevékenységekre, mint a nem készségi szakos hallgatók. Magasabb a heti társadalmi munkára, közéleti tevékenységre fordított idejük is. Kevesebb idejük jut viszont olvasásra, a tömegkommunikációs eszközök használatára és jóval kevesebb időt tölthetnek baráti körben, társaságban. Lényegesen alacsonyabb náluk a szabadidő passzív eltöltése, a pihenésre, "löttyögésre" fordított idő /heti 2,7 óra a nem készségi szakosok 4,5 órájával szemben/.

Megállapítottuk, hogy a rajz szakos és nem készségi szakos hallgatóink életmódja igen mozgásszegény. A főiskolai sportkörnek és a KISZ szervezetnek többet kell tenni annak érdekében, hogy a főiskolai

hallgatóság egészére jellemző legyen a szabadidő egy részének aktív mozgással, sportolással, turisztikával történő kitöltése. Ennek jelentőségét fokozottabban aláhuzza az a tény, hogy nevelők lesznek, akik évtizedeken át nevelni fogják a felnövekvő ifjúságot és mint osztályfőnökök, vagy uttörővezetők is sokat tehetnek annak érdekében, hogy ifjúságunk életmódját az aktív, sokoldalú, - egészséges szervezet fejlődését biztosító - mozgásigény jellemezze.

A tanári pályára - mindkét szakpár hallgatóinak tulnyomó részét /80- 82 %-át/ - a szaktárgyi érdeklődés, a gyermekek szeretete és az oktató-nevelő munka iránti érdeklődés vonzotta. /44.sz. táblázat/ Ha most érettségiznének, megközelítő arányban ugyanezt a pályát választanák. A pedagógus által elvégzendő munkák közül legfontosabbnak tartják az órán folyó oktató - nevelő munkát, az órán kívüli nevelő munkát, és az osztályfőnöki munkát. /45.sz. táblázat/ Ennek szellemében készülnek hivatásukra.

Befejezésül, véleményünk szerint a főiskolai hallgatók a nehéz munkakörülmények között is olyan munkafeltételeket teremtenek meg, amelyek a hallgatóság többsége számára lehetővé teszik az alkotó munka elemeinek kibontakozását, személyiségük

fejlesztését, önművelésüket és a pedagógus pályára való felkészülésüket.

Dr H o r u c z i L á s z l ó tanszékvezető egyetemi docensnek megköszönjük a téma kiválasztásában, a kérdőív szerkesztésében és az értékezés megvalósításában nyújtott hathatós segítségét.

J E G Y Z É K

- 1./ Ferege Zsuzsa: Társadalmunk rétegződése Budapest, Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 1969.
Szántó Miklós: Életmód, művelődés, szabadidő Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967., Bóros Csaba: Életmód MSZMP KB Politikai Főiskolája. Szociológiai Tanszék. Szociológia /kézirat/ Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1973.,
Losonczi Ágnes: Az életmódról Magyar Tudományos Akadémia Szociológiai Intézetének Kiadványai Budapest 1979. Losonczi Ágnes: Az életmód az időben, a tárgyakban és az értékekben. Gondolat Budapest, 1977., Gazsó Ferenc - Pataki Ferenc - Várhegyi György: Diákéletmód Budapesten Gondolat, Budapest, 1971., Hegedüs András: Változó Világ Budapest, 1970.
- 2./ Filozófiai enciklopédia I.k. Moszkva, 1960. 206.
- 3./ V. Szinyicin: A kommunista építés korának életmódja/ Közli: Barna László, Szociológiai felvételi a Ganz-Másvagban című kézirat anyagában a 106. lapon. / található a MTA Szociológiai Kutatócsoportja dokumentációjában/
- 4./ Szántó Miklós: Életmód, művelődés, szabadidő. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1967.
- 5./ Szántó Miklós: im. 18.o.
- 6./ Losonczi Ágnes: Az életmódról MTA Szociológiai Kutató Intézetének Kiadványai Budapest, 1973. kézirat 13.o.

- 7./ Marx Károly: A politikai gazdaságtan bírálatának alapvonalai. Marx-Engels művei. Kossuth Kiadó Budapest, 1972.80.o.
- 8./ Béres Csaba: Életmód MSZMP Politikai Főiskola Szociológiai Tanszék Szociológia II. Kézirat, Közgazdasági és Jogi Könyv-Kiadó 1973. 76-77.o.
- 9./ Ferge Zsuzsa: Társadalmunk rétegződése. Elvek és tények. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó Budapest, 1979.250.o.
- 10./ Heller Ágnes: Érték és történelem Budapest Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, 1969.24., 41.o.
- 11./ Heller Ágnes: i.m. 41.o.
- 12./ Gazsó Ferenc - Pataki Ferenc - Várhegyi György: Diákéletmód Budapesten Gondolat, Budapest, 1971. 12.o.
- 13./ Gazsó Ferenc - Pataki Ferenc - Várhegyi György: 14.o. i.m.
- 14./ Szentirmay László: Egyetemi hallgatók Szegeden, Gondolat, Budapest, 1976.
- 15./ Szentirmay László: i.m. 12.o.
- 16./ J. Szezepanski: A felsőoktatás szociológiája Felső oktatási Pedagógiai Kutatóközpont, Budapest, 1969. 23.o.
- 17./ Szentirmay László: i.m. 11.o.
- 18./ Varga Károly: Magyar egyetemi hallgatók életfelfogása Akadémiai Kiadó Budapest, 1968. Gombár József: Az egyetemi ifjúság sajátosságairól Műve-



- lődésügyi Minisztérium Tájékoztatója 1968/2.
Budapest. Radnai Béla: Egyetemi hallgatók életkori sajátosságai Felsőoktatási Szemle 1963/10.
Radnai Béla- Tóth Gábor: Mivel tölti az egyetemi ifjúság a szabadidejét? Magyar Pedagógia 1961/1961/3. Vágvölgyi A.- Szentirmay L. Művelődési szokások változása egyetemi hallgatóknál Felsőoktatási Szemle 1971/1. Kallós Gábor: Szabadidő vizsgálat tanárjelöltek körében. Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közleményei 1971.
Nagy Antal: A szegedi főiskolás tanárjelöltek életmódjának sajátosságai Kézirat Szeged, 1975.
Arday László: A műszaki egyetemi hallgatók szabadideje és sporttevékenysége Felsőoktatási Szemle Budapest, 1973/2. Bráz János: Az egyetemi hallgatók elfoglaltsága a tanulmányaikon kívül. Felsőoktatási Szemle 1977/6. Deli István: A tanítóképzős hallgatók neveltsége. Felsőoktatási Szemle 1977/3.
- 19./ A nap 24 órája. Statisztikai Időszaki Közlemények Budapest. 1965/8. a KSH kiadványa.
- 20./ Szántó Miklós: i.m. 15.o.
- 21./ A kollégiumi nevelőmunka helyzete és feladatai című 1974. november havi főiskolai tanácsülés anyaga 17 - 22.o.
- 22./ Az általános iskolai és óvodai pedagógusképzés tantervei az 1976-77. tanévtől 10., 80., 86., 150. o.

- 23./ Szentirmai László: i.m. 60. o.
- 24./ Nagy Antal: A szegedi főiskolás tanárjelöltek életmódjának sajátosságai Szeged, 1975. Kézirat 16.o.
- 25./ Szentirmai László: i.m. 75.o.
- 26./ Szentirmai László: i.m. 70.o.
- 27./ Marx Engels: Válogatott művek II. kötet 15.o. Budapest 1963.
- 28./ Nagy Antal: i. m. 40. o.
- 29./ Bráz János: Az egyetemi hallgatók elfoglaltsága tanulmányaikon kívül Felsőoktatási Szemle, 1977/6. 335. o.
- 30./ A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. Kongresszusa. Budapest, Kossuth, 1975. 181. o.
- 31./ Arday László: A felsőfoku oktatási intézmények testnevelésének időszarú kérdései. Felsőoktatási Szemle, 1979/2. 76-81. o. A műszaki egyetemi hallgatók szabadideje és sporttevékenysége. Felsőoktatási Szemle, 1973/2. 114-119. o.
- 32./ A Minisztertanács határozata a testnevelés és sport fejlesztésére. Népsport, 1979. augusztus 24. 5.o.
- 33./ Nagy Gábor-Mojzes János: Kémia-fizika tanárszakszos hallgatók szabadidős tevékenysége a nevelési terv tükrében. Felsőoktatási Szemle, 1979/2. 106. o.
- 34./ Gazsó-Pataki-Várhegyi: i. m. 94- 95. o.
- 35./ Mit olvasunk? KSH Budapest, 1965. Statisztikai Időszarú Közlemények, 96. o.

- 36./ Szentirmay László: i.m. 139. o.
- 37./ Nánási Miklós: Főiskolások. Felsőoktatási
Módszertani Pályázatok. Budapest, 1967. 103. o.
- 38./ Demográfiai tényezők hatása a művelődésre. Né-
pességtudományi Csoport közleményei. Budapest,
1967/1.
- 39./ Szentirmay-Vágvölgyi: A színház és a szegedi
egyetemisták. Színház III. évfolyam I. sz. 38. o.
- 40./ A Testnevelés tantervi anyagának részletes
programja /1 - 8. félév/ Összeállította a
Testnevelési Szakbizottság Pécs, 1973.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- 1./ A párt ifjúságpolitikájának néhány kérdése. Az MSZMP KB 1970. február 18-i ülése.
- 2./ A főiskolai ifjúság. Pszichológiai tanulmányok. Budapest, 1970. Budapest, Kossuth 1970.
- 3./ A Magyar Szocialista Munkáspárt XI. Kongresszusa. Budapest, Kossuth, 1975.
- 4./ A Minisztertanács határozata a testnevelés és sportfejlesztésére. Népsport, 1979. augusztus 24.
- 5./ A hallgató szabadideje. /Szerk.: Jáki László/ Budapest, Felsőokt. Ped. Kutatóközpont /Soksz./ 1970.
- 6./ A nap 24 órája. Budapest, Statisztikai Időszaki Közlemények, 1965.
- 7./ A szabadidő szociológiája. Tanulmányok. /Válogatta és szerkesztette: Palussy Béla/ Budapest, Gondolat, 1976.
- 8./ Az általános iskolai és az óvodai pedagógusképzés tantervei az 1973-74 tanévtől. Budapest, 1973.
- 9./ Arday László: A műszaki egyetemi hallgatók szabadideje és sporttevékenysége. Felsőoktatási Szemle, 1973/2.
- 10./ Arday László: A felsőfoku oktatási intézmények testnevelésének időszeri kérdései. Felsőoktatási Szemle 1979/2.
- 11./ Béres Csaba: Életmód MSZMP KB Politikai Főiskolája Szociológiai Tanszék. Szociológia /Kézirat/ Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979.

- 12./ Bibik L.- Markovics M.: Szabadidő felmérések a Szovjetunióban. Magyar Filozófiai Szemle 1962/4.
- 13./ Burka Endre: A szabadidő felhasználás és sportolási igény alakulásának problémája. Testnevelési Főiskola Tudományos Közlemények 1970/2.
- 14./ Cséh-Szombathy László-Ferge Zsuzsa: A szociológiai felvétel módszerei. Budapest, 1968.
- 15./ Deli István: A tanítóképzős hallgatók neveltsége. Felsőoktatási Szemle 1977/3.
- 16./ Ferge Zsuzsa: Az életmódról. Valóság 1968/8.
- 17./ Ferge Zsuzsa: Társadalmunk rétegződése. Elvek és tények. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1979.
- 18./ Filozófiai lexikon I. k. Moszkva 1960.
- 19./ Gazsó Ferenc: Életmód és iskola. Kutatási módszerek egy ifjúság szociológiájában.
- 20./ Gazsó-Pataki-Várhegyi: Diákéletmód Budapesten. Gondolat, Budapest, 1971.
- 21./ Gervai Pál- Lajtai György: Vélemények a szocialista életmódról. /Összeállítás néhány szocialista ország szakirodalmából/ Társadalomtudományi Közlemények 1976/4.
- 22./ Gombár Csaba: Az egyetemi ifjúság sajátosságairól. Művelődésügyi Minisztérium Tájékoztatója. 1968/1.
- 23./ Hegedüs András: Változó világ. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1970.

- 24./ Heller Ágnes: Érték és történelem. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest, 1969.
- 25./ Herceg Ferenc: Az egyetemi hallgatók elfoglaltsági tényezői. Felsőoktatási Szemle 1971/1.
- 26./ Jáki László-N.Sándor László: Vasárnap, szabadidő, nevelés. Valóság. 1966/3.
- 27./ Kallós Gábor: Szabadidő vizsgálat tanárjelöltek körében. Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közlemények.1971.
- 28./ Kertész Ferenc: Diákéletmód Szegeden. Alkotó Pedagógusok. Szeged, 1973. Tanulmányok Kiadja: a Szeged Városi Pedagógus Továbbképzési Kabinet.
- 29./ Kériné Sós Julia: Hétfőtől hétfőig. Diákok önmagukról. Pedagógiai Szemle 1966/5.
- 30./ Kulcsár Kálmán: A fiatalság és a mozi. Valóság 1959/5.
- 31./ Kulcsár Kálmán: A könyv, a színház, és a zene a budapesti ifjúság életében. Valóság, 1960/2.
- 32./ Kutatási módszerek az ifjúsági szociológiában. Ifjúságszociológia I. Ifjúsági Lapkiadó Vállalat, 1970.
- 33./ Losonczi Ágnes: Életmód és társadalmi változások. Szociológia. 1972/2.
- 34./ Losonczi Ágnes: Az életmódról. Magyar Tudományos Akadémia Kiadványai. Budapest, 1973.
- 35./ Losonczi Ágnes: Az életmód az időben, a tárgyakban és értékekben. Gondolat, Budapest, 1977.

- 36./ Marx Károly: A politikai gazdaságtan bírálatainak alapvonalai. Marx-Engels művei. Kossuth Kiadó. Budapest, 1972.
- 37./ Marx-Engels: Válogatott művek. II. kötet. Budapest, 1963.
- 38./ Mándi Péter: A könyv és közönsége. Budapest, 1968.
- 39./ Nagy Antal: A szegedi főiskolás tanárjelöltek életmódjának sajátossága. Kézirat. Szeged, 1975.
- 40./ Nagy Gábor- Mojzes János: Kémia-fizika tanár szakos hallgatók szabadidős tevékenysége a nevelési terv tükrében. Felsőoktatási Szemle. 1979/2.
- 41./ Nánási Miklós: Főiskolások. Felsőoktatási módszertani pályázatok. Budapest, 1967/103.
- 42./ Petrikás Árpádné: Egy harmadéves egyetemi évfolyam jellemzése. Felsőoktatási Módszertani Pályázatok. Budapest, 1967.
- 43./ Radnai Béla: Egyetemi hallgatók életkori sajátosságai. Felsőoktatási Szemle 1963/10.
- 44./ Radnai Béla- Tóth Gábor: Mivel tölti egyetemi kollégiumi ifjúságunk az idejét? Magyar Pedagógia. 1961/3.
- 45./ Riesz Béla: Főiskolai hallgatói csoportok strukturájának vizsgálata. Szegedi Tanárképző Főiskola Tudományos Közlemények. 1973.
- 46./ Sándor György: A televízió és a közönség. Gondolat, Budapest, 1973.

- 47./ Sándor György: A tömegkommunikációs eszközök és az ifjúság. Rádió és TV Szle. 1969/3.
- 48./ Szalai Sándor: Idő a mérgelen. Gondolat, Budapest, 1978.
- 49./ Szántó Miklós: Életmód, művelődés, szabadidő. Akadémiai Kiadó. Budapest, 1967.
- 50./ Szántó Miklós: Szabadidő és életmód. Általános vagy rétegmodell. Kortárs 1974/3.
- 51./ Szabó András: Szabadidő-művelődés-televízió. Társadalmi Szemle. XIX.1964.
- 52./ Szentirmay László: Kísérlet az egyetemi hallgatók olvasási szokásainak felmérésére. Felsőoktatási Szemle. 1966/7-8.
- 53./ Szentirmai László: Olvasásellenzés és néhány következtetés egyetemi hallgatóknál két felmérés alapján. Szeged, 1966. Acta Bibliothecaria.
- 54./ Szentirmai László: A könyvtárak szerepe a hallgatók munka és szabadidejében. Felsőoktatási Szemle 1971/2.
- 55./ Szentirmay László: A kollégiumban lakó egyetemi hallgatóknak munkaideje. Felsőoktatási Szemle. 1972/3.
- 56./ Szentirmay László: Egyetemi hallgatók Szegeden. Gondolat, Budapest, 1976.
- 57./ Szentirmay L. - Vágvölgyi A.: Művelődési szokások változása egyetemi hallgatóknál. Felsőoktatási Szemle 1971/1.
- 58./ Tompa Károly: Az erdőmérnök hallgatók napi időbeosztásáról. Felsőokt.Szemle, 1974/2.

- 59./ Tóth Gábor: Egyetemi hallgatók munkaerkölcsének vizsgálata. Pedagógiai Szemle, 1968/1.
- 60./ Tóth G.-Bodnár I.-Varju S.: Mivel töltik hallgatónk szabadidejét? Felsőoktatási Szemle, 1959/7-8.
- 61./ Varga Károly: Magyar egyetemi hallgatók életfelfogása. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1968.

A hallgatók véleménye a kötelező órák számáról /óra/

N: 196

2.sz. táblázat

Megnevezés:	Készsegi s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam			I-IV.		Nem:		évfolyam			I-IV.		Nem:	
	I.	II.	III.	IV.	átlag	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	átlag	Lány	Fiu
Heti óra a hallgatók szerint	29,5	36,1	34,4	26,4	31,6	31,2	30,0	28,8	32,7	33,0	24,9	29,6	29,2	30,3
Ebből:														
-előadás	11,1	10,3	8,2	8,6	9,6	9,9	9,5	14,6	12,2	15,8	11,5	13,6	13,9	12,8
-gyakorlat	10,5	12,8	11,2	13,8	12,1	12,0	11,6	5,9	11,7	8,6	9,1	8,8	8,8	9,0
-szemináriumi elfogl.	5,8	9,4	11,6	3,0	7,6	8,0	8,8	4,7	6,2	7,4	4,1	5,6	5,6	5,5
-nyelvóra	2,4	2,4	0,1	0,4	1,3	1,6	1,2	2,2	2,5	0,1	0,5	1,3	1,1	1,6
- egyéb elfogl.óra	8,3	11,3	6,8	11,4	9,6	8,8	10,5	2,8	0,4	0,9	0,3	1,1	0,7	1,2
Összesen:	38,1	46,2	37,9	37,2	39,9	40,3	41,6	30,2	33,0	32,8	25,5	30,4	30,1	30,1



A munkaidő heti megoszlása /óra/

N: 40

3.sz. táblázat

NAPOK:	Késztségi szakpár							Nem késztségi szakpár						
	Évfolyam				I-IV.			Évfolyam				I-IV.		
	I.	II.	III.	IV.	Átlag	Nem:		I.	II.	III.	IV.	Átlag	Nem:	
						Lány	Fiu						Lány	Fiu
Hétfő	8,6	9,2	7,9	7,1	8,2	8,1	8,4	5,8	8,5	7,6	8,0	7,4	7,6	6,9
Kedd	8,9	9,6	7,3	8,9	8,6	8,7	8,5	8,2	8,2	8,7	8,0	8,3	8,3	7,6
Szerda	9,3	9,5	7,2	9,8	9,0	9,1	8,7	6,6	6,6	7,6	6,5	6,9	6,8	7,0
Csütörtök	9,3	9,0	5,6	8,1	8,2	9,3	8,0	8,2	6,5	4,6	6,6	6,5	6,5	6,4
Péntek	8,1	9,0	8,0	8,0	8,3	9,5	8,3	5,8	7,7	9,0	6,1	7,1	7,0	7,5
Szombat	3,8	6,7	5,5	3,6	3,5	4,3	5,6	3,6	4,6	4,6	3,1	4,0	3,9	4,17
Vasárnap	4,2	2,2	3,2	4,9	3,6	2,7	5,1	1,9	1,5	3,3	3,0	2,4	2,9	1,5
Összesen:	52,2	55,2	44,7	50,4	50,6	51,7	52,6	40,1	43,6	45,4	41,3	42,6	43,0	41,0

/Időmérleg/

Előadásokra járás / % /

N: 196

4.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	Készsegi szakpár							Nem készsegi szakpár						
	évfolyam			I-IV.		Nem:		évfolyam			I-IV.		Nem:	
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Minden alkalommal	90,0	70,8	54,1	50,0	66,2	76,8	48,0	95,8	61,5	76,7	40,9	68,7	72,7	61,5
Nem rendszeresen	10,0	25,0	41,7	50,0	31,7	21,7	48,0	4,2	38,5	23,3	59,1	31,3	27,6	38,5
Csak ha érdekel	-	4,2	4,2	-	2,1	1,5	4,0	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Jegyzetel-e az előadáson? / % /

N: 196

5.sz. táblázat

Igen, mindig	86,7	87,5	50,0	62,5	71,7	75,4	68,0	62,5	42,3	43,3	59,1	51,8	51,3	50,0
Nem, van jegyzet	-	-	4,2	6,2	2,6	1,5	4,0	8,3	-	3,3	13,6	6,3	3,9	11,5
Nem mindig	13,3	12,5	45,8	31,3	25,7	23,2	28,0	29,2	57,7	53,4	27,3	41,9	44,8	38,5
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Egy átlagos héten /nem vizsgaidőszakban/ tanrendi elfoglaltságon
kivül hány órát fordít folyamatos tanulásra? / % /

N: 196

6.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	Késztségi szakpár							Nem késztségi szakpár						
	évfolyam				I-IV.			évfolyam				I-IV.		
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Hetente kb. 8-10 órát tanul	60,0	50,0	41,7	43,8	48,9	53,6	40,0	50,0	57,7	63,3	36,4	51,9	53,9	50,0
Nem tanulok minden héten	13,3	20,8	33,3	43,7	27,7	26,1	24,0	8,3	26,9	10,0	27,3	18,1	14,5	26,9
Nem tudja pontosan megmondani	23,3	29,2	25,0	12,5	22,5	20,3	32,0	41,7	15,4	26,7	36,3	30,0	31,6	23,1
Válasz- hiány	3,4	-	-	-	0,9	-	4,0	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Az előadások követése hetente hány órát vesz igénybe? / % /

N: 196

7.sz. táblázat

Válaszok megoszlása	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam				I-IV. Nem:			évfolyam				I-IV. Nem:		
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
1-5 órát	33,3	8,4	37,5	12,5	22,9	27,5	10,0	20,8	11,5	23,4	18,2	18,4	21,1	11,6
5-10 órát	30,0	45,8	8,3	31,3	28,9	30,5	24,0	4,2	7,6	13,3	18,2	10,8	13,1	3,8
10-nél több órát	16,7	-	4,2	18,7	9,9	11,5	4,0	25,0	19,3	13,3	-	14,4	17,1	7,7
Ingadozó	20,0	45,8	50,0	37,5	38,3	30,5	56,0	50,0	57,7	50,0	59,1	54,3	46,1	76,9
Válasz- hiány	-	-	-	-	-	-	-	-	3,9	-	4,5	2,1	2,6	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Szükséges-e az előadások kiegészítéséhez irodalom tanulmányozása? / % /

N: 196

8. sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r											
	E v f o l y a m				I - I V .			N e m :			E v f o l y a m				I - I V .			N e m	
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu					
Igen, rendszeresen	6,7	12,5	8,3	31,3	14,8	15,9	4,0	16,5	7,7	10,0	9,1	10,9	13,2	3,7					
Igen, alkalmanként	83,3	87,5	83,4	68,7	80,7	79,7	88,0	83,5	84,6	76,7	81,8	81,6	78,9	88,6					
Nem szükséges	10,0	-	8,3	-	4,5	4,4	4,0	-	3,9	13,3	9,1	6,6	6,5	7,7					
Válaszhiány	-	-	-	-	-	-	4,0	-	3,8	-	-	0,9	1,4	-					
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0					

Gyakorlatra, szemináriumra való készülésre kell-e az elméletet tanulni? / % /

N: 196

9.sz. táblázat

Állandóan	26,7	62,5	37,5	12,5	34,8	28,9	56,0	62,5	34,7	46,7	27,3	42,8	46,1	34,6			
Igen, alkalmanként	73,3	37,5	62,5	81,3	63,6	69,6	44,0	37,5	65,3	53,3	72,7	17,2	53,9	65,4			
Nem szükséges	-	-	-	6,2	1,6	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-			
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0			

Véleménye szerint egy átlagos héten /nem vizsgaidőszakban/ főiskolai elfog-
laltságain kívül, hány órát fordít a kötelező irodalom jegyzetelésére? / % /

N: 196

10.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam			I-IV.		Nem:		évfolyam			I-IV.		Nem:	
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fia	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fia
Jegyzetel	10,0	20,9	4,2	12,5	11,9	7,2	24,0	37,5	23,1	36,7	18,2	28,9	34,2	11,6
Nincs min- den héten	66,7	45,8	70,8	43,8	56,8	56,6	64,0	45,8	69,2	46,7	81,8	60,9	53,9	80,8
Nem kell folyamato- san jegyze- telni	13,3	33,3	20,8	43,7	27,8	33,4	4,0	12,5	3,9	13,3	-	7,5	9,3	3,8
Nincs időm	10,0	-	4,2	-	3,5	2,8	8,0	-	3,8	-	-	0,9	1,3	-
Társaim jegyzetét másolom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,3	-	0,8	-	3,8
Válasz- hiány	-	-	-	-	-	-	-	4,2	-	-	-	1,0	1,3	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0



11.sz. táblázat

110

00

12.sz. táblázat

8-10 alka-	93,3	100,0	100,0	100,0	98,3	97,1	100,0	91,7	100,0	100,0	100,0	97,9	98,7	96,1
lommal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nincs	6,7	-	-	-	1,7	2,9	-	8,3	-	-	-	2,1	1,3	3,9
Válaszhiány	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Összesen:														

A zárthelyi dolgozat eredménye miben tükröződik? / % /

No. 196

13.sz. táblázat

[illegible]

Zárthelyi dolgozatra való készülés hetente átlagosan, rendszerint hány órát

vesz igénybe? 7 % 7

N: 196

14.sz. táblázat

[illegible]

Melyik könyvtárnak tagja? / % /

N: 196

17.sz. táblázat

[illegible]

A főiskolai hallgatók heti időmegoszlása

/ óra /

19.sz. táblázat

NEGVÉZÉS:	K é s z s é g i s z a k p á r						N e m k é s z s é g i s z a k p á r					
	évfolyam I-IV.			Nem:			évfolyam I-IV.			Nem:		
	I.	II.	III.	IV.	átlag	Lány Fiu	I.	II.	III.	IV.	átlag	Lány Fiu
Munkaidő	52,2	55,2	44,7	50,4	50,6	51,7 52,6	40,1	43,6	45,4	41,3	42,6	43,0 41,0
Alvás	58,9	56,3	55,7	53,5	56,1	57,2 53,7	58,0	57,0	58,2	56,5	57,4	56,7 53,8
Személyi ellátás: Háztartás	19,8	19,7	19,4	20,3	19,8	21,9 17,3	20,4	23,5	18,8	20,3	20,7	21,4 18,2
Utazás	8,8	10,7	9,3	6,1	8,7	8,7 7,9	12,6	9,2	8,2	8,2	9,5	9,1 10,8
Szabadidő	23,6	22,8	36,3	32,0	28,7	26,3 32,3	34,6	33,1	35,8	35,0	34,6	33,0 42,0

Véleménye szerint egy átlagos héten / nem vizsgaidőszakban/ hány óra szabadideje van, mikor nem foglalkozik közvetlenül tanulmányaival, hanem aktív szabadidő tevékenységet folytathat? / % /

N: 196

20.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam			I-IV.	Nem:			évfolyam			I-IV.	Nem:		
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Heti 20 óránál több	10,0	-	8,3	12,5	7,7	4,4	16,0	20,9	-	6,7	4,5	8,0	5,3	17,4
Heti 15-20 óra között	13,3	8,3	16,7	18,8	14,2	15,9	8,0	33,3	21,8	23,3	13,7	23,0	22,36	26,1
Heti 10-15 óra között	36,7	58,3	20,8	25,0	35,2	39,1	28,0	20,8	43,4	40,0	54,5	39,8	38,2	43,5
Heti 10 óránál kevesebb	33,3	16,7	37,5	43,7	32,8	34,8	24,0	25,0	30,4	23,3	22,8	25,3	31,6	4,4
Nincs szabad időm	6,7	16,7	16,7	-	10,0	5,8	24,0	-	4,4	6,7	4,5	3,9	2,6	8,6
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A heti szabadidő strukturája az időmérleg tükrében /óra /

N: 40

20/a sz.táblázat

MEGNEVEZÉS:	Késztségi szakpár							Nem késztségi szakpár						
	évfolyam I-IV.					Nem:		évfolyam I-IV.					Nem:	
	I.	II.	III.	IV.	átlag	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	átlag	Lány	Fiu
Olvasás	4,1	4,6	9,0	6,8	6,1	5,5	7,3	6,9	5,4	6,0	10,9	7,3	6,3	9,3
Színház, mozi hangverseny	1,7	3,4	4,5	5,3	3,7	3,6	3,2	2,8	3,1	1,8	2,4	2,5	2,2	3,7
Társas élet	5,5	2,4	7,2	5,6	5,1	3,3	8,2	8,1	8,7	6,5	5,4	7,1	6,5	8,6
Közéleti te- vékenység	2,1	6,4	2,5	4,6	3,9	5,2	1,7	0,7	2,8	4,1	2,8	2,6	2,9	1,9
Rádió, TV, magnó	2,6	2,5	3,6	4,3	3,2	1,9	5,2	4,0	3,8	5,2	4,9	4,4	4,0	5,9
Sport, hobby	2,6	0,9	3,8	2,1	2,5	2,6	2,4	7,2	3,8	4,9	2,6	4,6	3,5	7,4
Beszélgetés, pihenés	3,7	2,0	3,8	1,6	2,7	2,9	2,9	3,8	3,9	5,8	4,6	4,5	4,8	4,1

Tagja-e a KISZ-nek? / % /

196

21.sz. táblázat

[illegible]

Tagja-e a KISZ-vezetőségnek? / % /

196

22.sz. táblázat

[illegible]

Tagja-e a Tudományos Diákkörnek? / % /

N: 196

23.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam				I-IV.			I. évfolyam				I-IV.		
					Nem:							Nem:		
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fia	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fia
Igen	3,4	16,7	16,7	37,5	18,6	14,5	20,0	12,5	38,5	50,0	54,6	38,9	43,4	30,7
Nem	93,3	83,3	83,3	62,5	80,6	84,1	80,0	87,5	61,5	50,0	45,4	61,1	56,6	69,3
Válasz- hiány	3,3	-	-	-	0,8	1,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Végez-e társadalmi munkát? / % /

N: 196

24.sz. táblázat

Igen	50,0	83,3	62,5	43,7	59,9	55,1	76,0	75,0	61,6	73,3	50,1	65,0	71,1	54,2
Nem	40,0	16,7	33,3	56,3	36,6	39,1	24,0	25,0	38,4	26,7	49,9	35,0	28,9	45,8
Válasz- hiány	10,0	-	4,2	-	3,5	5,8	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tagja-e a Főiskolai Sportkörnek? / % /

№: 196

25.sz. táblázat

[illegible]

Tagja-e a Főiskolai Kulturális Csoportnak? / % /

IV: 196

26.sz. táblázat

[illegible]

Szokott-e vállalni tanulmányai mellett keresőmunkát? / % /

N: 196

27.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam			I-IV. Nem:				évfolyam			I-IV. Nem:			
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Tanítást	3,3	8,3	4,2	12,5	7,0	5,8	8,0	-	-	6,7	4,6	2,9	3,9	-
Egyéb szelle- mi munkát	-	4,2	-	6,3	2,7	2,9	-	20,8	3,8	6,7	13,6	11,2	9,3	15,4
Fizikai munkát	36,7	62,5	25,0	25,0	37,3	28,9	64,0	33,4	30,8	20,0	18,2	25,6	14,5	57,7
Nem vállal	60,0	25,0	70,8	56,2	53,0	62,4	28,0	45,8	65,4	66,6	63,6	60,3	72,3	26,9
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Ha igen, ez hetenként mennyi időt vesz igénybe? /óra/

N: 196

28.sz. táblázat

Rendszeresen kb. órát	3,5	2,3	3,2	4,0	3,3	3,0	9,8	5,0	9,0	5,3	6,6	6,5	5,4	8,0
Alkalmanként kb. órát	7,4	10,0	-	5,0	5,6	9,3	8,9	7,1	8,0	6,7	9,6	7,9	7,1	8,0
Összesen:	5,6	6,2	1,6	4,5	9,0	6,2	9,4	6,1	8,5	6,0	8,1	7,2	6,3	8,0

Mivel tölti a lyukas órákat? / % /

N: 196

29.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam				I-IV.			évfolyam				I-IV.		
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Tanulással	20,0	25,0	20,8	12,5	19,6	21,7	16,0	29,2	26,9	26,7	9,1	22,9	26,4	15,4
Könyvtárba megyek köte- lező olvas- mányt olvasni	10,0	8,4	12,5	-	7,8	8,7	8,0	18,4	19,3	6,7	-	8,6	10,6	3,8
Könyvtárba megyek ol- vasgatni	33,3	29,2	20,8	25,0	27,0	31,8	16,0	20,8	7,7	20,0	13,7	15,6	22,6	23,1
Sétálok	16,7	16,6	29,2	25,0	21,9	24,7	12,0	37,5	26,9	36,6	68,1	42,3	34,2	42,3
Egyéb	20,0	20,8	16,7	37,5	23,7	13,1	48,0	4,1	19,2	10,0	9,1	10,6	6,5	15,4
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0



Az elmúlt 7 nap alatt hányszor ment el otthonról este 8 óra után? / % /

N: 196

30.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam			I-IV. Nem:				évfolyam			I-IV. Nem:			
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Egy alkalommal	10,0	-	4,2	18,8	8,2	8,7	4,0	16,7	4,4	10,0	9,1	10,1	9,3	13,1
Két alkalommal	20,0	16,7	37,5	12,5	21,8	24,7	16,0	37,5	21,8	26,7	27,3	28,3	32,9	13,0
Három alkalommal	10,0	4,2	20,8	18,8	13,4	15,9	4,0	12,5	17,3	20,0	27,3	19,2	18,4	21,7
Többször	26,7	45,8	33,3	31,2	34,2	18,8	76,0	20,8	26,1	23,3	18,2	22,1	13,1	52,2
Minden este ott- hon voltam	33,3	33,3	4,2	18,7	22,4	31,9	-	12,5	30,4	20,0	18,1	20,3	26,3	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Mivel tölti általában este 8 óra után az idejét? / % /

N:196

31.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam				I-IV.	Nem:		évfolyam				I-V	Nem:	
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Tanulással vagy egyéb felkészü- léssel	36,7	33,3	25,0	31,3	31,5	31,9	32,0	29,2	60,9	30,0	27,3	36,9	39,5	26,1
Nem kötelező könyvek ol- vasásával	26,7	12,5	29,2	25,0	23,3	23,2	24,0	25,0	17,4	30,0	22,7	23,8	23,7	26,1
Szobatársakkal való beszél- getéssel	6,7	20,8	4,2	12,5	11,1	11,6	8,0	20,8	8,7	20,0	13,6	15,8	19,8	8,7
TV nézéssel	16,6	4,2	8,3	6,2	8,9	11,6	4,0	8,3	4,3	6,7	18,2	9,4	9,2	8,7
Egyébbel	13,3	29,2	33,3	25,0	25,2	21,7	32,0	16,7	8,7	13,3	18,2	14,1	7,8	30,4
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A szabadidő tevékenységek kedveltségi rangsora

N: 196

32.sz. táblázat

Megnevezés:	K é s z s é g i s z a k p á r						N e m k é s z s é g i s z a k p á r					
	évfolyam			Nem:			évfolyam			Nem:		
	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu
1. Olvasás	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2. TV nézés	11	6	10	9	8	12	11	3	5	4	3	10
3. Rádiózás	12	12	8	5	10	7	4	5	7	6	5	9
4. Színház	2	13	3	4	2	9	6	4	3	4	4	3
5. Mozi	3	3	2	8	2	2	3	2	2	2	2	2
6. Ha-ngverseny	6	11	11	3	6	10	12	12	9	11	11	7
7. Magnózás	9	7	3	7	7	4	9	9	6	3	8	4
8. Aktiv sportolás	8	8	9	9	9	5	13	10	4	7	12	5
9. Turistáskodás	14	6	13	11	12	14	5	5	8	9	7	6
10. Séta	5	2	4	12	4	3	2	6	10	3	6	11
11. Tánc	10	14	12	14	11	15	12	13	10	12	14	13
12. Múzeum, kiállítás látogatás	4	5	5	2	3	6	10	11	11	8	10	12
13. Beszélgetés baráti összejövetel	7	9	6	6	5	13	7	7	12	5	9	7
14. Pihenés	15	4	16	13	12	11	8	8	13	10	13	10
15. Festés	13	10	7	10	10	8	16	16	14	14	16	16
16. Rajzolás Szobrászkodás	18	16	14	15	15	16	17	17	16	16	17	17
17. Fényképezés	16	12	15	14	13	17	14	14	15	13	15	14
18. Hangszereszenegyakorlás	17	15	17	15	14	18	15	15	17	15	18	15

A legtöbb szabadidőt igénylő tevékenységek sorrendje

N: 196

33.sz. táblázat

MEGNEVEZÉS:	Késztségi szakpár						Nem késztségi szakpár					
	évfolyam				Nem:		évfolyam				Nem:	
	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu
1. Olvasás	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2. TV-nézés	12	8	10	10	10	11	13	4	6	6	6	11
3. Rádió hallgatás	5	5	6	11	6	4	6	3	2	2	3	2
4. Színház	9	12	12	4	8	13	4	5	5	9	5	12
5. Mozi	2	3	2	2	2	3	2	2	7	3	2	3
6. Hangverseny	11	15	9	8	12	14	8	13	10	11	12	9
7. Magnózás	4	9	4	6	4	6	10	14	8	8	10	6
8. Aktiv sportolás	7	2	3	5	5	2	12	10	9	14	14	7
9. Turizmus	15	13	15	14	15	15	14	8	3	12	9	10
10. Séta	10	3	7	9	9	5	3	6	4	4	4	5 ^m
11. Tánc	14	11	13	12	13	12	9	11	11	10	11	13
12. Múzeum, kiállítás látogatása	8	14	8	2	7	7	11	9	13	13	13	14
13. Beszélgetés, baráti össze- jövetel	3	6	5	3	3	8	5	7	12	5	7	4
14. Pihenés	6	10	14	13	14	9	7	12	14	7	8	8
15. Festés,rajzolás	13	7	11	7	11	10	16	16	15	15	15	16
16. Szobrászkodás	17	16	17	16	17	17	18	18	17	17	17	18
17. Fényképezés	16	17	16	15	16	16	15	15	16	16	16	15
18. Hangszeres zenegyakorlás	18	18	18	16	18	18	17	17	18	18	18	17

Hetenként kb. mennyi időt fordít az alább felsoroltak olvasására? /óra/

N: 196

34.sz. táblázat

Válaszok megoszlása	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam			I-IV.		Nem:		évfolyam			I-IV.		Nem:	
	I.	II.	III.	IV.	átlag	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	átlag	Lány	Fiu
Szakkönyvek	2,9	5,2	2,6	2,7	3,3	3,7	3,4	2,9	3,4	3,9	4,2	3,6	3,2	4,8
Szépirodalmi művek	3,8	2,3	3,5	4,8	3,6	3,9	2,3	2,6	4,0	3,9	4,9	3,8	3,4	4,7
Tudományos folyóiratok	1,2	1,0	1,3	2,0	1,3	1,1	1,9	1,5	1,7	2,1	1,7	1,7	1,8	1,7
Képes folyóiratok	1,1	0,8	0,3	0,7	0,7	0,7	0,8	1,1	1,0	1,5	0,9	1,1	1,0	1,0
Hetilapok	1,3	1,6	0,7	2,5	1,5	1,3	1,7	1,3	0,9	1,8	1,6	1,4	1,3	1,6
Napilapok	1,6	1,7	1,2	2,7	1,8	1,7	1,8	1,7	1,2	2,2	1,3	1,6	1,3	2,3
Összesen:	11,9	12,6	9,6	15,4	12,3	12,4	11,9	11,1	12,2	15,4	14,6	13,3	12,0	16,1

Nézi-e a TV műsorát? / % /

N: 196

35.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam				I-IV.			évfolyam				I-IV.		
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Igen, rendszeresen	3,3	-	-	6,3	2,4	2,9	-	-	7,7	-	-	1,9	2,7	-
Csak alkalmanként	76,7	54,2	58,3	75,0	66,0	65,3	68,0	70,8	57,0	70,0	81,8	70,1	75,0	40,0
Nem nézi	20,0	45,8	41,7	18,7	31,6	31,8	32,0	29,2	34,6	30,0	18,2	28,0	22,3	60,0
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Hallgatja-e rendszeresen a rádió műsorát? / % /

N: 196

36.sz. táblázat

Igen	43,3	37,5	54,2	43,8	44,7	43,5	48,0	41,7	53,9	56,7	77,3	55,5	59,2	50,0
Nem	56,7	62,5	45,8	56,2	55,3	56,5	52,0	58,3	38,4	43,3	22,7	40,6	38,2	50,0
Válaszhiány	-	-	-	-	-	-	-	-	7,7	-	-	1,9	2,6	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Milyen TV műsorokat néz legszívesebben?

/ Rangsorolja a melléirt számokkal az alábbiakban felsoroltakat! /

N : 196

37. sz. táblázat

MEGNEVEZÉS:	K é s z s é g i s z a k p á r						N e m k é s z s é g i s z a k p á r					
	évfolyam			Nem:			évfolyam			Nem:		
	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu	I	II.	III.	IV.	Lány	Fiu
Játékfilm	2	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1	2
Színházi közve- títés	4	4	3	4	3	4	4	3	3	3	3	5
Riportfilm	6	7	4	5	5	5	6	6	8	5	6	6
Sport közvetítés	3	3	5	3	4	3	3	5	5	7	5	3
Politikai műsor	7	5	7	7	7	6	5	7	4	6	7	4
Vetélkedő	5	9	8	6	6	7	7	4	7	4	4	7
Tudományos isme- retterjesztő műsor	1	2	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
Az iskola TV műsor	13	10	11	12	13	11	12	12	6	11	10	12
Nyelvleckék műsora	12	11	10	13	12	13	13	13	9	12	13	13
Pedagógusok Fóruma	11	11	11	11	11	12	9	10	11	10	11	9
Szülők, Nevelők Egymásközt c. műsor	10	8	12	9	10	9	10	11	12	10	12	10
Ifjúsági problémákkal foglalkozó műsor	8	6	9	8	8	8	8	8	10	9	8	8
TV-játék	9	11	6	10	9	10	11	9	10	8	9	11

Milyen rádió műsorokat hallgat legszívesebben?
 Rangsorolja a mellélt számokkal az alább felsoroltakat!

N: 196

38.sz táblázat

Megnevezés:	Késztségi szakpár						Nem késztségi szakpár					
	évfolyam			Nem:			évfolyam			Nem:		
	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu
Hírek	2	3	3	1	1	6	1	2	1	1	1	1
Ismeretterjesztő műsor	4	2	4	2	4	4	4	1	2	2	2	2
Politikai műsor	6	8	5	4	6	8	5	4	4	6	5	3
Komolyzene	1	1	2	1	2	1	2	5	5	4	4	3
Tánczene	1	4	1	2	3	2	3	3	3	3	3	4
Sportműsor	3	7	7	3	5	7	7	7	7	7	8	5
Rádiójáték	7	5	5	4	7	5	6	6	6	5	6	6
Színházközvetítés	5	6	6	5	8	3	7	8	8	8	7	7
Operett	8	9	7	6	9	9	8	9	9	9	9	8



Kikbő áll a baráti köre? / % /

N: 196

39.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam				I-IV.			évfolyam				I-IV.		
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Csoport- társakból	40,0	62,5	41,7	25,0	42,3	47,9	32,0	41,6	50,0	33,3	40,9	41,4	46,1	26,9
Középisko- lai osztály társakból	10,0	4,2	8,3	12,5	8,8	10,1	4,0	29,2	15,4	20,0	13,7	19,6	21,1	15,4
Egyéb isme- rősekből	43,3	33,3	50,0	62,5	47,3	39,1	64,0	25,0	34,6	46,7	45,4	37,9	31,5	57,7
Válasz- hiány	6,7	-	-	-	1,6	2,9	-	4,2	-	-	-	1,1	1,3	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Szokott-e kirándulni? / % /

N: 196

40.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	Készsegi szakkpár							Nem készsegi szakkpár						
	Évfolyam			I-IV.				Évfolyam			I-IV.			
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiú	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiú
Rendszeresen	13,4	12,5	8,3	12,5	11,7	14,5	4,0	29,2	23,1	16,7	9,1	19,5	15,8	30,8
Ritkán	83,3	87,5	91,7	81,3	85,9	82,6	96,0	70,8	76,9	83,3	90,9	80,5	84,2	69,2
Soha	-	-	-	6,2	1,6	1,4	-	-	-	-	-	-	-	-
Válaszhiány	3,3	-	-	-	0,8	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Ha kirándul, kiknek a társaságában? / % /

N: 196

41.sz. táblázat

Csoport- társak	13,3	33,4	25,0	18,8	22,6	24,7	16,0	4,2	30,2	16,7	36,4	22,0	21,1	23,0
Ismerősök	46,7	45,8	62,5	50,0	51,3	50,8	52,0	66,6	46,2	53,3	40,9	51,8	46,1	69,3
Családtagok	33,3	20,8	12,5	25,0	22,9	20,2	32,0	25,0	23,1	30,0	22,7	25,2	31,5	7,7
Válaszhiány	6,7	-	-	6,2	3,2	4,3	-	4,2	-	-	-	1,0	1,3	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Jár-e táncolni? / % /

N: 196

42.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam I-IV.				Nem:			évfolyam I-IV.				Nem:		
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Igen	70,0	62,5	66,7	68,8	67,0	66,7	68,0	70,8	42,3	63,3	63,7	60,0	56,6	69,3
Nem	23,3	37,5	33,3	31,2	31,3	30,4	32,0	25,0	57,7	36,7	36,3	38,9	42,1	30,7
Válasz- hiány	6,7	-	-	-	1,7	2,9	-	4,2	-	-	-	1,1	1,3	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Ha igen: / % /

N: 124

43.sz. táblázat

Hetenként	23,8	20,0	25,0	18,2	21,8	14,9	43,8	29,5	27,3	33,4	-	22,5	18,4	15,8
Havonta	4,8	6,7	6,3	-	4,4	6,4	-	17,6	18,2	27,8	14,3	19,5	18,3	10,5
Alkalman- ként	71,4	73,3	68,7	81,8	73,8	78,7	56,2	52,9	54,5	38,8	85,7	58,0	63,3	73,7
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Mi vonzotta a tanári pályára? / % /

N: 196

44.sz. táblázat

Válaszok megoszlása:	K é s z s é g i s z a k p á r							N e m k é s z s é g i s z a k p á r						
	évfolyam			I-IV.				évfolyam			I-IV.			
	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	%	Lány	Fiu
Szaktárgyi érdeklődés	30,0	33,3	50,0	31,2	36,2	34,7	40,0	29,2	42,3	33,4	27,3	33,0	25,0	46,2
A gyermekek szeretete	30,0	29,2	20,8	25,0	26,2	27,5	21,0	45,8	38,4	33,3	22,7	35,1	40,8	19,2
Tanári pél- dakép	-	-	4,2	12,5	4,2	2,9	4,0	4,1	-	13,3	4,5	5,4	3,6	11,6
Érdekel az oktatási munka	23,4	16,6	8,3	18,8	16,8	17,4	16,0	12,5	19,3	3,3	18,2	13,4	14,5	11,6
A pedagógus társadalmi szerepe	3,3	8,3	-	-	2,9	2,9	4,0	4,2	-	3,4	4,5	3,0	3,9	-
Az egészséges munkakörül- mények	-	4,2	4,2	-	2,1	2,9	-	-	-	3,3	9,1	3,2	2,7	3,8
A hosszú nyári szabadság	10,0	8,4	12,5	12,5	10,8	10,2	12,0	4,2	-	10,0	13,7	6,9	9,5	7,6
Anyagi okok	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Egyéb	3,3	-	-	-	0,8	1,5	-	-	-	-	-	-	-	-
Összesen:	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A pedagógus által elvégzendő munkák közül, melyiket tartja legfontosabbnak?

/ Rangsorolja a melléirt számokkal! /

N: 196

45.sz. táblázat

Megnevezés:	K é s z s é g i s z a k p á r						N e m k é s z s é g i s z a k p á r					
	evfolyam				Nem:		evfolyam				Nem:	
	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu
	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu	I.	II.	III.	IV.	Lány	Fiu
Az órán folyó oktató-nevelő munkát	1	1	1	1	1	1	1 1	1	1	1	1	1
Az órán kívüli iskolai nevelő munkát	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Az úttörővezetést	5	5	5	6	5	5	6	4	3	8	5	8
Az osztályfőnöki munkát	3	4	3	3	3	4	3	3	4	3	3	3
A szakköri munkát	4	3	4	4	4	3	4	5	4	4	4	4
A gyermekvédelmi munkát	6	6	6	7	6	6	5	6	5	5	6	5
Az iskolán belüli politikai tevékenységet	7	7	7	5	7	7	7	7	6	6	7	6
Az iskolán kívüli közéleti tevékenységet	8	8	5	8	8	8	8	8	7	7	8	7

K É R D Ö I V

Főiskolánk szűkebb körű szociológiai vizsgálatot végez. Célunk a biológiai szakos hallgatók életmódjának, a heti órarendi és órán kívüli megterhelésnek vizsgálata. Kiinduló hipotézisünk - többek között-, hogy a készségi szakpárok hallgatóinak több időre van szükségük az előírt szintek teljesítéséhez, mint amit erre a gyakorlati órakeretek biztosítanak. Így egész hét folyamán összefüggő, aktív pihenést biztosító szabadidő kevesebb áll rendelkezésükre, mint a nem készségi szakpárok hallgatóinak. A vizsgálat segítségével a fenti hipotézist szeretnénk igazolni vagy cáfolni. Ehhez kérjük segítségét, és köszönjük közreműködését.

1. A tanrend szerint hetente hány órája van? /Előadás, szeminárium, gyakorlat, nyelvóra stb./

Heti óra

2. A heti óraszám bontása

1 - előadás óra

2 - gyakorlat óra

3 - szemináriumi elfoglaltság óra

4 - nyelvóra óra

5 - fel nem sorolt foglalkozásokra szükségesóra

ezek a foglalkozások plóra

3. Jár-e rendszeresen az előadásokra?

1 - minden alkalommal

2 - nem rendszeresen

3 - csak ha tudom, hogy engem érdeklő téma következik

- 4- nem jár
4. Szokott-e jegyzetelni az előadásokon?
- 1 - igen, minden alkalommal
 - 2 - nem, mert van tankönyvem
 - 3 - nem, inkább figyelek és társaim jegyzetét másolom
 - 4 - nem jegyzetelek minden alkalommal
5. Véleménye szerint egy átlagos héten /nem vizsgaidőszakban/ tanrendi elfoglaltságokon kívül hány órát fordít folyamatos tanulásra?
- /Tankönyvből, jegyzetből, saját órajegyzetből./
- 1 - hetente kb órát
 - 2 - nem tanulok minden héten
 - 3 - nem tudja pontosan megmondani
6. Az előadások követése átlagosan hetente hány órát vesz igénybe?
- 1 - 1 - 5 órát vesz igénybe
 - 2 - 5 -10 órát vesz igénybe
 - 3 - 10-nél több órát vesz igénybe
 - 4 - ingadozó
7. Szükséges-e az előadások kiegészítéséhez irodalom tanulmányozása?
- 1 - igen, rendszeresen
 - 2 - igen, alkalmanként
 - 3 - nem szükséges
8. Gyakorlatra, szemináriumra való készülésre kell-e az elméletet tanulni?
- 1 - állandóan
 - 2 - időnként
 - 3 - sohasem



9. Véleménye szerint egy átlagos héten /nem vizsgaidőszakban/ főiskolai elfoglaltságain kívül hány órát fordít a kötelező irodalom jegyzetelésére?
- 1 - kb. órát
 - 2 - nincs minden hétenkötelező irodalom
 - 3 - nem kell folyamatosan jegyzetelnem a kötelező irodalmat
 - 4 - nincs időm a kötelező irodalom jegyzetelésére
 - 5 - társaim jegyzetét másolom le
10. Véleménye szerint egy átlagos héten /nem vizsgaidőszakban/ főiskolai elfoglaltságain kívül hány órát fordít a nyelvvórákra való készülésre?
- 1 - kb.órát
11. Egy félévben hány alkalommal van zárthelyi?
- 1 - alkalommal
 - 2 - nincs
12. A zárthelyiek eredménye miben tükröződik?
- 1 - a gyakorlati jegyben
 - 2 - a vizsgajegyben
 - 3 - mindkettőben
13. Zárthelyire való készülés hetente átlagosan rendszerint hány órát vesz igénybe?
- 1 - 1-5 óra között
 - 2 - 5-10 -"-
 - 3 nincs minden héten zárthelyi
14. Jár-e az évközi konzultációkra?
- 1 - igen, ez heti 1-2 órát vesz igénybe
 - 2 - igen, ez heti 2-3 órát vesz igénybe

- 3 - igen, ez heti 3 óránál többet vesz igénybe
 - 4 - nem járok
 - 5 - nincs évközi konzultáció
15. Mikor készül a vizsgákra?
- 1 - évközben, folyamatosan
 - 2 - tanulmányi szünetekben
 - 3 - csak a vizsgaidőszakban
 - 4 - évközben is, vizsgaidőszakban is
16. Hány lyukasórája van hetente a tanrend szerint?
- 1 - hétfőn
 - 2 - kedden
 - 3 - szerdán.
 - 4 - csütörtökön.
 - 5 - pénteken.
 - 6 - szombaton
17. Elsősorban mivel tölti ezeket az órákat?
- 1 - tanulással
 - 2 - korrepetálással
 - 3 - könyvtárba megyek kötelező olvasmányt olvasni
 - 4 - könyvtárba megyek olvasgatni
 - 5 - sétálok
 - 6 - egyéb pl.
 -
18. Az 1975/76-os tanévben hány alkalommal kellett szemináriumi referátumot, vagy korreferátumot készítenie?
- 1 - alkalommal
 - 2 - nem kellett

19. A szemináriumi referátumra, korreferátumra való készülés kb. hány órát vett igénybe?
- 1 - kb. órát
- 2 - nem kellett szemináriumi referátumot készíteni
20. Egy héten hány alkalommal kell bemenni a főiskolára, ahhoz, hogy minden tanrendi elfoglaltságon megjelenjen?
- 1 - kb. alkalommal
- 2 - nem tudja pontosan megmondani
21. Naponta hány percet vesz igénybe, hogy gyalog, autóbusszal, vagy villamossal eljusson az órákra és egyéb kötelező elfoglaltságokra, majd ismét hazamenjen?
- 1 - kb. percet
- 2 - nem tudja pontosan megmondani
22. Naponta hány percet vesz igénybe a reggeli, ebédelés és vacsorázás, beleértve a menzai várakozást is?
- 1 - kb. percet
23. Szokott-e vállalni tanulmányai mellett keresőmunkát?
- 1 - tanítást
- 2 - egyéb szellemi munkát
- 3 - fizikai munkát
- 4 - nem szokott vállalni
24. Ha igen, ez hetenként mennyi időt vesz igénybe?
- 1 - rendszeresen kb. órát
- 2 - alkalmanként kb. órát

25. Tagja-e a KISZ-nek?
- 1 - igen, ez heti órát vesz igénybe
 - 2 - nem vagyok KISZ-tag
26. Tagja-e a KISZ-vezetőségnek?
- 1 - igen, ez hetiórát vesz igénybe
 - 2 - nem vagyok KISZ-vezetőségi tag
27. Tagja-e a Tudományos Diákkörnek?
- 1 - igen, ez hetiórát vesz igénybe
 - 2 - nem vagyok tagja a Tudományos Diákkörnek
28. Végez-e társadalmi munkát?
- 1 - igen, ez hetióra elfoglaltságot jelent
 - 2 - nem végzek társadalmi munkát
29. Tagja-e a Főiskolai Sportkörnek?
- 1 - igen, ez heti óra elfoglaltságot jelent
 - 2 - nem vagyok tagja a Sportkörnek
30. Tagja-e a főiskolai kulturális csoportnak?
- 1 - igen, ez hetióra elfoglaltságot jelent
 - 2 - nem vagyok tagja
31. Hány óra szabadideje van átlagosan naponta?
- 1 - napi 1-2 óra
 - 2 - napi 3-4 óra
 - 3 - napi 4 óránál több
 - 4 - nincs szabadidőm
32. Melyik könyvtárnak tagja?
- 1 - Egyetemi Könyvtárnak
 - 2 - Somogyi Könyvtárnak
 - 3 - tanszéki könyvtárnak
 - 4 - egyéb könyvtárnak
 - 5 - nem vagyok könyvtári tag

33. Mennyi időt tölt hetente bármely könyvtárban olyan tevékenységgel, amely tanulmányaival függ össze?
- 1 - hetente rendszeresen kb órát
 - 2 - hetente alkalmanként kb. órát
 - 3 - nem járok könyvtárba
34. Az elmúlt 7 nap alatt hányszor ment el otthonról este 8 óra után?
- 1 - egy alkalommal
 - 2 - két alkalommal
 - 3 - három alkalommal
 - 4 - többször
 - 5 - minden este otthon voltam
35. Mivel tölti általában este 8 óra után az idejét?
- 1 - tanulással vagy egyéb felkészüléssel
 - 2 - olyan könyvek olvasásával, amelyek ismerete nem kötelező
 - 3 - szobatársakkal való beszélgetéssel
 - 4 - tv-nézéssel
 - 5 - egyébbel pl.
 -
 -
36. Véleménye szerint egy átlagos héten /nem vizsgaidőszakban/ hány óra szabadideje van, amikor nem foglalkozik közvetlenül tanulmányaival, hanem aktív szabadidő tevékenységet folytathat?
- 1 - heti 20 óránál több
 - 2 - heti 15 - 20 óra között

37. Az alábbiakban felsorolt időtöltés formáit rangsorolja a szöveg mellé irt számokkal aszerint, hogy melyikkel töltene szívesebben ill. melyikkel tölti gyakrabban idejét?

	legszívesebben	leggyakrabban
1- olvasás		
2- tv-nézés		
3- rádiózás		
4- színház		
5- mozi		
6- hangverseny		
7- magnózás le- mezhallgatás		
8- aktív sportolás.		
9- turistáskodás		
10- séta		
11- tánc		
12- muzeumok, ki- állítások látogatása		
13- beszélgetés, baráti összejövetel		
14- pihenés		
15- festés, rajzolás		
16- szobrászkodás		
17- fényképezés		
18- hangszeres ze- ne gyakorlat		
19- egyéb, éspedig		



38. Hetenként kb. mennyi időt fordít az alább felsoroltak olvasására?

- | | |
|--|-----|
| 1 - szakkönyvek olvasása kb. | óra |
| 2 - szépirodalmi művek olvasása. | óra |
| 3 - tudományos folyóiratok olvasása. | óra |
| 4 - képes folyóiratok olvasása | óra |
| 5 - hetilapok olvasása | óra |
| 6 - napilapok olvasása | óra |

39. Nézi-e a tv műsorát?

- 1 - igen, rendszeresen ez kb.
 óra heti időtöltést jelent
- 2 - csak alkalmanként ez kb.
 óra heti időtöltést jelent
- 3 - nem nézi

40. Milyen tv műsorokat néz legszívesebben /rangsorolja a melléirt számokkal az alábbiakban felsoroltakat./?

- 1 - játékfilmeket
- 2 - színház közvetítéseket
- 3 - riportfilmet
- 4 - sportközvetítést
- 5 - politikai műsorokat
- 6 - vetélkedőket
- 7 - tudományos ismeretterjesztő műsort
- 8 - az iskola tv óráit
- 9 - nyelvleckék műsorát
10. - a pedagógusok Fórumát

- 11 - a Szülők Nevelők Egymásközt c.műsort
 - 12 - ifjúsági problémákkal foglalkozó műsorokat...
 - 13 - tv játékokat
 - 14 - egyebet és pedig
41. Hallgatja-e rendszeresen a rádió műsorát?
- 1 - igen
 - 2 - nem
42. Ha igen, milyen műsorokat hallgat legszívesebben /rangsorolja a melléírt számokkal az alább felsoroltakat./
- 1 - híreket
 - 2 - ismeretterjesztő műsort
 - 3 - politikai műsorokat
 - 4 - komolyzenét
 - 5 - tánczenét
 - 6 - sportműsort
 - 7 - rádiójátékokat
 - 8 - színházközvetítést
 - 9 - operettet
 - 10 - egyebet, és pedig
43. Milyen gyakran látogatja a színházi előadásokat?
- 1 - rendszeresen, színházbérletem van
 - 2 - évenként 3-4 alkalommal
 - 3 - évenként 1-2 alkalommal
 - 4 - nem járok színházba
44. Milyen gyakran jár hangversenyekre?
- 1 - rendszeresen, hangversenybérletem van

- 2 - évenként 3-4 alkalommal
- 3 - évenként 1 - 2 alkalommal
- 4 - nem járok hangversenyekre
- 45. Havonta hányszor jár moziba?
 - 1 - heti 1 alkalommal
 - 2 - heti 2 alkalommal
 - 3 - heti alkalommal
 - 4 - nem járok
- 46. Sportol-e rendszeresen?
 - 1 - igen
 - 2 - nem
- 47. Ha igen: 1. milyen sportot üz?
 - 2. versenyszerűen sportol?
 - 3. kedvtelésből sportol?
- 48. Versenyzője-e valamilyen sportegyesületnek?
 - 1 - igen, és ez hetióra elfoglaltságot jelent
 - 2 - nem versenyző, de heti órát sportol
- 49. Szokott-e kirándulni?
 - 1 - rendszeresen
 - 2 - ritkán
 - 3 - soha
- 50. Ha kirándul kinek a társaságában?
 - 1 - csoporttársak
 - 2 - ismerősök
 - 3 - családtagok

51. Jár-e táncolni?
- 1 - igen
 - 2 - nem
52. Ha igen: 1. hetenként
- 2. havonta
 - 3. alkalmanként
53. Hányszor volt muzeumban, iállításán az utóbbi két hónapban?
- 1 - egy - két alkalommal
 - 2 - három-négy alkalommal
54. Mivel tölti a hétvégét, a vasárnapot?
- 1 - a leggyakrabban
 - 2 - a legszivesebben
55. Kikből áll baráti köre?
- 1 - csoporttársakból
 - 2 - középiskolai osztálytársakból
 - 3 - egyéb ismerősökből
56. Hetenként átlagban kb. hány órai időtöltést jelent a barátaival töltött beszélgetés, közös program?
- 1 - 0-5 óra
 - 2 - 5-10 óra
 - 3 - 10 óránál több
57. Milyen gyakran szokott hazautazni?
- 1 - hetenként
 - 2 - kéthetenként

- 3 - havonként
 - 4 - ritkábban
 - 5 - naponta
58. Hány órát fordít naponta a fiziológiai szükség-
letek kielégítésére?
- 1 - alvás óra
 - 2 - öltözködés, rendrakás óra
 - 3 - étkezés óra
 - 4 - háztartási munka óra
- /mosás, vasalás, takarítás, főzés, stb./

OBJEKTIV ADATOK!

59. A megkérdezett neme
- 1 - nő
 - 2 - férfi
60. Évfolyam
61. Szak:
62. Hol lakik?
- 1 - kollégiumban
 - 2 - albérletben
 - 3 - szüleimnél
 - 4 - egyéb
63. Hol érettségizett?
- 1 - gimnáziumban
 - 2 - szakközépiskolában
64. Milyen eredménnyel érettségizett?
- 1 - kitűnő, jeles

- 2 - jó
- 3 - közepes
- 4 - elégséges
- 5 - elégtelen

66. Édesapja legmagasabb iskolai végzettsége?

.....

67. Édesanyja legmagasabb iskolai végzettsége?

.....

68. Mi vonzotta a tanári pályára?

- 1 - szaktárgyi érdeklődés
- 2 - a gyermekek szeretete
- 3 - tanári példakép
- 4 - érdekel az oktatási munka
- 5 - a pedagógus társadalmi szerepe
- 6 - az egészséges munkakörülmények
- 7 - a hosszú nyáriszabadság
- 8 - anyagi okok
- 9 - egyéb, és pedig

69. Ha most érettségizne ugyanezt a pályát választaná-e?

- 1 - igen
- 2 - nem

70. A pedagógus által elvégzendő munkák közül melyiket tartja legfontosabbnak?

/Rangsorolja a melléirt számokkal/

- 1 - az órán folyó oktató-nevelő munkát
- 2 - az órán kívüli iskolai nevelő munkát

- 3 - az uttörővezetést
- 4 - az osztályfőnöki munkát
- 5 - szakköri munkát
- 6 - a gyermekvédelmi munkát
- 7 - az iskolán belüli szervezeti-politikai
tevékenységet
- 8 - az iskolán kívüli társadalmi közéleti
tevékenységet

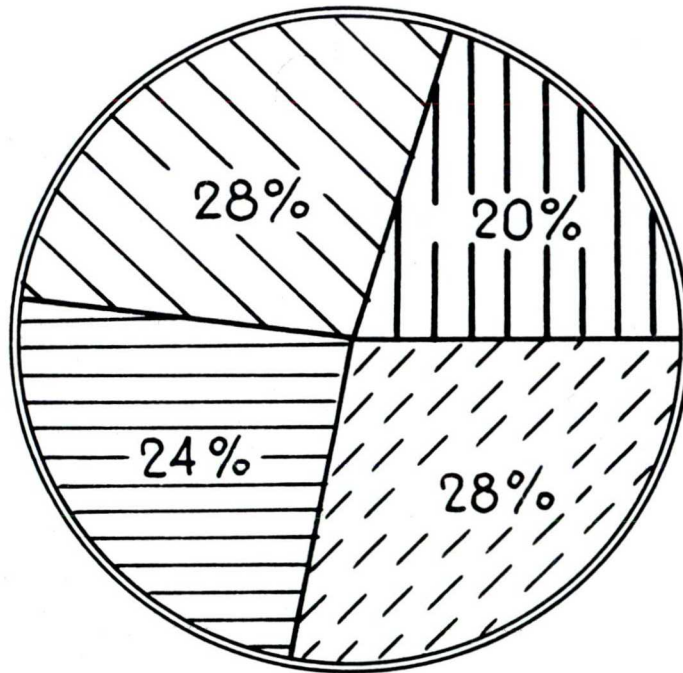
NÉV:		SZAK:	Évfolyam:	
Pérfi:	Nő:	Kollégium- ban lakik:	Igen Nem	Bejáró: Igen Nem
0,00- 0,15			5,15 - 5,30	
0,15- 0,30			5,30 - 5,45	
0,30- 0,45			5,45 - 6,00	
0,45- 1,00			6,00 - 6,15	
1,00- 1,15			6,15 - 6,30	
1,15- 1,30			6,30 - 6,45	
1,30- 1,45			6,45 - 7,00	
1,45- 2,00			7,00 - 7,15	
2,00- 2,15			7,15 - 7,30	
2,15- 2,30			7,30 - 7,45	
2,30- 2,45			7,45 - 8,00	
2,45- 3,00			8,00 - 8,15	
3,00- 3,15			8,15 - 8,30	
3,15- 3,30			8,30 - 8,45	
3,30- 3,45			8,45 - 9,00	
3,45- 4,00			9,00 - 9,15	
4,00- 4,15			9,15 - 9,30	
4,15- 4,30			9,30 - 9,45	
4,30- 4,45			9,45 -10,00	
4,45- 5,00			10,00 -10,15	
5,00- 5,15			10,15- 10,30	

10,30 - 10,45
10,45 - 11,00
11,00 - 11,15
11,15 - 11,30
11,30 - 11,45
11,45 - 12,00
12,00 - 12,15
12,15 - 12,30
12,30 - 12,45
12,45 - 13,00
13,00 - 13,15
13,15 - 13,30
13,30 - 13,45
13,45 - 14,00
14,00 - 14,15
14,15 - 14,30
14,30 - 14,45
14,45 - 15,00
15,00 - 15,15
15,15 - 15,30
15,30 - 15,45
15,45 - 16,00
16,00 - 16,15
16,15 - 16,30
16,30 - 16,45
16,45 - 17,00
17,00 - 17,15

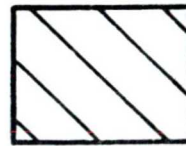
17,15 - 17,30
17,30 - 17,45
17,45 - 18,00
18,00 - 18,15
18,15 - 18,30
18,30 - 18,45
18,45 - 19,00
19,00 - 19,15
19,15 - 19,30
19,30 - 19,45
19,45 - 20,00
20,00 - 20,15
20,15 - 20,30
20,30 - 20,45
20,45 - 21,00
21,00 - 21,15
21,15 - 21,30
21,30 - 21,45
21,45 - 22,00
22,00 - 22,15
22,15 - 22,30
22,30 - 22,45
22,45 - 23,00
23,00 - 23,15
23,15 - 23,30
23,30 - 23,45
23,45 - 24,00

1. sz. ábra

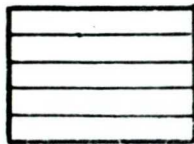
AZ INTERJUBA BEVONT HALLGATÓK SZAKOK SZERINTI MEGOSZTLÁSA



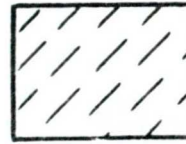
rajz



testnevelés

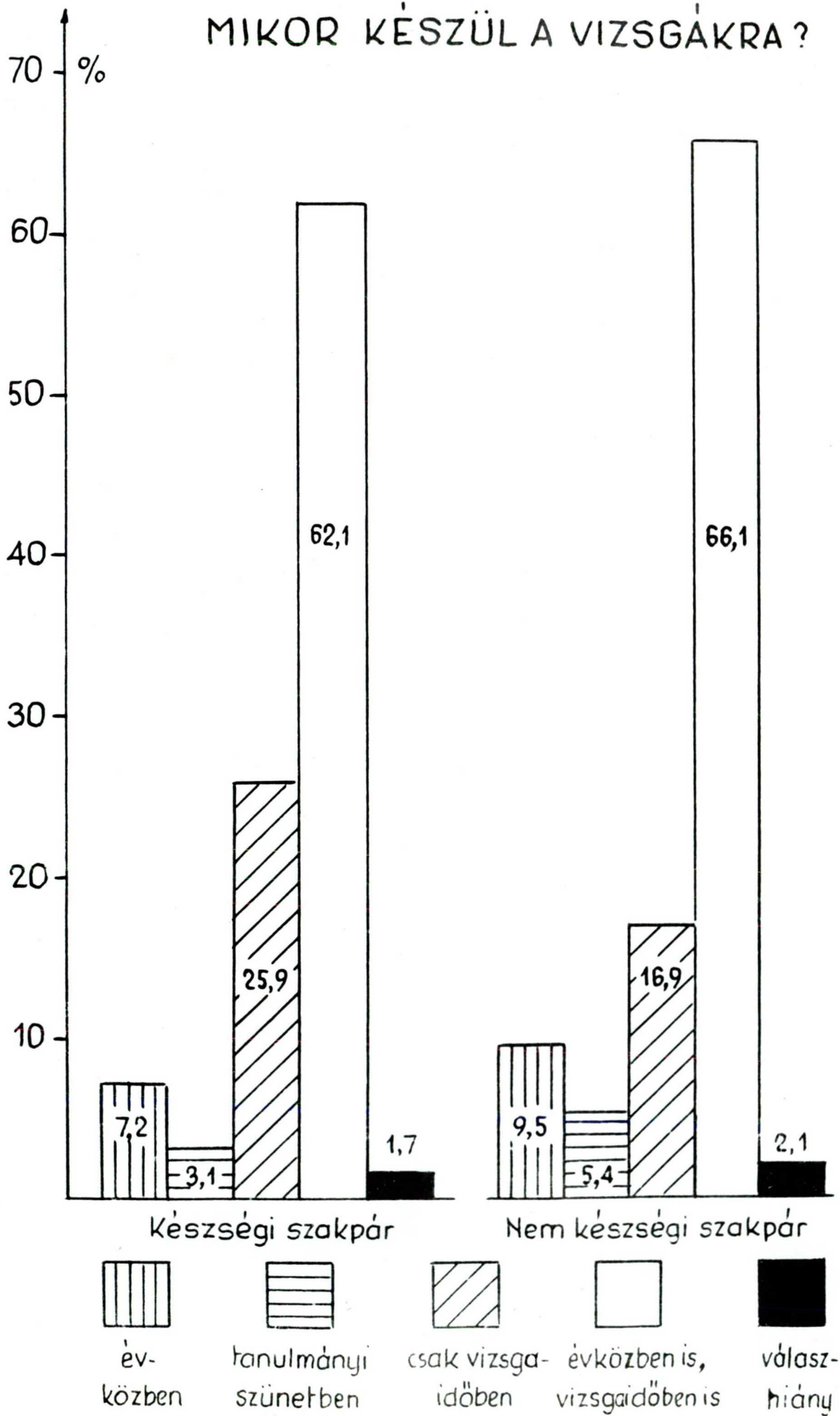


földrajz



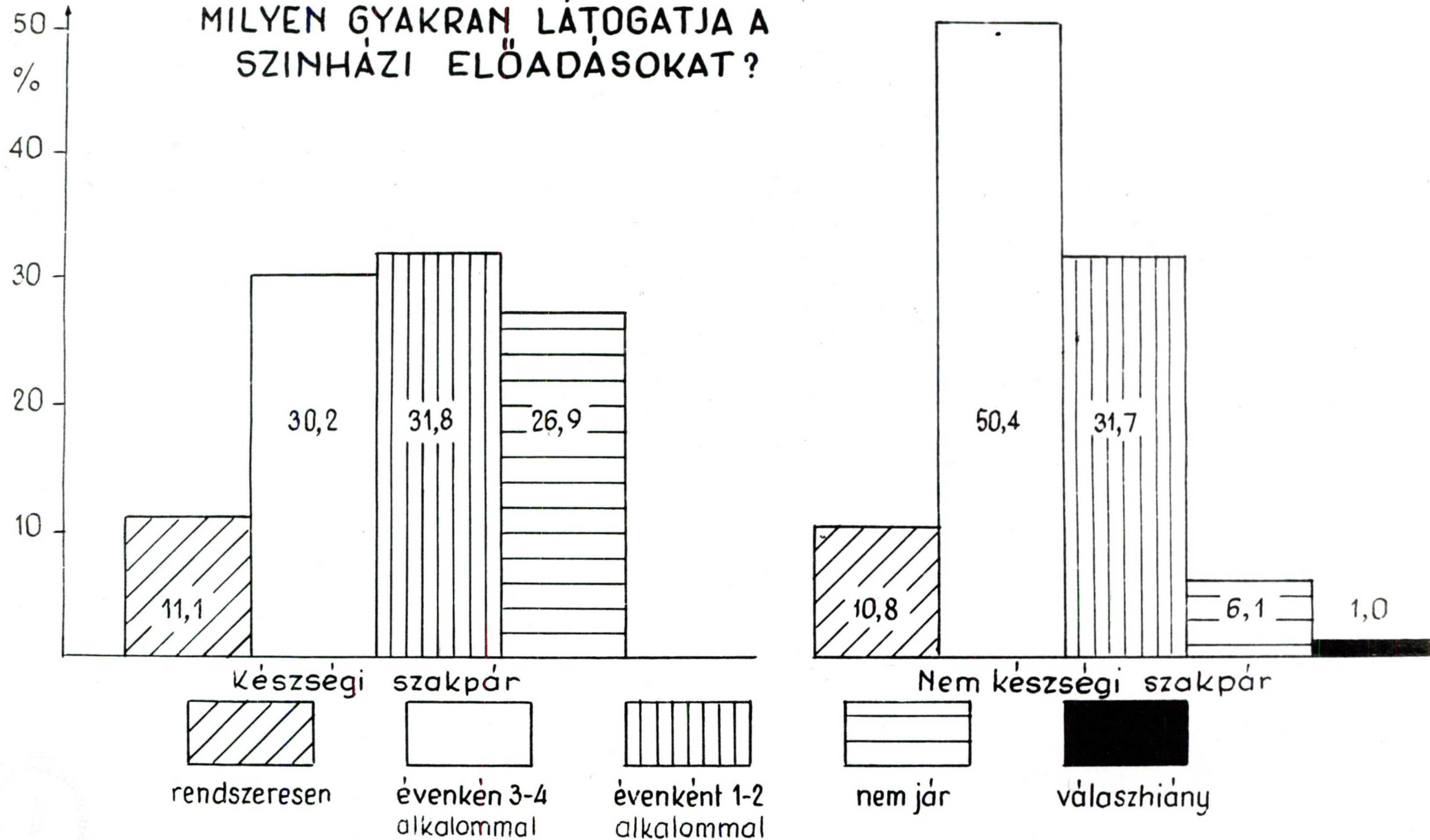
mezőgazdasági
ism. és gyakorl.

MIKOR KÉSZÜL A VIZSGÁKRA ?



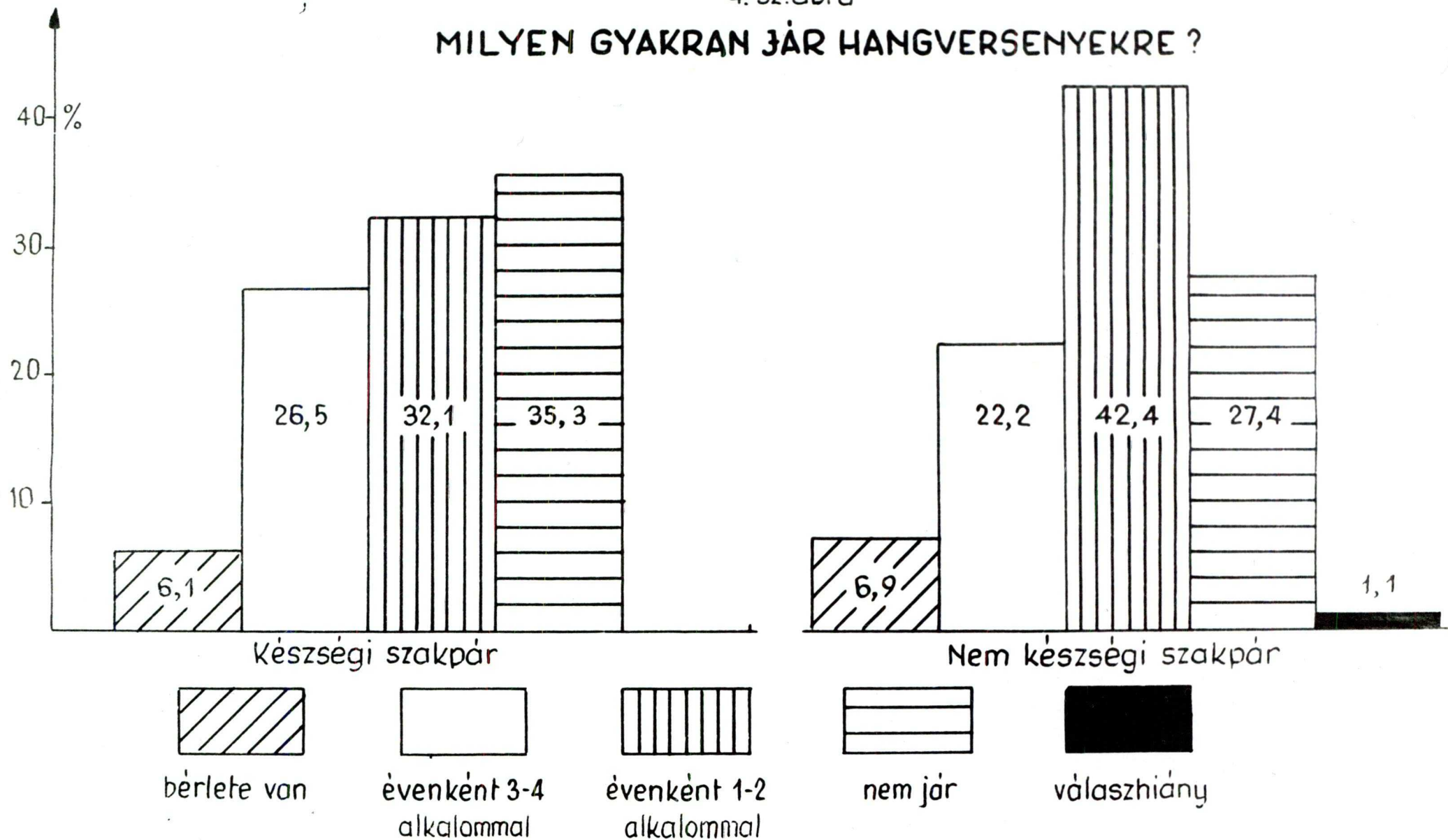
3. sz. ábra

MILYEN GYAKRAN LÁTOGATJA A SZÍNHÁZI ELŐADÁSOKAT?

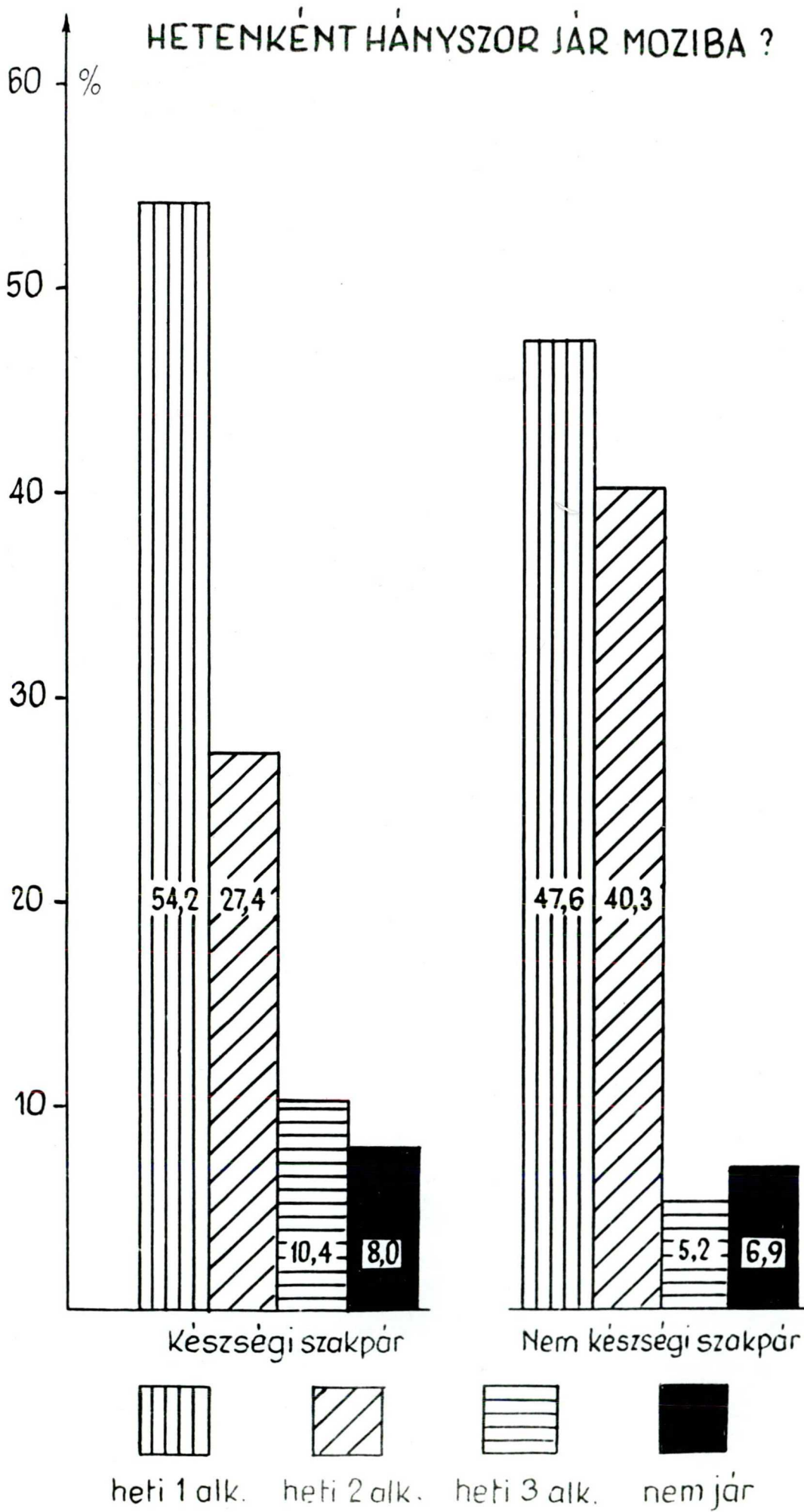


4. sz. ábra

MILYEN GYAKRAN JÁR HANGVERSENYEKRE ?



5. sz. ábra



HETENKÉNT HÁNY ÓRÁT TÖLT BARÁTAIVAL ?

